

Armoedebeloid in de gemeente Ridderkerk

Leeswijzer

Het rapport is opgebouwd uit drie delen. Het eerste deel is de bestuurlijke nota en is een op zichzelf leesbaar rapport. Hierin worden de aanleiding en het doel van het onderzoek beschreven, gevolgd door de onderzoeksvraag en het plan van aanpak. Er worden conclusies getrokken en aanbevelingen geformuleerd. De bestuurlijke reactie van het college is integraal opgenomen. Het nawoord van de rekenkamer sluit de bestuurlijke nota af.

Deel twee is de nota van bevindingen. Hierin is het integrale onderzoek opgenomen met daarin de beantwoording van de onderzoeksvragen en de onderbouwing van de conclusies en aanbevelingen.

Deel drie is het addendum met de effecten van de nieuw geïntroduceerde meetmethode voor armoede. Deze methode is ontwikkeld door het CBS, SCP en Nibud en biedt een uniforme definitie van armoede.

Bestuurlijke nota

Inhoud

Leeswijzer	1
Bestuurlijke nota	2
1 Onderzoeksverantwoording	4
1.1. Inleiding	4
1.2. Doelstelling en vraagstelling	4
1.3. Onderzoeksuitvoering	4
2 Conclusies	5
3. Aanbevelingen	7
3.1. Algemene aanbeveling	7
3.2. Aanbevelingen voor de raad	7
3.3. Aanbevelingen voor het college	8
7. Reactie college van B&W	10
8. Nawoord rekenkamer	19
Nota van Bevindingen	21
Addendum	

1. Onderzoeksverantwoording

1.1. Inleiding

De gemeente Ridderkerk is een middelgrote gemeente, met een groot deel van de woningvoorraad gebouwd tussen de jaren 1960 en 1990. Veel wijken kampen met veroudering en sociaaleconomische problemen, zoals werkloosheid en een laag opleidingsniveau. Deze factoren dragen bij aan de armoedeproblematiek, met een groeiende groep inwoners die afhankelijk is van overheidsvoorzieningen zoals bijstandsuitkeringen.

1.2. Doelstelling en vraagstelling

Het doel van dit onderzoek is de doeltreffendheid en doelmatigheid van het armoedebeleid van de gemeente Ridderkerk te beoordelen, geplaatst in een breed maatschappelijk perspectief.

Centrale vraag

In een gesprek van de Rekenkamer met de gemeenteraad over het rapport van de Rekenkamer Ridderkerk: “Op weg naar een sterke informatiepositie van de raad” over de opties om de informatiepositie van de gemeenteraad te versterken, is het onderwerp armoedebeleid duidelijk als rode draad naar voren gekomen. De Rekenkamer heeft uiteindelijk voor dit onderzoek de volgende centrale vraag geformuleerd:

Hoe ziet het armoedebeleid in de gemeente Ridderkerk eruit, in welke mate en op welke wijze wordt daaraan uitvoering gegeven, welke resultaten worden geboekt en wie speelt daarbij welke rol?

Specifiek wordt gekeken naar de rollen van betrokken actoren en in welke mate de informatiepositie van de gemeenteraad voldoende is om controle uit te oefenen op het beleid. Daarnaast is aan de onderzoekers gevraagd om een aantal specifieke aspecten te onderzoeken:

- Effectiviteit van maatregelen
- Toegankelijkheid van de ondersteuningsprogramma's en
- De samenwerking met relevante partners.

1.3. Onderzoeksuitvoering

Om de centrale vraag van de Rekenkamer goed te kunnen beantwoorden, zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Er is een uitgebreid literatuuronderzoek uitgevoerd.
- Er is gesproken met mensen en organisaties die zich bezighouden met armoedebestrijding binnen en buiten de gemeente over het armoedebeleid van de gemeente Ridderkerk.
- Er zijn data (wijk)scans gemaakt van alle wijken van Ridderkerk.
- Er is een narratief onderzoek uitgevoerd onder inwoners naar hun ervaringen met armoedebeleid.

Tijdens het onderzoek is door de onderzoekers regelmatig overlegd en afgestemd met de rekenkamer, in het bijzonder met Claudine Garama, secretaris van de rekenkamer en Marcel Schippers, rekenkamerlid en aanspreekpunt.

2. Conclusies

O. Armoedebeleid, organisatie en uitvoering is bijzonder complex

1. Deze conclusie gaat verder dan alleen het gemeentelijk beleid. Om de resultaten van dit onderzoek in de juiste context te kunnen plaatsen dient deze conclusie toch expliciet vermeld te worden.

Inwoners in een armoede situatie hebben te maken met een zeer groot aantal landelijke en gemeentelijke regelingen voor uitkeringen, toelages en voorzieningen, ieder met een eigen organisatie, eigen toelatingseisen, eigen procedures en eigen regelingen voor aanvraag en controle.

In combinatie met het lage vertrouwen in “de overheid” ligt hier een belangrijke drempel om het beleid van Ridderkerk, dat vaak zeer goede intenties heeft, ook daadwerkelijk te laten renderen.

A. Informatiepositie van de gemeenteraad is onvoldoende

2. De informatiepositie van de gemeenteraad ten aanzien van het armoedebeleid is onvoldoende om adequaat te kunnen controleren of het beleid op koers is en de uitvoering van het armoedebeleid doelmatig en doeltreffend is. Ondanks de door het college aangekondigde op outcome gerichte rapportages over de effecten van het armoedebeleid, zijn deze rapportages tot nu toe niet beschikbaar. Ook ontbreekt voortgangsinformatie over de uitvoering van aangekondigde maatregelen.

B. Effectiviteit van maatregelen wordt onvoldoende inzichtelijk gemaakt

3. De gemeente Ridderkerk zet zich actief in bij het verminderen van armoede en schulden, met name door vroegsignalering en re-integratieactiviteiten. De gemeente heeft aandacht voor actuele ontwikkelingen op het gebied van armoedebestrijding, maar dit vertaalt zich niet altijd in concreet beleid of (door)ontwikkeling van beleid. De beschikbare personele capaciteit speelt hierin een rol.
4. Een integrale benadering heeft ook de aandacht van de gemeente maar de onderzoekers hebben niet kunnen vaststellen dat de uitvoeringsagenda's van de diverse beleidsterreinen op elkaar zijn afgestemd.
5. Uit de gesprekken komt naar voren dat de financiële veerkracht van minima in de gemeente in toenemende mate onder druk komt te staan. Ook is sprake van armoedeval bij overgang naar betaald werk. De onderzoekers hebben niet kunnen vaststellen dat er maatregelen genomen zijn om de bestaanszekerheid binnen de gemeente te verbeteren. De door de gemeente gehanteerde percentages van het Sociaal Wettelijk Minimum, die gehanteerd worden voor het verkrijgen van regelingen en voorzieningen lijken de kans op armoedeval bij overgang naar betaald werk te vergroten.
6. Met het oog op de verwachte toename van de schulden door de coronacrisis is om extra maatregelen door de gemeenteraad gevraagd. In dit door het college van BenW opgestelde plan voor extra inzet, zijn de volgende maatregelen aangekondigd:

- Inzetten op vroegsignalering
- Inzetten op curatieve schuldhulpverlening
- Implementatie van de Nederlandse Schuldhulproute
- Naast schuldbemiddeling ook schuldsanering aanbieden en vervolgens implementeren van een schuldenknooppunt en collectief schuldregelen
- Voorkomen van betalingsachterstanden zorgpolis minima
- Onderzoeken of maatwerk voor wat betreft de kostendelersnorm mogelijk is.

Uit de aan de raad verstuurde rapportages blijkt slechts dat actie is ondernomen op het gebied van vroegsignalering. Of dit voldoende effect heeft, is echter niet inzichtelijk.

C. Toegankelijkheid en bereik kunnen vergroot worden

7. In beleidsnota's worden telkens maatregelen aangekondigd om het bereik van de voorzieningen en regelingen te vergroten, met name door intensivering van de communicatie naar doelgroepen als jeugdigen, laaggeletterden, mensen met een verstandelijke beperking en ZZP-ers. In de praktijk blijken deze doelgroepen daar weinig van te merken. Bepaalde communicatiemiddelen zijn zelfs verdwenen. Ook de aankondiging om verborgen armoede in de gemeente Ridderkerk inzichtelijk te krijgen heeft tot onvoldoende resultaten geleid.
8. De benadering van inwoners met een ondersteuningsvraag is voor verbetering vatbaar. Met name op het gebied van voorlichting, begeleiding en persoonlijk contact.
9. Hoewel aangegeven wordt dat er geen wachtlijsten zijn in de afhandeling van aanvragen, is niet inzichtelijk of besluitvorming rondom de aanvragen binnen de wettelijke termijn plaatsvindt.

D. De samenwerking met andere partners is essentieel voor efficiënte hulpverlening

10. De samenwerking tussen de gemeente Ridderkerk en haar partners, zoals maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, zorgaanbieders en werkgevers, is essentieel voor een effectieve uitvoering van het armoedebeleid. Uit het onderzoek blijkt dat deze samenwerking op sommige vlakken goed functioneert, maar dat er ook ruimte is voor verbetering. Maatschappelijke partners, zoals de Voedselbank, Kledingbank en sportverenigingen, vervullen een cruciale rol in vroegsignalering en directe ondersteuning van inwoners. Initiatieven zoals het Regionaal Werkgeversservicepunt en samenwerkingen met schuldhulporganisaties bieden een stevige basis voor integrale aanpakken. Ondanks de betrokkenheid van partners ontbreekt het vaak aan een goed gecoördineerde en geïntegreerde aanpak. Beleid en uitvoeringsagenda's zijn niet altijd op elkaar afgestemd, wat leidt tot inefficiëntie. Partners geven aan dat zij niet altijd beschikken over de juiste informatie of middelen om hun rol optimaal te vervullen. Maatschappelijke partners weten niet goed hoe signalen over armoede kunnen worden gedeeld. Hulpverleners en maatschappelijke organisaties hebben behoefte aan meer flexibiliteit en middelen om maatwerkoplossingen te bieden, vooral voor complexe gevallen.

3. Aanbevelingen

3.1. Algemene aanbeveling

O. Armoedebeleid, organisatie en uitvoering is bijzonder complex

1. richt de organisatie van de schuldhulpverlening op maximaal ontzorgen van de deelnemer

Een goede organisatie van de schuldhulpverlening kan een wereld van verschil maken voor de deelnemers aan die uitkeringen en regelingen. De gemeente kan hiermee de landelijk en lokaal gecreëerde complexiteit compenseren.

Aanbeveling: Zorg dat binnen de gemeente de informatie over alle mogelijke uitkeringen en regelingen volledig op orde is en dat de betrokken inwoners van Ridderkerk, liefst via één contactpersoon, optimaal ondersteund worden bij het selecteren, aanvragen en gebruiken van al die uitkeringen en regelingen.

Dit advies wordt verder uitgewerkt in paragraaf 3.3 C

3.2. Aanbevelingen voor de raad

A. Verbeteren van Informatievoorziening

2. Focus op het realiseren van een geïntegreerd informatiesysteem

Een goed informatiesysteem verhoogt de transparantie en ondersteunt de raad in haar kaderstellende en controlerende rol.

Aanbeveling: Verzoek het college om een geïntegreerd informatiesysteem te ontwikkelen waarin data van wijkteams, maatschappelijke organisaties en gemeentelijke diensten worden samengebracht. Dit systeem moet de raad voorzien van actuele en relevante informatie over het armoedebeleid.

B. Effectiviteit van maatregelen wordt onvoldoende inzichtelijk gemaakt

3. Stel eisen aan voortgangsrapportages

De raad moet beter inzicht krijgen in de voortgang en kunnen bijsturen waar nodig.

Aanbeveling:

Verzoek het college om voortgangsrapportages te versterken door:

- Kernindicatoren zoals wachttijden, aantallen toegekende en afgewezen aanvragen, en effecten van maatwerkoplossingen standaard op te nemen.
- Per kwartaal een overzicht te bieden van de voortgang van beleidsdoelen.
- De rapportages te koppelen aan SMART-doelstellingen.

4. Ontwikkel een gemeentelijke beleidsmonitor

Een visueel dashboard maakt het eenvoudiger voor de raad om in één oogopslag beleidsresultaten te zien en deze te beoordelen.

Aanbeveling:

Vraag het college om een visueel dashboard te ontwikkelen dat de voortgang en effectiviteit van het armoedebeleid inzichtelijk maakt. Dit dashboard moet duidelijk tonen:

- De mate waarin maatschappelijke doelstellingen zoals armoedevermindering worden bereikt.
- Het aantal bereikte inwoners per voorziening en trends in de besluitvorming.

C. Toegankelijkheid en bereik kunnen vergroot worden

5. Monitor de toegankelijkheid van ondersteuningsprogramma's.

Toegankelijke voorzieningen zijn essentieel voor het bereiken van de beoogde doelgroepen en het verminderen van armoede.

Aanbeveling:

Vraag het college om de toegankelijkheid van ondersteuningsprogramma's te evalueren, bijvoorbeeld door middel van:

- Klantervaringsonderzoeken.
- Het verbeteren van digitale en fysieke loketten.
- Het gebruik van ervaringsdeskundigen om inwoners beter te begeleiden.

6. Stimuleer participatie van maatschappelijke partners en inwoners

Directe betrokkenheid van partners en inwoners biedt waardevolle inzichten en vergroot het draagvlak voor beleidsmaatregelen.

Aanbeveling:

Organiseer jaarlijks een bijeenkomst met maatschappelijke partners, zoals de Voedselbank, Kledingbank en schuldhulporganisaties en inwoners die gebruik maken van ondersteuningsprogramma's. Gebruik deze bijeenkomst om:

- Signaleren van knelpunten.
- Ervaringen uit de praktijk te delen.
- Informatie te verzamelen voor toekomstige beleidsontwikkeling.

3.3. Aanbevelingen voor het college

C. Toegankelijkheid en bereik kunnen vergroot worden

Toegankelijkheid van en voor ondersteuningsprogramma's zijn cruciaal om inwoners effectief te bereiken en armoede te bestrijden. Momenteel ervaren sommige doelgroepen drempels in het verkrijgen van hulp, zoals complexe aanvraagprocedures, beperkte vindbaarheid van informatie en onvoldoende maatwerk. Het is van essentieel belang dat de gemeente Ridderkerk stappen onderneemt om deze barrières te verminderen en ervoor te zorgen dat ondersteuning werkelijk bereikbaar is voor iedereen, ongeacht hun achtergrond, vaardigheden of situatie.

Aanbevelingen:

- 7.** Maak de aanvraagprocedures voor ondersteuningsprogramma's eenvoudiger door onnodige documentatievereisten te schrappen en gebruiksvriendelijke digitale oplossingen te implementeren.
- 8.** Optimaliseer digitale kanalen zoals de gemeentelijke website en sociale media om relevante informatie overzichtelijk en toegankelijk te maken. Herintroduceer traditionele middelen zoals flyers, folders en informatiekranen om specifieke doelgroepen beter te bereiken.
- 9.** Schakel ervaringsdeskundigen in om de behoeften van inwoners beter te begrijpen en programma's effectiever vorm te geven. Zet hen in als vertrouwenspersonen die inwoners kunnen begeleiden bij het gebruik van ondersteuningsprogramma's.
- 10.** Voer regelmatig ervaringsonderzoeken uit onder gebruikers van de programma's en analyseer de resultaten om knelpunten in de toegankelijkheid te identificeren en aan te pakken.

pakken. Gebruik deze gegevens om het beleid voortdurend te verbeteren en effectiever te maken.

D. De samenwerking met andere partners is essentieel voor efficiënte hulpverlening

De onderstaande aanbevelingen zijn specifiek gericht op het verbeteren van coördinatie, informatie-uitwisseling en flexibiliteit binnen de samenwerking met maatschappelijke partners. Ze vullen de eerdere aanbevelingen aan door te focussen op de rol en behoeften van externe partijen en de infrastructuur die nodig is voor een efficiëntere samenwerking.

Aanbevelingen:

- 11.** Stel een centraal coördinatieteam aan dat verantwoordelijk is voor het afstemmen van beleid, uitvoeringsagenda's en acties tussen de gemeente en maatschappelijke partners. Dit team zorgt voor periodieke overleggen tussen partners om strategieën te harmoniseren en knelpunten in de uitvoering te bespreken.
- 12.** Stel een maatwerkfonds beschikbaar waarmee maatschappelijke organisaties snel en flexibel kunnen inspelen op complexe hulpvragen. Combineer dit met trainingen en ondersteuning voor hulpverleners, zodat zij beter zijn uitgerust om maatwerkoplossingen te bieden.

4. Reactie college van B&W

Rekenkamer Ridderkerk
Mw. C. Garama, Secretaris

Uw brief van: 15 januari 2025
Uw kenmerk:
Bijlage(n):

Ons kenmerk: 2025-005148
Contact: Mw. A. van der Plaat
Doorkiesnummer: +31629219469
E-mailadres: A.v.d.Plaat@ridderkerk.nl
Datum: 14 februari 2025

Betreft: Bestuurlijke reactie op rekenkamerrapport 'Armoedebeleid in de gemeente Ridderkerk'

Geachte mevrouw Garama,

Met aandacht en belangstelling heeft het college kennisgenomen van het rekenkamerrapport "Armoedebeleid in de gemeente Ridderkerk". In deze brief geven wij onze reactie op het uitgevoerde onderzoek en de geformuleerde conclusies en aanbevelingen.

Doelstelling rekenkameronderzoek 'Armoedebeleid in Ridderkerk'

De Rekenkamer heeft voor dit onderzoek de volgende centrale vraag geformuleerd:

"Hoe ziet het armoedebeleid in de gemeente Ridderkerk eruit, in welke mate en op welke wijze wordt daaraan uitvoering gegeven, welke resultaten worden geboekt en wie speelt daarbij welke rol?"

De Rekenkamer heeft specifiek gekeken naar de rollen van betrokken actoren en in welke mate de informatiepositie van de gemeenteraad voldoende is om controle uit te oefenen op het beleid. Daarnaast zijn de volgende specifieke aspecten onderzocht:

- Effectiviteit van maatregelen.
- Toegankelijkheid van de ondersteuningsprogramma's.
- De samenwerking met relevante partners.

Reactie op het onderzoek

Wij geven in deze brief een inhoudelijke reactie op uw conclusies en aanbevelingen. Wij hebben waardering voor het door u uitgevoerde onderzoek. Wel zijn wij van mening dat de conclusie over de bejegening van klanten niet zorgvuldig tot stand is gekomen en slechts is gebaseerd op 18 ervaringsverhalen van totaal 1.526 minimahuishoudens in Ridderkerk. Ook zijn sommige aanbevelingen niet realistisch, niet voldoende onderbouwd en is er geen rekening gehouden met gebeurtenissen in het verleden die veel impact hebben gehad op de uitvoering en de dienstverlening.

Conclusie 1: Armoedebeleid, organisatie en uitvoering is bijzonder complex

Inwoners in een armoede situatie hebben te maken met een zeer groot aantal landelijke en gemeentelijke regelingen voor uitkeringen, toelages en voorzieningen, ieder met een eigen organisatie, eigen toelatingseisen, eigen procedures en eigen regelingen voor aanvraag en controle. In combinatie met het lage vertrouwen in "de overheid" ligt hier een belangrijke drempel om het beleid van Ridderkerk, dat vaak zeer goede intenties heeft, ook daadwerkelijk te laten renderen.

Reactie college:

Wij zijn het volledig met u eens. We zien uit naar de hervormingen van diverse landelijke wetten en van het landelijke belastingstelsel en werken mee aan het herstellen van het vertrouwen in de overheid en specifiek het vertrouwen in de gemeente Ridderkerk.

Conclusie 2: Informatiepositie van de gemeenteraad is onvoldoende

De informatiepositie van de gemeenteraad ten aanzien van het armoedebeleid is onvoldoende om adequaat te kunnen controleren of het beleid op koers is en de uitvoering van het armoedebeleid doelmatig en doeltreffend is. Ondanks de door het college aangekondigde op outcome gerichte rapportages over de effecten van het armoedebeleid, zijn deze rapportages tot nu toe niet beschikbaar. Ook ontbreekt voortgangsinformatie over de uitvoering van aangekondigde maatregelen.

Reactie college:

De gemeenteraad heeft bij de vaststelling van het minimabeleid en beleid schuldhelpverlening ingestemd met een jaarlijkse evaluatie. Deze evaluatie is jaarlijks opgesteld met behulp van de zogenaamde 'armoedemonitor' en de 'Inkomenseffectrapportage'. Via deze rapportages worden de resultaten en effecten van het minimabeleid zichtbaar. Het college informeert de raad jaarlijks over de resultaten en vult dit aan met de verwachte toekomstige ontwikkelingen.

De evaluatie 2023 is nog niet beschikbaar gesteld aan de raad. Hier is vertraging op ontstaan door interne capaciteitsfactoren. Deze evaluatie wordt bij het nieuwe 'Minima- en Schuldhelpbeleid Ridderkerk 2025-2028' bijgevoegd. Het nieuwe beleid is ook vertraagd omdat het rekenkamerrapport over het armoedebeleid is afgewacht. Het nieuwe beleid, inclusief de evaluatie 2023, staat nu gepland voor het tweede kwartaal van 2025. In dit beleidsplan zal ook worden uiteengezet wat de resultaten zijn van de afgelopen vier jaar.

Over de 'Pilot opkopen schulden jongeren' is de raad jaarlijks geïnformeerd via een raadsinformatiebrief. Tot slot wordt de raad ook via de P&C-cyclus geïnformeerd over de resultaten.

Het college is van mening dat de raad voldoende en conform afspraken wordt geïnformeerd over de uitvoering en resultaten van de doelstelling uit het Minima- en Schuldhelpbeleid.

Conclusie 3: Effectiviteit van maatregelen wordt onvoldoende inzichtelijk gemaakt

- A. De gemeente Ridderkerk zet zich actief in bij het verminderen van armoede en schulden, met name door vroegsignalering en re-integratieactiviteiten. De gemeente heeft aandacht voor actuele ontwikkelingen op het gebied van armoedebestrijding, maar dit vertaalt zich niet altijd in concreet beleid of (door)ontwikkeling van beleid. De beschikbare personele capaciteit speelt hierin een rol.
- B. Een integrale benadering heeft ook de aandacht van de gemeente, maar de onderzoekers hebben niet kunnen vaststellen dat de uitvoeringsagenda's van de diverse beleidsterreinen op elkaar zijn afgestemd.
- C. Uit de gesprekken komt naar voren dat de financiële veerkracht van minima in de gemeente in toenemende mate onder druk komt te staan. Ook is sprake van armoedeval bij overgang naar betaald werk. De onderzoekers hebben niet kunnen vaststellen dat er maatregelen genomen zijn om de bestaanszekerheid binnen de gemeente te verbeteren. De door de gemeente gehanteerde percentages van het Sociaal Wettelijk Minimum, die gehanteerd worden voor het verkrijgen van regelingen en voorzieningen, lijken de kans op armoedeval bij overgang naar betaald werk te vergroten.

- D. Met het oog op de verwachte toename van de schulden door de coronacrisis is om extra maatregelen door de gemeenteraad gevraagd. In dit door het college van BenW opgestelde 'Plan voor extra inzet', zijn de volgende maatregelen aangekondigd:
- Inzetten op vroegsignalering;
 - Inzetten op curatieve schuldhulpverlening;
 - Implementatie van de Nederlandse Schuldhulproute;
 - Naast schuldbemiddeling ook schuldsanering aanbieden en vervolgens implementeren van een schuldenknooppunt en collectief schuldregelen;
 - Voorkomen van betalingsachterstanden zorgpolis minima;
 - Onderzoeken of maatwerk voor wat betreft de kostendelersnorm mogelijk is.
- Uit de aan de raad verstuurde rapportages blijkt slechts dat actie is ondernomen op het gebied van vroegsignalering. Of dit voldoende effect heeft, is echter niet inzichtelijk.

Reactie college:

- A. De afgelopen vier jaar zijn zeer uitdagende jaren geweest waarin wereldwijd veel is gebeurd. In 2020 werden we geconfronteerd met een pandemie. Vervolgens een oorlog in Europa waardoor vluchtelingen ook in Ridderkerk moesten worden opgevangen. De energieprijzen stegen enorm, de inflatie was hoog waardoor de bestaanszekerheid van minima werd bedreigd. In deze periode werden we verantwoordelijk voor de hulpverlening aan gedupeerden van de Kinderopvang toeslag affaire en de Alleenverdienersproblematiek.

Al deze gebeurtenissen hebben geleid tot diverse acties, beleidsmatig en qua uitvoering, ook in Ridderkerk. Zo is er specifiek beleid gemaakt voor de regeling Tonk, meerdere malen beleid opgesteld voor de eenmalige energietoeslag, is er specifiek beleid opgesteld via de bijzondere bijstand voor extreem hoge energiekosten, is er beleid opgesteld voor de schuldhulp aan jongeren en is er beleid opgesteld voor de uitvoering Toeslagenaffaire. Het gevolg van genoemde ontwikkelingen is dat deze noodmaatregelen voorrang hebben gekregen op de doelstellingen van het Minima- en Schuldhulpbeleid. Het is jammer dat u toch van mening bent dat er niet is geacteerd op actuele ontwikkelingen.

- B. Binnen het sociaal domein en zelfs daarbuiten wordt er regelmatig op onderwerpen met elkaar afgestemd. Dit is wellicht niet altijd zichtbaar in rapportages, maar wel in de resultaten. Een aantal voorbeelden op het gebied van het minimabeleid zijn hieronder benoemd:
- Samenwerking met het beleidsterrein onderwijs bij de aansluiting op het Jeugd Educatiefonds en het geven van gastlessen MoneyWays op het voortgezet onderwijs. Het beschikbaar stellen van leskisten met boeken om hiermee het thema 'geld en armoede' bespreekbaar te maken in de klas.
 - Samenwerking met het beleidsterrein wonen voor het voorkomen van huisuitzettingen in samenwerking met Wooncompas en andere verhuurders.
 - Samenwerking met beleidsterrein jeugd m.b.t. het project Kansrijke Start en de inkoop van babypakketten.
 - Samenwerking met het beleidsterrein belastingen m.b.t. de kwijschelding belasting/heffingen voor minima.
 - Samenwerking met het beleidsterrein gezondheid op het gebied van een toereikende zorgverzekering en het voorkomen van zorgmijding. Ook een regeling specifiek voor inwoners met schulden die niet kunnen overstappen naar de gemeentelijke collectiviteit. Een regeling via de bijzondere bijstand voor het wettelijk eigen risico.
 - Samenwerking met het beleidsterrein sport; via de regeling Meedoen sport activiteiten stimuleren.

- C. Jaarlijks wordt bij de evaluatie van het beleid een Inkomenseffectrapportage verstrekt. Hierin wordt duidelijk uiteengezet wat onze minimavoorzieningen en de landelijke toeslag voor effect hebben op het inkomen. Voor minima zijn de minimavoorzieningen een belangrijk inkomensonderdeel om rond te kunnen komen. Ook is de conclusie van deze rapportage dat het in de meeste situaties wel loont om aan het werk te gaan. Belangrijk hierbij is dat het huishouden ook daadwerkelijk gebruik maakt van alle inkomensregelingen. Dat is in praktijk niet altijd het geval, mede omdat de landelijke toeslagen ingewikkeld zijn en omdat gebruikers bang zijn om te veel toeslagen te krijgen en hierdoor in de schulden terecht te komen.

Het verhogen van de minimagrens van 110% naar 130% is geen oplossing voor de armoedeval. De definitie van armoedeval is: 'het gebrek aan financiële prikkels om (meer) te gaan werken'. Als je meer gaat werken kun je minimaregelingen kwijtraken en ook landelijke toeslagen. Dat is ook het geval bij een hogere minimagrens. Bijkomend effect van een hogere inkomensgrens voor minimaregelingen kan zijn dat er minder animo is om aan het werk te gaan. Het uitgangspunt van de bijstand is dat je zoveel mogelijk zelf in het levensonderhoud voorziet en dat je hulp krijgt als dat tijdelijk niet lukt. Deze solidariteitsgedachte staat onder druk in de huidige sociale zekerheid als werken niet voldoende loont. Genoemde inkomenseffecten zijn complex en vragen om een oplossing in bredere landelijke context en niet specifiek binnen het minimabeleid.

- D. Op 1 juli 2021 is het 'Plan Extra inzet ter voorkoming van problematische schulden gemeente Ridderkerk 2021' vastgesteld. Op 26 mei 2022 is de raad geïnformeerd via een raadsinformatiebrief¹ over de voortgang van de acties uit het Plan. De resultaten van 2023 worden, zoals uitgelegd bij 'conclusie 2' in deze brief, opgenomen in het nieuwe Minima- en Schuldhulpbeleid 2025-2028. Uit deze informatie zal blijken dat er ondanks de moeilijke jaren die achter ons liggen, hard is gewerkt aan de gestelde doelen uit dit Plan en dat ook is ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen.

Conclusie 4: Toegankelijkheid en bereik kunnen vergroot worden

- A. In beleidsnota's worden telkens maatregelen aangekondigd om het bereik van de voorzieningen en regelingen te vergroten, met name door intensivering van de communicatie naar doelgroepen als jeugdigen, laaggeletterden, mensen met een verstandelijke beperking en ZZP'ers. In de praktijk blijken deze doelgroepen daar weinig van te merken. Bepaalde communicatiemiddelen zijn zelfs verdwenen. Ook de aankondiging om verborgen armoede in de gemeente Ridderkerk inzichtelijk te krijgen heeft tot onvoldoende resultaten geleid.
- B. De benadering van inwoners met een ondersteuningsvraag is voor verbetering vatbaar. Met name op het gebied van voorlichting, bejegening en persoonlijk contact.
- C. Hoewel aangegeven wordt dat er geen wachtlijsten zijn in de afhandeling van aanvragen, is niet inzichtelijk of besluitvorming rondom de aanvragen binnen de wettelijke termijn plaatsvindt.

Reactie college:

- A. U geeft aan dat een betere gemeentelijke communicatie voor de minimadoelgroep wel is beloofd, maar dat dit in praktijk niet is gedaan. Uit het onderzoek blijkt niet hoe deze constatering tot stand is gekomen; blijkbaar is u niet ter ore gekomen wat de gemeente de afgelopen jaren heeft gedaan op dit punt. De afgelopen jaren is er veel inzet geweest op het bereiken van minima en inwoners met problematische schulden. Zo is er veel energie gestoken in het ontwikkelen van een minimafolder. Deze folder is eind 2024 wederom uitgebracht met een meer duurzaam

¹ <https://raad.ridderkerk.nl/Documenten/2023-05-26-RIB-Evaluatie-Schuldhulpverlening-2022-Ridderkerk.pdf>

karakter zodat er niet telkens een nieuwe versie hoeft te worden opgesteld. Er is de afgelopen jaren ook veel inzet geweest op de verspreiding van de minimafolder; de samenwerkingspartners vonden de folder een zinvol hulpmiddel. Ook is er via social media en middels het plaatsen van informatieposters langs wegen en in bushokjes, in de gemeente, aandacht gegeven aan het bereiken van inwoners met financiële problemen. Dit naar aanleiding van de landelijke campagne 'Kom uit je schulden'. Er is ook tijdelijk een 'financieel loket' georganiseerd in het gemeentehuis. 'Verborgene armoede' is niet te kwantificeren en te meten, iedere hulpvrager die we weten te bereiken zien we als een succes. De armoedemonitor laat de afgelopen jaren een beeld zien van een groot bereik van de verschillende minimaregelingen waardoor het college meent op de goede weg te zijn.

- B. Deze conclusie heeft de Rekenkamer getrokken aan de hand van 28 gesprekken. Het college vindt dit niet getuigen van zorgvuldig onderzoek richting het ambtelijk apparaat. Deze medewerkers staan dagelijks klaar voor het ondersteunen van hulpvragers. De afgelopen jaren zelfs onder moeilijke omstandigheden (organisatiewijziging en personele onderbezetting). Dit zijn vaak lastige en complexe gesprekken waarbij de hulpvrager niet altijd tevreden is met het resultaat. De samenleving is steeds complexer en persoonlijke frustraties worden steeds vaker gedeeld met of afgewenteld op de gemeente. We beseffen dat inwoners kwetsbaar zijn en de medewerkers worden zoveel mogelijk opgeleid om hiervoor de juiste competenties te hebben.
- C. We streven naar een afhandeling binnen de wettelijke termijn, dat is niet altijd mogelijk. Mede omdat de hulpvrager niet altijd kan voldoen aan de wettelijke eisen m.b.t. het tonen van de juiste gegevens. We willen hierin wel een verbeterslag maken; we streven naar een snellere digitale afhandeling van aanvragen waarbij de hulpvrager alleen die gegevens moet tonen die wettelijk verplicht zijn en nodig zijn voor het bepalen van het recht. Digitale aanvragen zijn niet geschikt voor de hele doelgroep, daar houden we ook rekening mee. De formulierenbrigade van Facet levert hierbij de nodige ondersteuning.

Conclusie 5: De samenwerking met andere partners is essentieel voor efficiënte hulpverlening

Uit het onderzoek blijkt dat deze samenwerking op sommige vlakken goed functioneert, maar dat er ook ruimte is voor verbetering. Maatschappelijke partners, zoals de Voedselbank, Kledingbank en sportverenigingen, vervullen een cruciale rol in vroegsignalering en directe ondersteuning van inwoners. Initiatieven zoals het Regionaal Werkgeversservicepunt en samenwerkingen met schuldhulporganisaties bieden een stevige basis voor integrale aanpakken. Ondanks de betrokkenheid van partners ontbreekt het vaak aan een goed gecoördineerde en geïntegreerde aanpak. Beleid en uitvoeringsagenda's zijn niet altijd op elkaar afgestemd, wat leidt tot inefficiëntie. Partners geven aan dat zij niet altijd beschikken over de juiste informatie of middelen om hun rol optimaal te vervullen. Maatschappelijke partners weten niet goed hoe signalen over armoede kunnen worden gedeeld. Hulpverleners en maatschappelijke organisaties hebben behoefte aan meer flexibiliteit en middelen om maatwerkoplossingen te bieden, vooral voor complexe gevallen.

Reactie college:

Samenwerkingspartners zijn er op verschillende niveaus. Er zijn vrijwilligersorganisaties die, eventueel met behulp van subsidie, helpen de doelstellingen van Minima- en Schuldhulpbeleid te bereiken. Deze organisaties werken vooral zelfstandig en zijn niet direct aangesloten op de uitvoeringsagenda's van de gemeente. Er zijn ook samenwerkingspartners die in opdracht van de gemeente bepaalde taken uitvoeren. Bijvoorbeeld de Formulierenbrigade bij Facet en de jongerenwerkers van Facet. Deze organisaties zijn wel betrokken bij uitvoeringsagenda's van de gemeente. Met veel samenwerkingspartners is er regelmatig contact en zijn er periodiek overleggen. Zo is er een periodiek 'spreekuuroverleg' waar alle organisaties die spreekuur houden, bij elkaar komen.

Een contactfunctionaris en een beleidsadviseur van de gemeente nemen hieraan ook deel. Ervaringen en informatie worden gedeeld. De lijnen tussen deze organisaties en de gemeente zijn heel kort, we weten elkaar te vinden. Als er complexe casussen zijn die vragen om een maatwerkoplossing, staat de gemeente altijd open voor een gesprek om mee te denken. Het is de gemeente die bepaalt of er in een bepaalde situatie financiële middelen beschikbaar worden gesteld. Hulpverleners hebben hier inmiddels steeds meer ervaring mee. Het wijkteam kan gebruik maken van het gemeentelijk noodfonds.

Aanbevelingen voor het college

Richt de organisatie van de schuldhulpverlening op maximaal ontzorgen van de deelnemer

Een goede organisatie van de schuldhulpverlening kan een wereld van verschil maken voor de deelnemers aan die uitkeringen en regelingen. De gemeente kan hiermee de landelijk en lokaal gecreëerde complexiteit compenseren. Aanbeveling: Zorg dat binnen de gemeente de informatie over alle mogelijke uitkeringen en regelingen volledig op orde is en dat de betrokken inwoners van Ridderkerk, liefst via één contactpersoon, optimaal ondersteund worden bij het selecteren, aanvragen en gebruiken van al die uitkeringen en regelingen.

Reactie college:

U spreekt in uw aanbeveling over de organisatie van schuldhulpverlening in relatie tot uitkeringen en andere regelingen. Dat is enigszins verwarrend, want het gaat hierbij over verschillende teams. De informatie bij de medewerkers schuldhulpverlening en bij de medewerkers inkomen en poort is op orde. Gezien personele wisselingen en omdat Ridderkerk een middelgrote gemeente is, is het niet mogelijk om toe te zeggen dat een hulpvrager te maken krijgt met één contactpersoon die teamoverstijgend alles kan regelen voor de hulpvrager. De competenties en kennis van een schuldhulpverlener verschillen veel met de competenties en kennis van een klantmanager inkomen of een klantmanager re-integratie. Ieder team heeft medewerkers met eigen specialisaties.

Toegankelijkheid en bereik kunnen vergroot worden

Toegankelijkheid van en voor ondersteuningsprogramma's zijn cruciaal om inwoners effectief te bereiken en armoede te bestrijden. Momenteel ervaren sommige doelgroepen drempels in het verkrijgen van hulp, zoals complexe aanvraagprocedures, beperkte vindbaarheid van informatie en onvoldoende maatwerk. Het is van essentieel belang dat de gemeente Ridderkerk stappen onderneemt om deze barrières te verminderen en ervoor te zorgen dat ondersteuning werkelijk bereikbaar is voor iedereen, ongeacht hun achtergrond, vaardigheden of situatie.

- Maak de aanvraagprocedures voor ondersteuningsprogramma's eenvoudiger door onnodige documentatievereisten te schrappen en gebruiksvriendelijke digitale oplossingen te implementeren.
- Optimaliseer digitale kanalen zoals de gemeentelijke website en sociale media om relevante informatie overzichtelijk en toegankelijk te maken. Herintroduceer traditionele middelen zoals flyers, folders en informatiekranen om specifieke doelgroepen beter te bereiken.
- Schakel ervaringsdeskundigen in om de behoeften van inwoners beter te begrijpen en programma's effectiever vorm te geven. Zet hen in als vertrouwenspersonen die inwoners kunnen begeleiden bij het gebruik van ondersteuningsprogramma's.
- Voer regelmatig ervaringsonderzoeken uit onder gebruikers van de programma's en analyseer de resultaten om knelpunten in de toegankelijkheid te identificeren en aan te pakken. Gebruik deze gegevens om het beleid voortdurend te verbeteren en effectiever te maken.

Reactie college:

Zoals hierboven is aangegeven streven we naar een snellere, digitale verwerking van aanvragen. Ook de digitale informatiekkanalen en communicatiemiddelen zijn continu onder de aandacht. Inwoners kunnen terecht bij het gemeentelijk klantcontactcentrum (KCC), de Formulierenbrigade van Facet en bij de Sociaal raadslieden als er ondersteuning nodig is. Ook zijn er diverse spreekuren waar inwoners terecht kunnen. Bijvoorbeeld bij SchuldHulpMaatje, Kledingbank, Social Store, Facet en de sociaal raadslieden.

De samenwerking met andere partners is essentieel voor efficiënte hulpverlening

De onderstaande aanbevelingen zijn specifiek gericht op het verbeteren van coördinatie, informatie-uitwisseling en flexibiliteit binnen de samenwerking met maatschappelijke partners. Ze vullen de eerdere aanbevelingen aan door te focussen op de rol en behoeften van externe partijen en de infrastructuur die nodig is voor een efficiëntere samenwerking.

- Stel een centraal coördinatieteam aan dat verantwoordelijk is voor het afstemmen van beleid, uitvoeringsagenda's en acties tussen de gemeente en maatschappelijke partners. Dit team zorgt voor periodieke overleggen tussen partners om strategieën te harmoniseren en knelpunten in de uitvoering te bespreken.
- Stel een maatwerkfonds beschikbaar waarmee maatschappelijke organisaties snel en flexibel kunnen inspelen op complexe hulpvragen. Combineer dit met trainingen en ondersteuning voor hulpverleners, zodat zij beter zijn uitgerust om maatwerkoplossingen te bieden.

Reactie college:

Het college vindt de samenwerking met maatschappelijke partners belangrijk. De gemeente kent sinds 2024 contactfunctionarissen. In deze functie is het leggen van contacten met de maatschappelijke partners en organisaties een belangrijke taak. Er wordt ingezet op periodieke afstemming, de lijnen zijn kort zodat de verschillende partners elkaar en de gemeente weten te vinden. Er is geen noodzaak om ook nog een speciaal team hiervoor aan te stellen.

Betreffende een maatwerkfonds kunnen wij aangeven dat er een gemeentelijk noodfonds aanwezig is waar het lokaal zorgnetwerk/wijkteam volledig zelfstandig gebruik van kan maken. De uitgaven via dit fonds zijn echter zeer beperkt waardoor het niet nodig is om het fonds uit te breiden. Maatwerkbesluiten kunnen ook via de verschillende vakafdelingen lopen binnen het sociaal domein. Zo worden er ook via de individuele bijzondere bijstand maatwerkoplossingen verstrekt. Maatschappelijke organisaties kunnen over een casus met de gemeente afstemmen als de klant hiermee instemt. Een eigen maatwerkfonds is niet nodig en niet wenselijk.

Aanbevelingen voor de raad

• Verbeteren van Informatievoorziening

Focus op het realiseren van een geïntegreerd informatiesysteem. Een goed informatiesysteem verhoogt de transparantie en ondersteunt de raad in haar kaderstellende en controlerende rol. Aanbeveling:

Verzoek het college om een geïntegreerd informatiesysteem te ontwikkelen waarin data van wijkteams, maatschappelijke organisaties en gemeentelijke diensten worden samengebracht. Dit systeem moet de raad voorzien van actuele en relevante informatie over het armoedebeleid.

Toelichting college:

U vraagt om een complex informatiesysteem waarin gegevens van zowel de gemeente als externe organisaties worden samengevoegd. Het delen van gegevens is binnen de verschillende gemeentelijke afdelingen en met externen gebonden aan privacyregels. Los van het privacy-aspect is zo'n systeem niet voorhanden en vraagt dit mogelijk om een grote financiële investering, zowel voor software als voor ambtelijke capaciteit.

- **Effectiviteit van maatregelen wordt onvoldoende inzichtelijk gemaakt**

Stel eisen aan voortgangsrapportages. De raad moet beter inzicht krijgen in de voortgang en kunnen bijsturen waar nodig. Aanbeveling: Verzoek het college om voortgangsrapportages te versterken door: - Kernindicatoren zoals wachttijden, aantallen toegekende en afgewezen aanvragen, en effecten van maatwerkoplossingen standaard op te nemen. - Per kwartaal een overzicht te bieden van de voortgang van beleidsdoelen. De rapportages te koppelen aan SMART-doelstellingen.

Toelichting college

De aanbeveling rondom voortgangsrapportages is ambitieus, vraagt om veel ambtelijke inzet en is op dit moment niet aanwezig. Het effect van maatregelen is ook niet altijd in cijfers uit te drukken. Het verhaal achter de cijfers, de casusbeschrijving en de gekozen oplossing, geeft meer inzicht in de effectiviteit van de dienstverlening dan het aantal aanvragen en het aantal afwijzingen.

- **Ontwikkel een gemeentelijke beleidsmonitor**

Een visueel dashboard maakt het eenvoudiger voor de raad om in één oogopslag beleidsresultaten te zien en deze te beoordelen. Aanbeveling: Vraag het college om een visueel dashboard te ontwikkelen dat de voortgang en effectiviteit van het armoedebeleid inzichtelijk maakt. Dit dashboard moet duidelijk tonen:

- De mate waarin maatschappelijke doelstellingen zoals armoedevermindering worden bereikt.
- Het aantal bereikte inwoners per voorziening en trends in de besluitvorming.

Toelichting college

Een visueel dashboard is niet voorhanden. Wel is er een armoedemonitor waarin veel informatie wordt gegenereerd over de effectiviteit van het armoedebeleid en trends en ontwikkelingen.

Toegankelijkheid en bereik kunnen vergroot worden

- **Monitor de toegankelijkheid van ondersteuningsprogramma's.**

Toegankelijke voorzieningen zijn essentieel voor het bereiken van de beoogde doelgroepen en het verminderen van armoede. Aanbeveling: Vraag het college om de toegankelijkheid van ondersteuningsprogramma's te evalueren, bijvoorbeeld door middel van:

- Klantervaringsonderzoeken.
- Het verbeteren van digitale en fysieke loketten.
- Het gebruik van ervaringsdeskundigen om inwoners beter te begeleiden.

Toelichting college

Klantervaringsonderzoeken zijn in het verleden uitgevoerd. De respons onder minima en hulpvragers schuldhelpverlening is erg klein. U heeft zelf ervaren bij dit onderzoek dat de respons minimaal is, terwijl u in dit verhaal een onafhankelijke rol heeft en daardoor eerder inwoners zal kunnen bereiken. Het college is wel van plan om de toegang tot voorzieningen te optimaliseren middels het verbeteren van het digitale aanvraagproces en de aanvraagformulieren. Ook zullen er in het nieuwe Minima- en Schuldhelpbeleid maatregelen worden voorgesteld op dit vlak.

- **Stimuleer participatie van maatschappelijke partners en inwoners**

Directe betrokkenheid van partners en inwoners biedt waardevolle inzichten en vergroot het draagvlak voor beleidsmaatregelen. Aanbeveling: Organiseer jaarlijks een bijeenkomst met maatschappelijke partners, zoals de Voedselbank, Kledingbank en schuldhelporganisaties en inwoners die gebruik maken van ondersteuningsprogramma's. Gebruik deze bijeenkomst om:

- Signaleren van knelpunten.
- Ervaringen uit de praktijk te delen.
- Informatie te verzamelen voor toekomstige beleidsontwikkeling.

Toelichting college

De door u geschetste jaarlijkse armoede conferentie is interessant, maar vraagt veel ambtelijke inzet. Zo'n bijeenkomst hoeft niet per se door de gemeente geïnitieerd en georganiseerd te worden. Als zo'n initiatief extern wordt georganiseerd wil de gemeente daaraan meewerken.

Tot zover onze bestuurlijke reactie op uw rapport 'Armoede in Ridderkerk'.

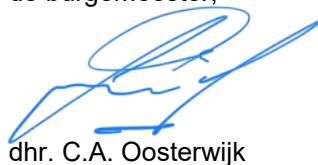
Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Ridderkerk,

de secretaris

Mevr. M. Kitselar

de burgemeester,

dhr. C.A. Oosterwijk

5. Nawoord rekenkamer

Allereerst danken wij het college voor de uitgebreide en betrokken reactie op het rekenkamerrapport "Armoedebeleid in de gemeente Ridderkerk." Het is duidelijk dat het college zich bewust is van de uitdagingen rondom armoede en inzet toont om inwoners in kwetsbare situaties zo goed mogelijk te ondersteunen, ondanks de complexe maatschappelijke en economische omstandigheden van de afgelopen jaren.

Het is begrijpelijk dat gebeurtenissen zoals de coronapandemie, de energiecrisis en de opvang van vluchtelingen een zware wissel hebben getrokken op de gemeentelijke organisatie en het beleid. De flexibiliteit en inzet van medewerkers zijn bewonderenswaardig, zeker gezien de moeilijkheden die het college schetst.

Tegelijkertijd tonen de conclusies uit het rapport aan dat er nog ruimte is voor verbetering. Het is belangrijk te benadrukken dat deze conclusies niet uitsluitend zijn gebaseerd op de 18 interviews waar in de bestuurlijke reactie naar wordt verwezen. De rekenkamer heeft zorgvuldig een bredere analyse laten maken door beleid te analyseren en vele uitvoerenden en betrokkenen te interviewen, van daaruit is vooral gezocht naar mogelijkheden ter verbetering. Het is bemoedigend dat het college hier kritisch op reflecteert en open staat voor stappen om de toegankelijkheid van regelingen, informatievoorziening aan de raad en samenwerking met maatschappelijke partners te versterken.

Het college geeft aan welke inspanningen geleverd worden op het vlak van afstemming met de vele betrokken partijen. Toch verdwijnt bij de rekenkamer het beeld niet geheel dat hier, ook door dat grote aantal, winst valt te halen. Een evaluatie van bestaande overleggen op effectiviteit en kijken naar verbeteringen blijft hier een zinvolle interventie.

Het aanpassen van het armoedebeleid blijft uiteindelijk een politieke keuze. Een keuze die vraagt om afweging tussen prioriteiten, middelen en maatschappelijke effecten. Het is daarom goed dat dit rapport en de bestuurlijke reactie de basis kunnen vormen voor een open dialoog tussen raad, college en maatschappelijke partners.

De aanbevelingen bieden volgens de rekenkamer een mooie kans om de dienstverlening verder te versterken en het armoedebeleid nog effectiever te maken. Raad en college kunnen in overleg opvolging geven aan deze aanbevelingen. Het is bijvoorbeeld begrijpelijk dat het college uitdagingen ziet bij het ontwikkelen van een visueel dashboard of geïntegreerd informatiesysteem. Kleine stappen, zoals het beter inzichtelijk maken van kerncijfers en succesverhalen, zouden echter al kunnen bijdragen aan een transparanter en toegankelijker beleid.

Dank voor de openheid en de inspanningen die al zijn geleverd. Dat geldt voor de uitvoering van het armoedebeleid, maar ook voor de uitvoering van dit rekenkameronderzoek. De doorlooptijd onderschrijft dat het een complex beleidsterrein is.

Ten tijde van het onderzoek - in oktober 2024- verschenen de armoede-uitkomsten bij CBS, gebaseerd op een nieuwe meetmethode. Deze nieuwe meetmethode is in september 2023 geïntroduceerd en moet tot een uniforme definitie van armoede leiden. Het addendum, dat toegevoegd is aan dit rapport, beschrijft deze nieuwe methode en bevat de nieuwe cijfers voor Ridderkerk. Het was niet meer mogelijk de effecten van de nieuwe meetmethode mee te nemen in de rapportage.

Veel van de inhoudelijke reactie van het college op de conclusies bevat informatie die ten tijde van het onderzoek kennelijk niet voorhanden was. Deze informatie is bij het ambtelijk wederhoor in november niet verstrekt en daarom ook niet verwerkt in de bestuurlijke nota. Op enkele punten lijken de aanbevelingen daardoor achterhaald: het college heeft al veel in gang gezet. Andere punten vragen volgens de rekenkamer om een keuze door de raad. Het college acht een eigen maatwerkfonds voor maatschappelijke partners niet nodig en niet wenselijk. Wat vindt de raad daarvan? Of, vindt de raad dat de gemeente een jaarlijkse armoedeconferentie moet faciliteren? Hoe wil de raad geïnformeerd worden? Soms geldt 'less is more' en zouden één of twee raadsinformatiebrieven per jaar met de stand van zaken op alle genoemde punten bijeen meer duidelijkheid bieden dan heel veel informatie op meerdere plaatsen en momenten in het jaar.

Wellicht brengt dat ons tot de rode draad van de conclusies: "Ga met elkaar in gesprek". Bespreek de mate en vorm van de uitvoerbaarheid van de aanbevelingen, maak keuzes en controleer op de effecten.

Nota van Bevindingen

Nota van bevindingen

Armoedebeleid gemeente Ridderkerk

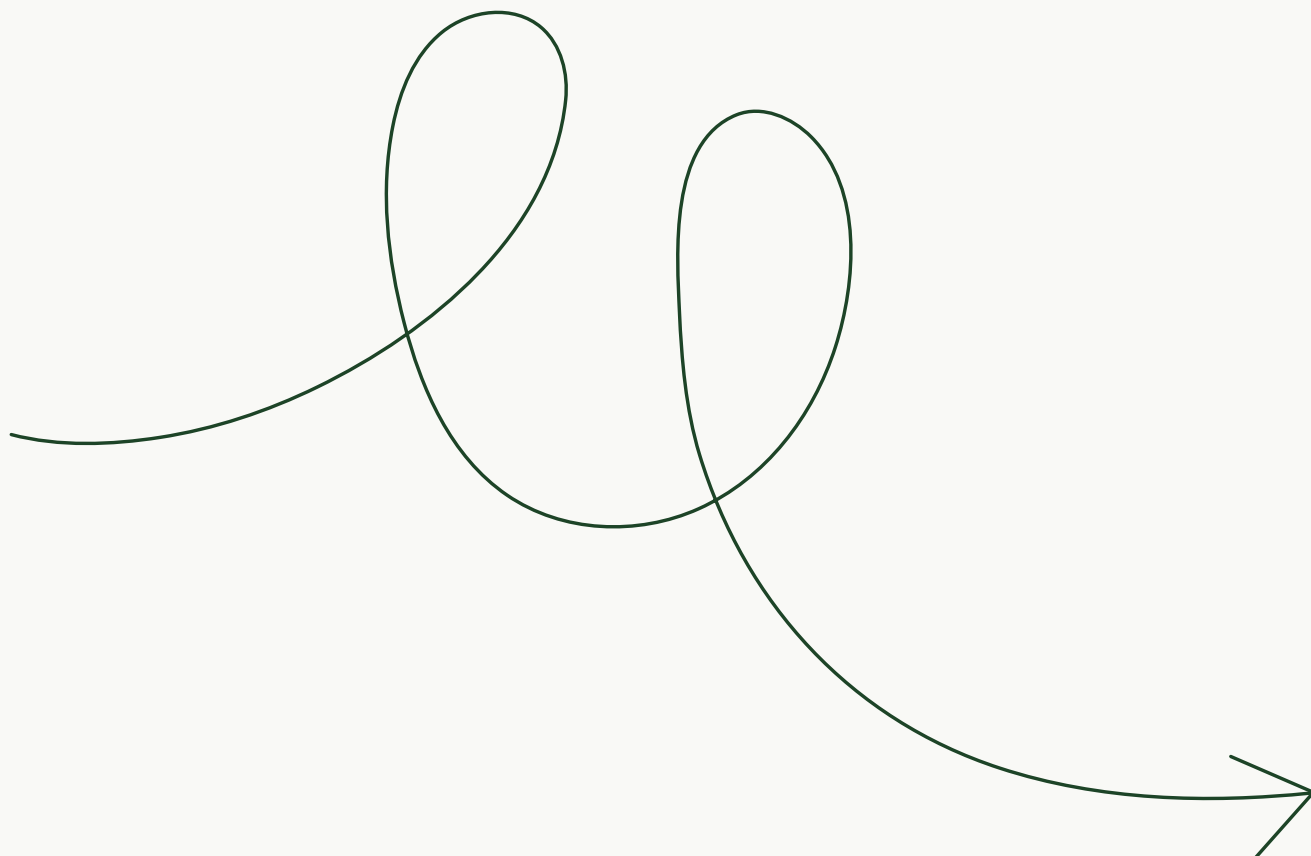
Rekenkameronderzoek

Inhoudsopgave

Vooraf	4
1. Definities van armoede	6
1.2. Een nieuwe, uniforme definitie van armoede	6
2. Armoedebelief van de gemeente Ridderkerk	8
2.1. Context	8
2.2. Normenkader	11
2.2.1. Wet- en regelgeving	11
2.2.2. Gemeentelijke beleidskaders	12
2.2.3. Integraal Beleid Sociaal Domein (IBSD)	13
2.3. Regelingen en Voorzieningen	14
2.4. Aandacht voor jongeren in armoede	16
2.5. Armoedebelief en arbeidsmarkt	17
2.6. Uitvoering armoedebelief	22
2.6.1. Minimabelief	22
2.6.2. Communicatie	24
2.6.3. Schuldhelpverlening	24
2.6.4. De ketenpartners	26
2.6.5. De gemeentelijke organisatie	26
2.7. Informatiepositie gemeenteraad	28
3. Context en indicatoren rondom veerkracht in relatie tot armoede	30
3.1. Inleiding	30
3.2. Gezond en Actief Leven Akkoord	30
3.4. Wijkscans Ridderkerk	32
3.5. Integraal Zorg Akkoord	32
3.6. CBS Armoede monitor	33
4. Ervaringen van inwoners	34
4.1. Inleiding	34
4.2. Methode narratief onderzoek	34
4.3. Kwantitatieve analyse	35
4.4. Wat gaat goed en wat kan beter?	35
4.4.1. Wat gaat goed?	36
4.4.1.1. Vindbaarheid informatie is in de basis goed	36
4.4.1.2. Ondersteuning heeft blijvend en positief invloed op het leven van respondenten	36
4.4.1.3. De geboden ondersteuning helpt	36

4.4.2 Wat kan beter?.....	36
4.4.2.4. Terugdringen van bureaucratie en hoge bewijslast zorgt voor vergroten van effectiviteit van ondersteuning.....	36
4.4.2.5. Een vast aanspreekpunt is belangrijk voor respondenten en vergroot doelmatigheid van ondersteuning.....	37
4.4.2.6. Bejegening, een mensgerichte benadering en aansluiting bij de leefwereld zijn belangrijk voor een gevoel van waardigheid en veerkracht en gezondheid van respondenten en voorkomt ziekte last ..	37
4.4.3. Snellere opvolging bij financiële problemen voorkomt erger	38
4.4.4. Vertrouwen in de overheid moet hersteld worden, non-profit organisaties worden hoog gewaardeerd	38
4.4.5. (Vrijwilligers)werk geeft zin aan het leven, maar er is (te) weinig maatwerk	39
4.5. Samenvattend.....	39
Bijlage 1 Literatuurlijst.....	40
Bijlage 2 Ervaringsverhalen inwoners Ridderkerk.....	41
Bijlage 3 Databronnen regiobeeld Zuid-Hollandse eilanden	47
Bijlage 4 Wijkscans gemeente Ridderkerk.....	48

Vooraf

De gemeente Ridderkerk is een middelgrote gemeente in de provincie Zuid-Holland, gelegen ten zuidoosten van Rotterdam. De gemeente kenmerkt zich door haar ligging aan de rand van het stedelijke gebied van Rotterdam, maar met een meer kleinschalig en dorpser karakter.

Ridderkerk is een zogenoemde “new town” met een groot deel van de woningvoorraad die is gebouwd tussen de jaren 1960 en 1990. Meer dan de helft van de huizen in Ridderkerk is afkomstig uit de jaren 1960-1990. Ridderkerk staat daarmee vrijwel op een lijn met ‘new towns’ als Zoetermeer en Spijkenisse. Die wijken en ‘new towns’ naderen het einde van hun houdbaarheid. De wijken –met name de wijken uit de sobere jaren

zestig en de schrale jaren tachtig met hun eenvoudige architectuur en weinig variatie in woningtypen, worden vaak geassocieerd met een toename van leefbaarheidsproblemen. Deze problemen kunnen variëren van fysieke veroudering van woningen en openbare ruimtes tot sociale problemen zoals werkloosheid, criminaliteit, en een laag niveau van sociale cohesie. In Ridderkerk komt deze problematiek op sommige plekken duidelijk naar voren, met name in wijken waar het aandeel sociale huurwoningen groot is en waar bewoners minder financieel draagkrachtig zijn.

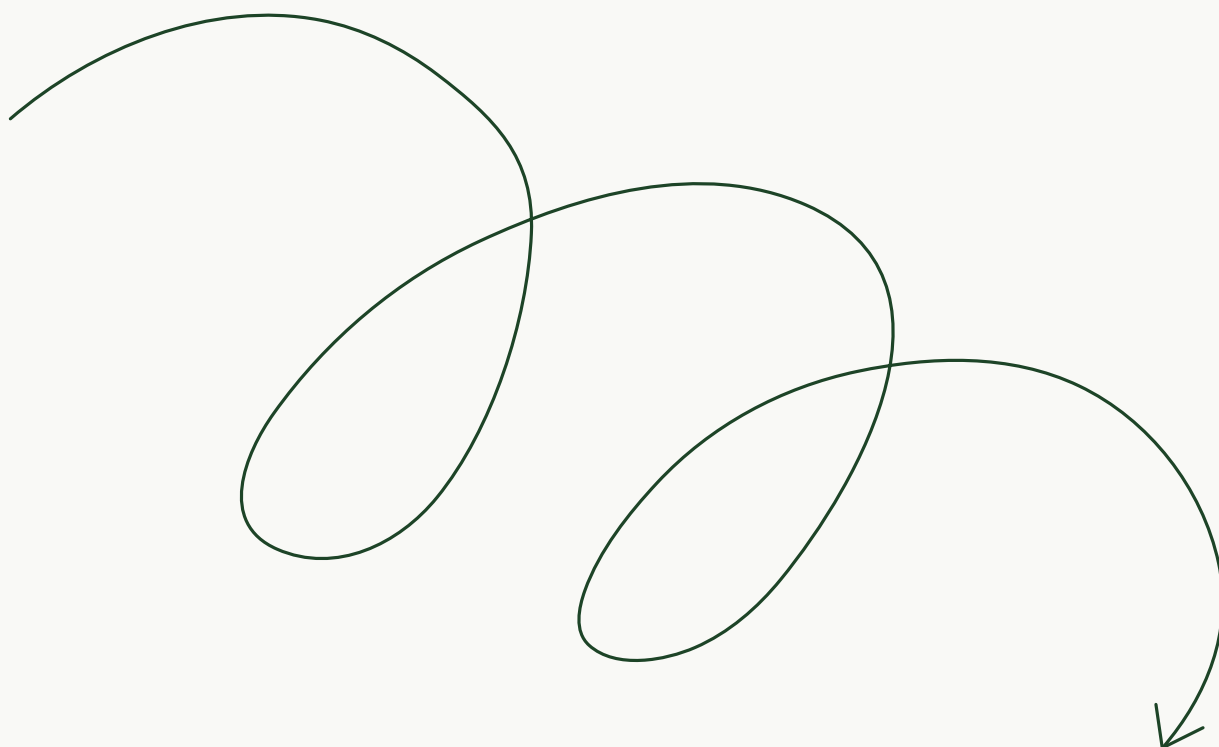
Wat betreft sociale kwetsbaarheid speelt een belangrijk aspect in Ridderkerk, zoals in veel “new towns”, het lage opleidingsniveau van een groot deel van de bevolking. Dit is

deels een nalatenschap van een tijd waarin formele scholing minder noodzakelijk werd geacht voor een stabiele carrière. Maar in de huidige kenniseconomie worden steeds meer vaardigheden en competenties verwacht die aansluiten bij een minimaal middelbaar opleidingsniveau. Een groot deel van de bewoners in Ridderkerk heeft die opleidingssprong niet gemaakt, wat hen kwetsbaar maakt voor werkloosheid en armoede. Dit versterkt de afhankelijkheid van overheidsvoorzieningen, zoals bijstandsuitkeringen, schuldhulpverlening, en sociale huurwoningen.

De **Regionale Monitor Brede Welvaart 2023** toont aan dat armoede in de gemeente Ridderkerk een belangrijke uitdaging blijft binnen de bredere context van sociaaleconomische kwetsbaarheid. Hoewel Ridderkerk profiteert van de nabijheid tot Rotterdam, en dit bijdraagt aan kansen op werk en inkomen, is er een duidelijke ongelijkheid zichtbaar in welvaart binnen de gemeente.¹

Uit de monitor blijkt verder dat de brede welvaart in Ridderkerk onder druk staat door een gebrek aan sociale verbinding, toegang tot gezondheidszorg, en woonomstandigheden, vooral in verouderde wijken. Deze factoren versterken de vicieuze cirkel van armoede.

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart>

1. Definities van armoede

Er zijn verschillende (officiële) definities van armoede. Armoede wordt doorgaans afgebakend op basis van het inkomen. De lage-inkomensgrens is het centrale indelingscriterium van de reguliere CBS-statistieken over het risico op inkomensarmoede. Het CBS kijkt, met andere woorden, naar het inkomen van een huishouden. Een alleenstaande is arm wanneer hij een inkomen heeft dat lager is dan 1.200 euro per maand, voor een paar is dat 1.690 euro per maand. Met twee minderjarige kinderen was de grens voor een paar 2.300 euro en voor een éénoudergezin 1.830 euro (2023).

Het SCP beschrijft inkomensarmoede aan de hand van een zogenaamde gegeneraliseerde budgetbenadering. Zij kijken naar de uitgaven van een huishouden voor basisbehoeften. Een alleenstaande heeft minimaal € 1.573 per maand nodig voor de basisbehoeften. Volgens de SCP-definitie is iemand arm als hij met zijn inkomen de minimaal noodzakelijke goederen en voorzieningen niet kan bekostigen. De beschikbare middelen zijn het uitgangspunt, het maakt niet uit of hij de goederen en voorzieningen echt heeft. Als iemand voldoende inkomen heeft maar ervoor kiest om het aan andere zaken te besteden, is hij niet arm.

De armoededefinities van CBS en SCP verschillen in niveau, onderliggend inkomensbegrip, indexering en in doelpopulatie. Duidelijk is dat deze definities

nodig zijn om analyses te kunnen maken maar dat zegt nog niets over de daadwerkelijk door inwoners ervaren armoede. Mensen met hoge inkomens kunnen soms ook grote schulden hebben terwijl mensen met een kleine beurs aan het eind van de maand voldoende overhouden om van rond te komen. De financiële veerkracht is ook verschillend tussen inwoners en wordt niet direct bepaald door het inkomen dat iemand heeft.

Voor dit rapport is de CBS-benadering van het begrip armoede aangehouden omdat dit ook gehanteerd wordt in het gemeentelijk beleid. Dit betekent dat de lage-inkomensgrens leidend is.

1.2. Een nieuwe, uniforme definitie van armoede

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) hebben eind 2021 besloten om tot een uniforme armoedeafbakening te komen. Het SCP hanteerde het 'niet veel maar toereikend criterium' en het CBS de 'lage-inkomensgrens'. Dat betekent dus ook dat er op dit moment verschillende armoedecijfers zijn. Zowel maatschappelijk als beleidsmatig is het beter als beide instanties hun kerntaken op het gebied van armoede en bestaanszekerheid op basis van een en dezelfde armoedegrens uitvoeren.

Het vorige kabinet heeft in 2022 een onafhankelijke Commissie sociaal minimum ingesteld. Daarin werken CBS, SCP en

het Nibud de nieuwe geüniformeerde afbakening van armoede uit. In juni 2023 is een tussenrapport verschenen over wat verschillende typen huishoudens nodig hebben om rond te komen en de systematiek van het sociaal minimum.

Het fundament van de nieuwe armoedegrens is het minimaal benodigde budget om van te leven, zoals het Nibud dat in zijn minimumvoorbeeldbegrotingen voor verschillende huishoudens berekent. Om te bepalen of de middelen van huishoudens toereikend zijn, zal niet alleen worden gekeken naar hun besteedbaar inkomen maar ook naar hun vermogenspositie. Daarnaast zal rekening worden gehouden met de feitelijke uitgaven van huishoudens aan wonen, energie en (indien mogelijk) zorg.

Op 17 oktober 2024 verschijnt het eindrapport met de nieuwe methode en de nieuwe armoedegrens. Armoede betekent volgens deze commissie dat een huishouden niet genoeg financiële middelen heeft voor minimaal noodzakelijke uitgaven in Nederland. Voor het eerst worden werkelijke individuele uitgaven voor wonen en energie meegenomen. Dit geeft een beter inzicht in het bedrag dat huishoudens overhouden voor uitgaven aan bijvoorbeeld voeding en kleding. In het vervolg van dit project is gekeken hoeveel mensen arm zijn, om welk aandeel van de bevolking het gaat, naar specifieke bevolkingsgroepen, wat arme mensen tekortkomen, hoeveel eigen bezit ze achter de hand hebben en hoeveel mensen langdurig (de afgelopen drie jaar) arm zijn. De onderzoeksrapporten hierover verschijnen ook op 17 oktober 2024.

2. Armoedebelief van de gemeente Ridderkerk

2.1. Context

Het armoedebelief in de gemeente Ridderkerk vormt een van de beleidsvelden binnen het Sociaal Domein van de gemeente. De toenemende complexiteit van de samenleving en druk op publieke voorzieningen maakt dat (groepen) inwoners ongelijke kansen ervaren om mee te kunnen doen aan de samenleving.

Bestaansonzekerheid in Nederland en Ridderkerk is niet iets van de afgelopen paar jaar. Bestaanszekerheid staat al langer onder druk, onder andere als gevolg van exogene omstandigheden als de energiecrisis, maar ook door de toenemende complexiteit van het landelijk stelsel van arbeid en sociale zekerheid. Dit komt terug in de adviezen aan de overheid over de regulering van de arbeidsmarkt (WRR en Commissie Borstlap), de werking van het toeslagenstelsel en het stelsel van kinderopvang. Het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) kwam vóór de coronacrisis al tot de conclusie dat bijna 30% van de Nederlandse bevolking op achterstand staat.²

Het complexe stelsel van toeslagen en inkomensvoorzieningen, het incassogedrag van (preferente) schuldeisers en de flexibilisering van de arbeidsmarkt hebben

ertoe geleid dat een aanzienlijk deel van de Nederlandse huishoudens financieel kwetsbaar is. Hierdoor komt het er in de praktijk vaak op neer dat de meest kwetsbare huishoudens de meeste moeite moeten doen om tot een inkomen te komen dat op of boven het sociaal minimum ligt.

Niet alleen mensen met een uitkering of laag inkomen hebben moeite met rondkomen, ook hogere inkomens moeten beter op hun uitgaven letten. Vooral jongvolwassenen worden hard getroffen door de stijging van de vaste lasten³, zo stelt Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (NIBUD, 2022). De onderzoekers stellen vast dat het daarom logisch is dat in het armoedebelief van de gemeente Ridderkerk de primaire focus ligt op financiële bestaanszekerheid, dat wil zeggen op armoede- en schuldenproblematiek.

De toenemende problematiek heeft ertoe geleid dat gemeenten het aantal huishoudens dat zij moeten ondersteunen bij inkomensproblemen de afgelopen jaren hebben zien verdubbelen naar een miljoen (VNG, 2023). Hoewel het minimumloon in 2023 met 10% omhoog is gegaan en het kabinet ook in 2023 opnieuw energietoeslag heeft

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/01/23/rapport-in-wat-voor-land-willen-wij-werken>

² https://www.eerstekamer.nl/id/vl27gqdwfjil/document_extern/de_sociale_staat_van_nederland_2019/f=/vl27gqgtglijjo.pdf

³ <https://www.nibud.nl/onderzoeksrapporten/rapport-rondkomen-en-betalingsproblemen-2022/#:~:text=Het%20zorgwekkendst%20is%20echter%20de,lijken%20vaker%20hulp%20te%20zoeken.>

uitgekeerd, lost dit de problemen voor sociale minima volgens de Nationale Ombudsman (2022) maar beperkt op⁴. Mensen op het sociaal minimum kunnen vaak geen enkele buffer opbouwen, terwijl dit hard nodig is door de stijgende kosten en de systematiek van verrekenen. Onlangs (2023) nog concludeerde de Commissie Sociaal Minimum dat mensen in de bijstand te weinig geld krijgen om te kunnen rondkomen.⁵

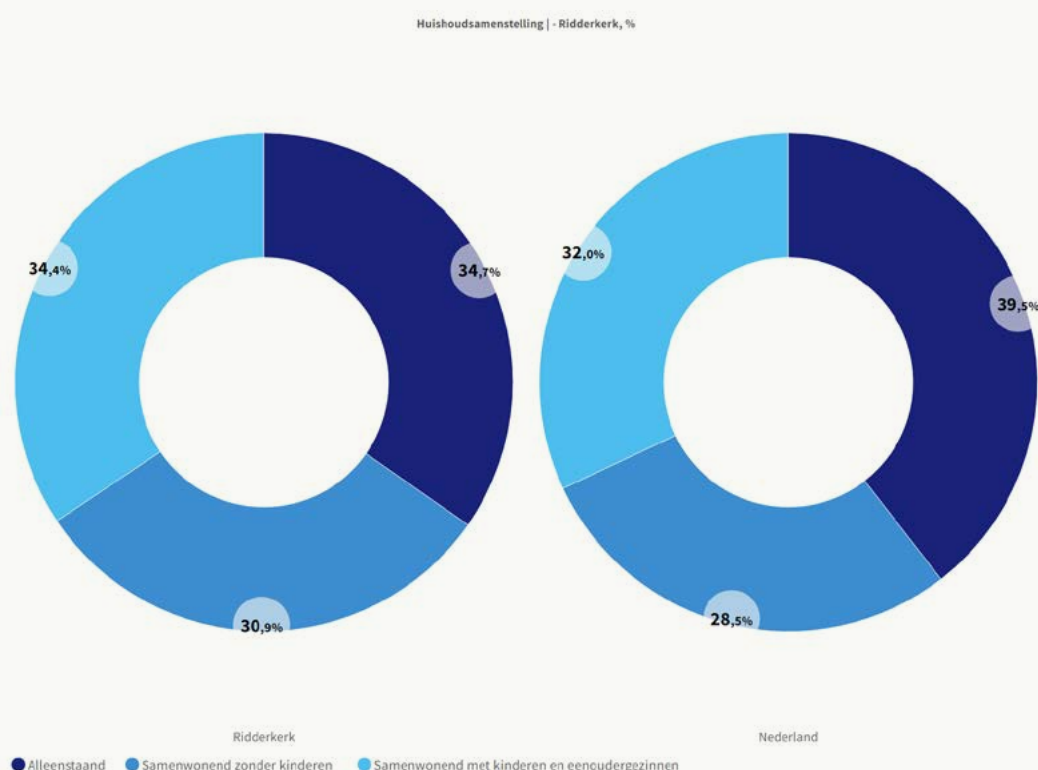
Bestaanszekerheid gaat over meer dan voldoende en stabiel inkomen en het vrij zijn van schulden. Het gaat ook over de zekerheid om betaalbaar te kunnen wonen, werk te hebben dat loont en toegang te hebben tot zorg. De hoge prijzen van koop- en huurwoningen en het grote tekort aan aanbod hebben ertoe geleid dat het vinden van een woning sinds de Tweede Wereldoorlog niet

zo moeilijk is geweest als nu. In de afgelopen jaren zien we dat ook steeds meer werkenden niet rond kunnen komen. Werkende armen vormen bijna een derde van volwassenen in armoede (SCP, 2019).⁶

Dat de zorg steeds duurder wordt, merken we aan de ieder jaar stijgende zorgpremies. Schrijnend zijn de grote gezondheidsverschillen tussen lagere en hogere-inkomensgroepen. Uit cijfers van het CBS (2022) blijkt dat de minst welvarende Nederlanders negen jaar minder te leven hebben, dan de meest welvarende.⁷

De samenstelling van de huishoudens in Ridderkerk is min of meer vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde en met gemeenten van dezelfde grootteklasse:

Tabel 1: huishoudensamenstelling Ridderkerk ten opzichte van Nederland.
Bron: www.cbs.nl

⁴ https://www.nationaleombudsman.nl/system/files/rapport/20220167%20Sociale%20minima%20in%20de%20knel_0.pdf

⁵ https://www.divosa.nl/sites/default/files/2023-06/Een%20zeker%20bestaan%20-%20Rapport%201%20Commissie%20sociaal%20minimum_0.pdf

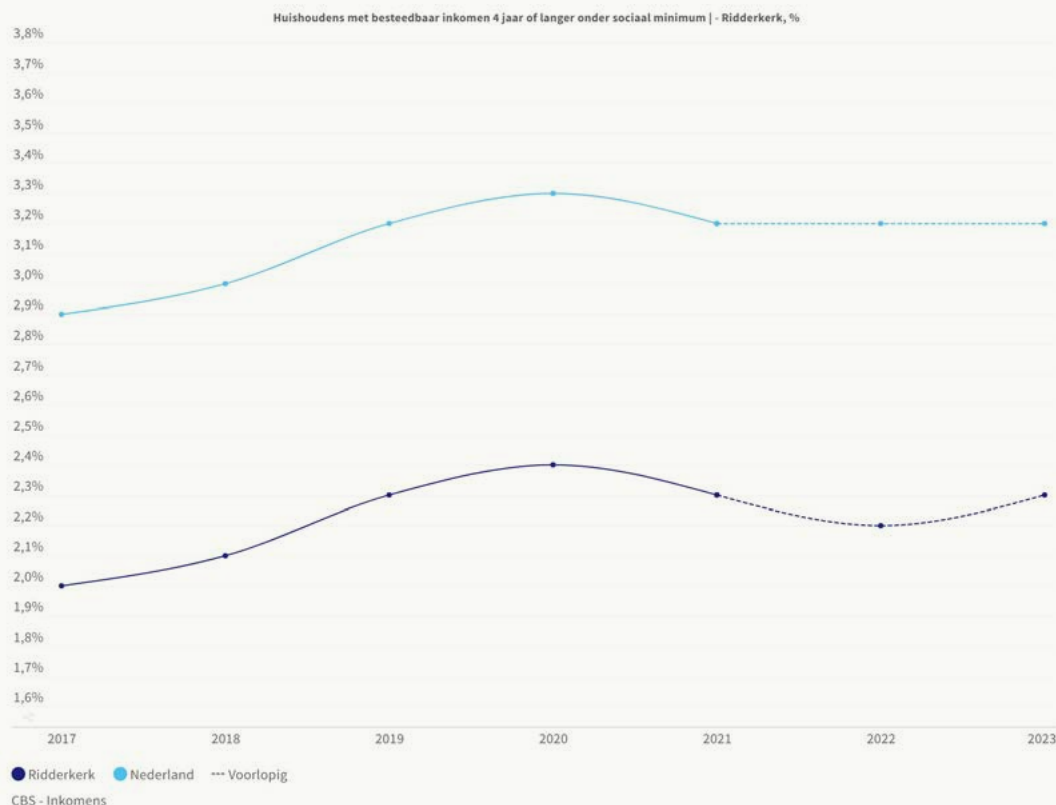
⁶ <https://digitaal.scp.nl/armoedein kaart2019/>

⁷ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/51/bovenaan-welvaartsladder-bijna-25-jaar-langer-in-goede-gezondheid#:~:text=Welvarendste%20mannen%20leven%209%20jaar,was%20het%20verschil%208%20jaar.>

Wanneer gekeken wordt naar het aantal huishoudens (per 1.000 inwoners) dat 4 jaar of langer een besteedbaar inkomen heeft onder

het sociaal minimum dan ligt dat op 2,3 % in Ridderkerk (2022) ten opzichte van 3,2 % landelijk.⁸

Tabel 2: huishoudens met besteedbaar inkomen 4 jaar over langer onder sociaal minimum.
Bron: www.cbs.nl

Zoals in het onderzoeksplan 'Armoedebelief in de gemeente Ridderkerk 2023' is aangegeven, is er een samenhang tussen de verschillende kenmerken van een wijk, zoals het opleidingsniveau, de woonsituatie en de leeftijdsopbouw, en de sociale structuur van die wijk. Deze structuur is van grote invloed op de door de inwoners ervaren kwaliteit van leven. Denk aan woongenot, de aanwezigheid van materiële welvaart of het gebrek eraan, de ervaren gezondheid, arbeid en vrije tijd, sociale contacten in de directe omgeving, sociale veiligheid en de mate waarin hinder ondervonden wordt van milieuomstandigheden.

Omdat het armoedebelief vele aspecten van bestaanszekerheid moet afdekken, zijn er ook veel raakvlakken met andere beleidsvelden zoals huisvesting en zorg. Van belang is dan ook om na te gaan of het armoedebelief zelf c.q. in samenhang met andere beleidsvelden afdoende de elementen van bestaanszekerheid afdekt en of de daarop gebaseerde uitvoeringsagenda's op elkaar zijn afgestemd c.q. er witte vlekken zijn in de uitvoering van beleid.

⁸ <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83841NED/table?ts=1736471589949>

2.2. Normenkader

In de gemeente Ridderkerk wordt armoedebeleid in het verlengde van minimabeleid en schuldhulpverlening gezien waarbij het armoedebeleid gericht is op een structurele verbetering van de positie en mogelijkheden van de minima in de gemeente c.q. het voorkomen van armoede. Deze doelstelling heeft dan ook een directe relatie met bestaanszekerheid. Bestaanszekerheid is als inspanningsverplichting voor de overheid vastgelegd in de Grondwet en het verdragsrecht en uitgewerkt in de Participatiewet en lokale regelingen (Commissie Sociaal Minimum, oktober 2023).⁹

2.2.1. Wet- en regelgeving

Grondwet

In artikel 20 van de Grondwet staat dat de bestaanszekerheid van de bevolking en de spreiding van welvaart 'voorwerp van zorg zijn van de overheid'. De Grondwet schrijft ook voor dat de wet regels stelt over de aanspraken op sociale zekerheid. Nederlanders die in Nederland niet in hun bestaan kunnen voorzien, hebben een bij de wet te regelen recht op bijstand van overheidswege. Artikel 20 is een sociaal grondrecht waarvoor de overheid zich moet inspannen, maar laat het aan de wetgever over om vast te leggen wie onder welke omstandigheden welk recht op bijstand heeft.

UVRM

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens geeft een concretere beschrijving van het recht op bestaanszekerheid: "Een ieder heeft recht op een levensstandaard die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder

inbegrepen voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijke sociale diensten, alsmede het recht op voorziening in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen."

Participatiewet

Sinds 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht. De Participatiewet maakt gemeenten verantwoordelijk voor de ondersteuning van haar inwoners bij arbeidsinschakeling; de verlening van bijstand en het ontwikkelen van beleid ten behoeve van het verrichten van een tegenprestatie.

De wet is bedoeld voor iedereen die kan werken, maar het op de arbeidsmarkt zonder hulp (tijdelijk) niet redt. De wet gaat ervanuit dat er meer mensen, met en zonder beperking, werk vinden bij een gewone werkgever. Een ander doel van de wet is het verlenen van bijstand aan mensen 'die in zodanige omstandigheden verkeren of dreigen te geraken dat zij niet over de middelen beschikken om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien'.

Sinds de invoering van de Participatiewet in 2015, bedoeld als vangnet voor mensen zonder voldoende eigen middelen, zijn er diverse knelpunten naar voren gekomen. De Participatiewet heeft de gestelde doelen niet volledig bereikt. Signalen vanuit professionals en ervaringsdeskundigen, nieuwsberichten, politieke en publieke debatten en onderzoeken, hebben laten zien dat de Participatiewet uit balans is. Mensen die bijstand ontvangen, ervaren de wet als

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/09/28/een-zeker-bestaan-naar-een-toekomstbestendig-stelsel-van-het-sociaal-minimum-rapport-ii>

streng en ingewikkeld, en voelen zich vaak benaderd met wantrouwen. De wetgeving houdt geen rekening met de mens. Gemeenten aan de andere kant zijn beperkt in hun mogelijkheden voor maatwerk om inwoners effectief te helpen. Daarom is een herziening van de Participatiewet noodzakelijk, met meer aandacht voor de menselijke maat en bestaanszekerheid.

Onderzoek heeft aangetoond dat de wet complex is, de ondersteuning beperkt wordt ervaren, en de sancties disproportioneel zijn.¹⁰ Daarnaast hebben de coronacrisis, energiecrisis en hoge inflatie de kwetsbare positie van veel mensen nog meer aan de oppervlakte gebracht. Daarom is besloten om het programma Participatiewet in Balans te starten, met als doel de Participatiewet te herzien en verbeteren. Deze herziening vindt plaats in een bredere context van diverse programma's en beleidsinitiatieven die gericht zijn op het verbeteren van inkomensondersteuning en participatie.

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

Sinds de inwerkingtreding van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) in 2012 is schuldhulpverlening een taak van gemeenten. De wet geeft een ruim kader waarbinnen gemeenten de schuldhulpverlening zelf kunnen vormgeven. De wet vereist van gemeenten dat zij (ten minste iedere vier jaar) een plan vaststellen, dat richting geeft aan de integrale schuldhulpverlening aan inwoners van de gemeente. Het plan bevat de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren beleid op het gebied van integrale schuldhulpverlening en het

voorkomen dat inwoners schulden aangaan die ze niet kunnen betalen.

2.2.2. Gemeentelijke beleidskaders

De volgende door de gemeenteraad vastgestelde beleidsdocumenten zijn als kaders voor dit onderzoek gehanteerd:

- Minimabeleid en plan schuldhulpverlening 2020 tot 2024
- Verordening Meedoen Ridderkerk 2021
- Verordening Individuele Inkomensvoet Ridderkerk 2023
- Verordening Beslistermijn Schuldhulpverlening gemeente Ridderkerk 2021
- Beleidsregels Bijzondere Bijstand Ridderkerk 2021
- Beleidsregels inkomen vermogen gemeente Ridderkerk 2023
- Beleidsregels pilot opkopen schulden jongeren gemeente Ridderkerk 2023
- Beleidsregels schuldhulpverlening gemeente Ridderkerk 2023
- Beleidsregels studietoelage gemeente Ridderkerk 2022
- (Gewijzigde) Beleidsregels eenmalige energietoelage minima Ridderkerk 2022
- Klachtenregeling sociaal domein gemeente Ridderkerk 2022
- Programmabegroting 2023 en 2024
- Nota Integraal Beleid Sociaal Domein
- Plan ondersteuning kinderen en jongeren in armoede en bij (v)chtscheidingen 2024

¹⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/01/23/rapport-in-wat-voor-land-willen-wij-werken>

2.2.3. Integraal Beleid Sociaal Domein (IBSD)

De Nota 'Integraal Beleid Sociaal Domein' uit 2021 is een belangrijk kader waarin beoogde maatschappelijke doelstellingen voor het sociaal domein zijn geformuleerd. Dit meerjarig beleidskader beschrijft het beleid van de gemeente Ridderkerk op het (brede) terrein van het sociaal domein. De nota maakt inzichtelijk welke samenhangende maatschappelijke doelstellingen (jeugd, maatschappelijke ondersteuning, participatie (werk en inkomen), schuldhelpverlening, minimabeleid, gezondheid, preventie en welzijn) de gemeente heeft met het beleid in het sociaal domein en welke opgaven er zijn. Op basis van deze nota wordt invulling gegeven aan de landelijke transformatiedoelstellingen:

- inbedden van de integrale benadering door bij meervoudige en complexe zaken regie te voeren en te zorgen dat de geboden hulp bijdraagt aan een 'duurzaam resultaat'.
- Vroegtijdiger signaleren: het vroegtijdig inzetten van lichtere vormen van hulp en het bieden van basisondersteuning zoals inkomensvoorzieningen, inzet van wijkteams, trajecten basis jeugd-GGZ, Wmo voorzieningen en begeleiding naar werk.
- Vergroten van preventie: het investeren in activiteiten op het gebied van bijvoorbeeld gezondheid, welzijn en inkomen/schulden ter voorkoming van problematiek en het ontstaan van zorg- en hulpvragen.
- Ruimte geven aan innovatie: op zoek naar nieuwe vormen van hulp en activiteiten.
- De-medicalisering: het verminderen van het beroep op de medische hulp zoals de eerste- en tweedelijnszorg en het versterken en vergroten van de zichtbaarheid van de nuldelijnszorg

(preventie, welzijn en gezondheid)

- Afnahme specialistische hulpverlening: op termijn verminderen van specialistische hulpverlening.

Aangegeven is dat de gemeente Ridderkerk de dienstverlening in het sociaal domein verder wil verbeteren door vroegtijdig en dichtbij te organiseren en meer vraaggericht te werken, waarbij de inwoner centraler komt te staan bij de benadering van een vraag en waarbij de kwaliteit voorop staat. Daarbij moet iedereen volwaardig mee kunnen doen in de samenleving en de integraliteit van de toegang en de hulp en ondersteuning versterkt worden met duurzame samenwerkingsverbanden en resultaten. Er zijn 5 maatschappelijke doelen geformuleerd:

- Ridderkerkers ontwikkelen zich optimaal
- Iedereen heeft gelijke kansen om mee te doen
- Inwoners kunnen voor zichzelf en elkaar zorgen
- Ridderkerkers zijn langer vitaal en gezond
- Inwoners kunnen zo lang mogelijk veilig thuis wonen

Bij deze maatschappelijke doelstellingen zijn de volgende maatschappelijke baten in beeld: vermindering van achterstanden, minder thuiszitters, daling beroep op hulp en ondersteuning, daling kosten sociaal domein per hoofd van de bevolking, inwoners hebben meer grip op hun leven, het welbevinden van inwoners groeit, afname (schulden) problematiek/ belemmeringen, beperking van het aantal uitkeringen, de onderlinge solidariteit in wijken neemt toe, verkleinen gezondheidsachterstanden, afname gevoel van eenzaamheid, effectiever herstel of stabilisatie van problematiek, inwoners voelen zich beter gehoord en het voorkomen en tegengaan van verslaving.

Bij deze maatschappelijke doelstellingen zijn activiteiten geformuleerd, waarbij het ontbreekt aan SMART geformuleerde doelstellingen en prestatie indicatoren. Of deze activiteiten zijn uitgevoerd en of ze effectief zijn, is niet bekend bij gebrek aan een periodieke rapportage over de maatschappelijke doelen.

2.3. Regelingen en Voorzieningen

Minima met een inkomen op bijstandsniveau maken aanspraak op landelijke toeslagen en gemeentelijke regelingen. Het totale bedrag uit de landelijke toeslagen (zoals huurtoeslag, zorgtoeslag, kinderbijslag, kindgebonden budget en de combinatiekorting) is veel groter

dan het totale bedrag uit de gemeentelijke regelingen waar zij aanspraak op kunnen maken. De hoogte van de aanspraak wordt ook bepaald door het type huishouden (alleenstaand of niet, kinderen of niet). De gemeentelijke regelingen zijn voor bepaalde typen huishoudens van wezenlijk belang om maandelijks een vrij besteedbaar inkomen over te houden bedoeld voor sociale participatie (een dagje uit, bezoeken van culturele of sportevenementen e.d.).

In de gemeente Ridderkerk zijn de volgende Minimaregelingen van toepassing (percentage geeft de maximale hoogte van het komen aan in relatie tot het Wettelijk Sociaal Minimum-Wsm):

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	100% Wsm
Collectieve zorgverzekering	130% Wsm
Individuele inkomenstoeslag 3 jaar of langer	110% Wsm
Meedoen volwassenen	110% Wsm
Meedoen kindpakket en zwemregeling	110% Wsm
Energietoeslag 2023	120% Wsm
Bijzondere bijstand	110% Wsm
Bijzondere bijstand energiekosten 2022	150% Wsm
Studietoeslag: afhankelijk van de situatie	

Tabel 3: overzicht minimaregelingen. Bron: gemeente Ridderkerk

Kwijtschelding voor gemeentelijke belastingen is mogelijk voor afvalstoffenheffing, rioolheffing (vanuit de gemeente), watersysteemheffing en zuiveringsheffing (vanuit het waterschap). De gemeente Ridderkerk biedt twee collectieve zorgverzekeringen aan: CZ en DSW. De meeste mensen die daarvoor in aanmerking komen sluiten een collectieve zorgverzekering af via CZ met een aanvullende verzekering, de zorg-op-maatpolis met aanvullende verzekering 'Gemeenten Extra'.

Volwassenen kunnen vanuit de Meedoen regeling per jaar een bedrag ontvangen voor sociale, culturele en sportactiviteiten. Kinderen tot en met 17 jaar kunnen vanuit de Meedoen regeling per jaar een bedrag ontvangen afhankelijk van hun leeftijd voor sociale, culturele en sportactiviteiten. Het bedrag mag ook besteed worden aan kleding, schoolkosten en verjaardagsfeestjes. Voor kinderen vanaf 5 jaar kan een zwemregeling aangevraagd worden.

In de 'Inkomenseffectrapportage Ridderkerk 2023' door het bureau KWIZ opgesteld, is aangegeven dat het bedrag aan landelijke toeslagen geleidelijk afneemt voor de meeste huishoudens bij een hoger inkomen. Ditzelfde gaat op voor de gemeentelijke regelingen.¹¹

Wanneer huishoudens in de gemeente Ridderkerk vanuit de bijstand gaan werken, gaan zij er in totaal inkomen op vooruit ten opzichte van de bijstandssituatie (mits zij gebruikmaken van alle toeslagen en regelingen). Er is echter niet altijd sprake van inkomensgroei. Landelijke toeslagen lopen namelijk terug en het recht op gemeentelijke regelingen vervalt. Alle huishoudtypen hebben te maken met een inkomensvoortgang wanneer het loon stijgt naar 110 en 120 procent Wsm.¹²

Paren met en zonder kinderen krijgen bij een loonstijging naar 130 procent Wsm te maken met een terugval in de procentuele inkomensgroei. Dit heeft te maken met het wegvallen van gemeentelijke regelingen en het snelle dalen van de toeslagen uit het Rijk. Dit dempt de groei van het inkomen. Om dit effect te voorkomen (vanuit de visie dat werken moet lonen) zouden de plafonds voor de gemeentelijke regelingen opgetrokken kunnen worden van 110% naar bijvoorbeeld 130%.¹³

Overigens wordt opgemerkt dat door deze kostenstijgingen inmiddels niet alleen minima maar ook middeninkomens in beeld zijn gekomen bij het armoedebelid. Waar inwoners door de verhoging per saldo een

hoger vrij besteedbaar inkomen krijgen, neemt ook de kwaliteit van leven toe en wordt minder beroep op andere voorzieningen gedaan. Ook de aangegeven armoedeval bij overgang naar betaald werk is in die situatie beperkter.

Uit de 'Duidingsrapportage Dashboard minima' bij de evaluatie armoedebelid 2022 blijkt, dat wanneer naar de inkomensverdeling (cumulatief) van het aantal minimahuishoudens in Ridderkerk gekeken het volgende beeld over 2022 gegeven kan worden: ¹⁴

Inkomen tot 100% Wsm	1.402
Inkomen tot 110% Wsm	1.526
Inkomen tot 130% Wsm	1.971 ¹⁵

Tabel 4: inkomensverdeling (cumulatief) aantal minimahuishoudens 2022

Uit dezelfde duidingsrapportage blijkt, dat in de loop van de tijd, kijkend naar het aantal huishoudens, het bereik van de regelingen wijzigt en sterker is gestegen dan het landelijk gemiddelde waarbij het procentuele gebruik van de huishoudens per regeling boven het landelijke gemiddelde ligt. Het gebruik van de (Ridderkerk) pas vanuit de regeling meedoen volwassenen, ligt aanmerkelijk hoger dan landelijk. Dit is te verklaren uit het feit dat dat rechthebbenden die bekend zijn bij de gemeente deze voorziening automatisch worden toegekend en toegestuurd.

¹¹ <https://raad.ridderkerk.nl/documenten/Raadsinformatiebrieven-RIB/2022-09-09-RIB-Evaluatie-minimabeleid-en-schuldhelpverlening-Inkomens-Effectrapportage.pdf>

¹² <https://raad.ridderkerk.nl/documenten/Raadsinformatiebrieven-RIB/2022-09-09-RIB-Evaluatie-minimabeleid-en-schuldhelpverlening-Inkomens-Effectrapportage.pdf>

¹³ <https://raad.ridderkerk.nl/documenten/Raadsinformatiebrieven-RIB/2022-09-09-RIB-Evaluatie-minimabeleid-en-schuldhelpverlening-Inkomens-Effectrapportage.pdf>

¹⁴ <https://raad.ridderkerk.nl/Documenten/Armoedemonitor-Ridderkerk-over-2022.pdf>

Regelingen	Gebruik in 2020	Gebruik in 2021	Gebruik in 2022
Kwijtschelding	859	1.042	1.127
Bijzonderebijstand	482	438	490
Individuele inkomenstoeslag	442	406	447
Collectieve zorgverzekering	1.110	1.164	1.167
MeedoenVolwassenen	900	903	872
MeedoenKindpakket	403	384	352

Tabel 5: gebruik gemeentelijke regelingen (2022)

In 2022 (en 2023) kon ook een beroep op de energietoeslag gedaan worden. Van alle minimahuishoudens in de gemeente Ridderkerk heeft 85 procent gebruik gemaakt van de energietoeslag. In vergelijkbare gemeenten ligt dat percentage tussen 80 en 85 procent.

De gemeente kent ook een aantal andere voorzieningen waar minima gebruik van kunnen maken zoals de Voedselbank en de Kledingbank.

2.4. Aandacht voor jongeren in armoede

In de gemeente Ridderkerk waren in 2021 390 (6,66%) jongeren tussen de 15 en 27 jaar werkeloos en volgt geen vorm van onderwijs (NEET-jongere). In 2022 bedroeg het aantal jongeren uit dezelfde leeftijdscategorie die werkeloos waren en geen vorm van onderwijs volgde 410 (6,92%). NEET is de afkorting voor Not in Employment, Education and Training.

Volgens de 'Duidingsrapportage Dashboard Minima' bij de evaluatie armoedebeloid 2022 hebben 1.053 kinderen in de gemeente Ridderkerk een Jeugdwetvoorziening; 153 kinderen daarvan wonen in een minimahuishouden met een inkomen tot 110 procent Wsm. Het aantal minimakinderen met een Jeugdwetvoorziening is stabiel gebleven.

Het college is via motie 2022-13 (versterking vaardigheden kinderen) en motie 2023-44 (hulp voor kinderen bij (v) echtscheidingen) verzocht in samenspraak met maatschappelijke organisaties te komen tot een actieplan of agenda waarin is beschreven hoe kinderen en jongeren in armoede te ondersteunen en de negatieve gevolgen van de armoede zo klein mogelijk te laten zijn. Het college heeft aan de raad het rapport "Plan ondersteuning kinderen en jongeren in armoede en bij"(v)echtscheidingen Ridderkerk 2024" aangeboden om de hieruit voortvloeiende conclusies en aanbevelingen mee te nemen in het nieuw te vormen armoedebeloid van de gemeente Ridderkerk. Aangegeven wordt dat niet alle inwoners met een laag inkomen bereikt worden en dat er ook gezinnen met een hoger inkomen zijn die geen aanspraak kunnen maken op de inkomensregelingen maar waar wel sprake is van armoede. De grootste groep minimakinderen (153) is te vinden in de leeftijdscategorie 4 tot 12 jaar (48%), in de leeftijdsgroep 12 tot 18 jaar is dat 34% en in de leeftijdsgroep 0 tot 4 jaar is dat 18%. De meeste minimakinderen groeien op in een één-oudergezin. Het college komt tot de conclusie dat er veel wordt gedaan voor kinderen en jongvolwassenen in Ridderkerk wat de vraag oproept wat in Ridderkerk nog meer gedaan

kan worden om kwetsbare kinderen te helpen. Hierbij denkt het college aan:

- Het beter vindbaar en laagdrempeliger maken van gemeentelijke armoedeverzoeken en specifieke aandacht voor laaggeletterden en inwoners die moeite hebben met digitale processen.
- Een centraal loket in de wijk waar je met allerlei zaken terecht kunt.
- Het beleid vernieuwen en de regelingen op elkaar aan laten sluiten.
- Werkende armen beter ondersteunen door bijvoorbeeld werkgevers te benaderen. Werkgevers voorlichting geven hoe om te gaan met personeel met financiële problemen.
- Mogelijkheden zoeken om hulpverleners beter met elkaar te laten samenwerken.
- Kinderen in Ridderkerk laten vertellen wat ze missen en nodig hebben.
- Meer luisteren naar wat medewerkers in het onderwijs, kinderopvang, CJG etc.

nodig hebben.

- De persoonlijke ontwikkeling en aandacht voor kinderen die opgroeien in armoede centraal stellen waarbij het de vraag is of deze hulp nu voldoende aanwezig is in het brede aanbod dat er al is.
- Wijkteammedewerkers bieden ouders een cursus (op maat) op het gebied van psycho-educatie

Niet duidelijk is of (een deel van) deze voorgestelde maatregelen inmiddels in uitvoering zijn genomen. Het ligt voor de hand dat daarover bij de jaarrekening 2024 wordt gerapporteerd.

2.5. Armoedebelief en arbeidsmarkt

Het bureau Ecorys heeft begin 2024 het rapport "Economische visie Ridderkerk 2030" uitgebracht waarin ook aandacht is gegeven aan brede welvaart maar dan gerelateerd aan de meer economisch gerelateerde indicatoren van brede welvaart.

Inkomen en arbeid

De materiële welvaart van de Ridderkerker is heel gemiddeld. Zo is bijvoorbeeld het besteedbaar inkomen vergelijkbaar met dat in sterk stedelijke omgevingen in Nederland en met het provinciale gemiddelde. Ridderkerk bevindt zich tussen Zwijndrecht (waar het niveau wat lager ligt) en Barendrecht (waar het besteedbaar inkomen veel hoger ligt). Dit is ook te zien in de indicator voor de schuldenposities: in Barendrecht is deze door het grote aantal koopwoningen met hypotheek veel hoger, terwijl men in Ridderkerk en Zwijndrecht juist veel minder schulden heeft.

De arbeidsdeelname is ook op een normaal niveau in Ridderkerk, wel valt duidelijk op dat er veel pendelstromen zijn van en naar Ridderkerk. Slechts 22 procent van de inwoners van Ridderkerk werkt ook binnen de gemeentegrenzen, waar dit in de provincie Zuid-Holland gemiddeld 31 procent is en landelijk zelfs 38 procent. Deze pendelstromen zorgen voor onnodige files met bijbehorende vertragingen en milieu-impact.

Gezondheid, milieu en leefomgeving

De algemene gezondheid van de Ridderkerker is goed. Bijna 80 procent van de inwoners binnen de gemeente geeft aan dat de eigen gezondheid in het algemeen goed of zeer goed is. Dit hangt wellicht samen met de relatief goede luchtkwaliteit in vergelijking met bijvoorbeeld Barendrecht en Zwijndrecht, waar de hoeveelheid fijnstof in de lucht hoger ligt.

Ook op het gebied van duurzame energieopwekking doet de gemeente Ridderkerk het goed. Het is

in het kader van deze economische visie met name interessant om de hoeveelheid zonnepanelen op bedrijfsdaken nader te bezien. Gemiddeld heeft een bedrijf in Ridderkerk 3,69 kW vermogen aan zonnepanelen geplaatst; dit is hoger dan gemiddeld in de provincie en ook meer dan in de omliggende gemeenten.

De leefomgeving van Ridderkerk wordt gekenmerkt door een relatief grote nabijheid van voorzieningen. Een ander relevant aspect van de leefomgeving is of deze veilig is. In termen van geregistreeerde criminaliteit laat Ridderkerk een lager aantal zien dan gemiddeld in de provincie Zuid-Holland.

Samenleving en subjectief welzijn

Enkele opvallende achterblijvende scores hebben betrekking op het domein Samenleving en subjectief welzijn. Met name het vertrouwen in politieke instituties is laag in Ridderkerk. Slechts zo'n 63 procent van de inwoners geeft aan vertrouwen te hebben in de Tweede Kamer, politie en rechters.

Ook valt op dat relatief weinig Ridderkerkers vrijwilligerswerk uitvoeren voor organisaties of verenigingen: slechts zo'n 38 procent. In Zuid-Holland ligt dit gemiddeld bijna twee keer zo hoog. In Ridderkerk wordt weliswaar veel vrijwilligerswerk uitgevoerd, maar waarschijnlijk veel door een kleine groep mensen. Het is dan wellicht niet verrassend dat Ridderkerk juist heel goed scoort op welzijn en vrije tijd: 80 procent van de Ridderkerkers geeft de hoeveelheid vrije tijd een 7 of hoger.

Ecorys, "Economische visie Ridderkerk 2030" januari 2024

Tabel 6 Economische visie Ridderkerk 2030, januari 2024

In deze benadering van Brede welvaart wordt het Bruto lokaal product als een belangrijke indicator voor welvaart aangeduid. Het Bruto Lokaal Product (BLP) van de gemeente Ridderkerk werd in 2021 geschat op €3.028 miljoen, wat neerkomt op ongeveer €49.099 per inwoner. Dit cijfer ligt net onder het landelijke gemiddelde, met een BLP per inwoner van 0,99 ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde, dat is vastgesteld op 1,00. Tussen 2018 en 2021 is het BLP per inwoner in Ridderkerk met ongeveer 9% gestegen, wat in lijn is met de nationale trend.

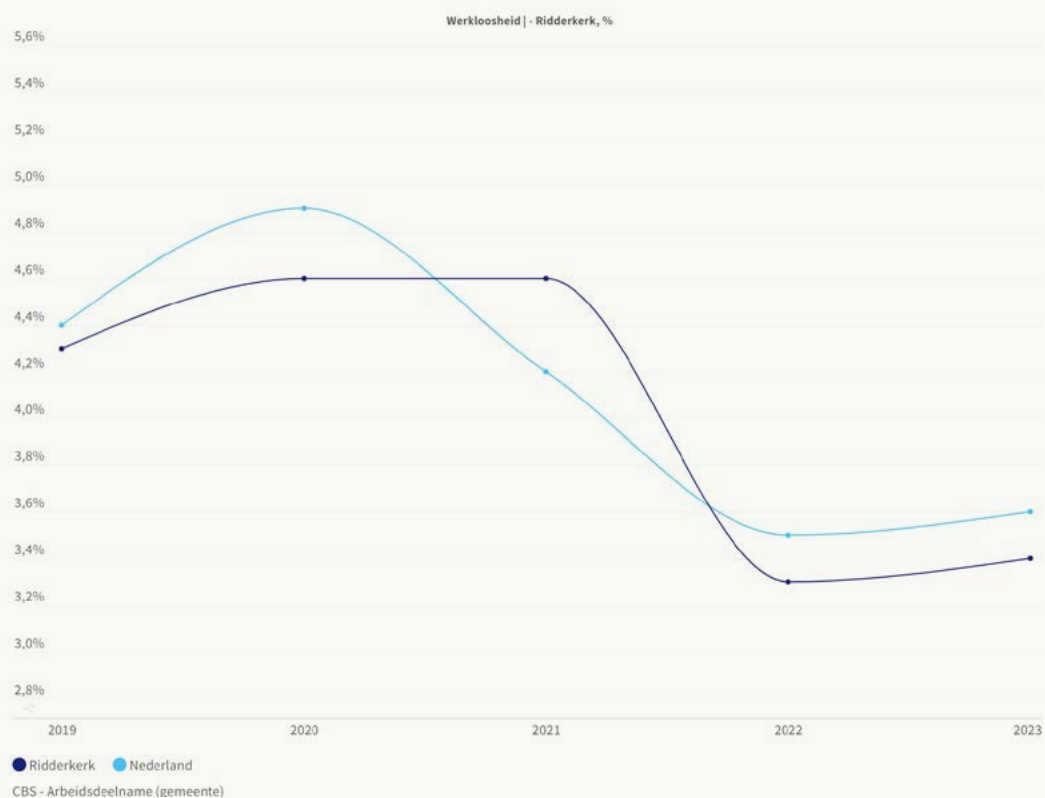
De belangrijkste sectoren die bijdragen aan het BLP van Ridderkerk zijn de zakelijke dienstverlening en, in iets mindere mate, de handel. De gemeente heeft een gemiddelde specialisatiegraad, wat betekent dat de economische activiteiten redelijk divers

zijn zonder sterke afhankelijkheid van een specifieke sector.¹⁶

Armoedebelid in relatie tot de economie heeft alles te maken met het begeleiden van mensen naar werk. Zonder dit diepgaand te hebben onderzocht is de kans om vanuit een uitkering een baan te vinden in Ridderkerk vergelijkbaar met andere gemeenten in de regio. Het werkloosheidspercentage (aantal werklozen 15-75 jaar als percentage van de beroepsbevolking) beweegt zich in Ridderkerk rond het landelijk gemiddelde¹⁷. Het aantal banen per 1.000 inwoners is lager dan het landelijk gemiddelde (CBS 2023: 663 banen in Ridderkerk tegenover 714 landelijk). Dit valt te verklaren uit de samenstelling van de bevolking: het aantal 65+ vormt procentueel een groter deel van de inwoners in Ridderkerk dan gemiddeld in Nederland.

¹⁶ Bron: https://raad.ridderkerk.nl/Documenten/Eindrapportage-Bruto-Lokaal-Product-Brede-Welvaart-Ridderkerk.pdf?utm_source=chatgpt.com

¹⁷ bron: waar staat jegemeente.nl

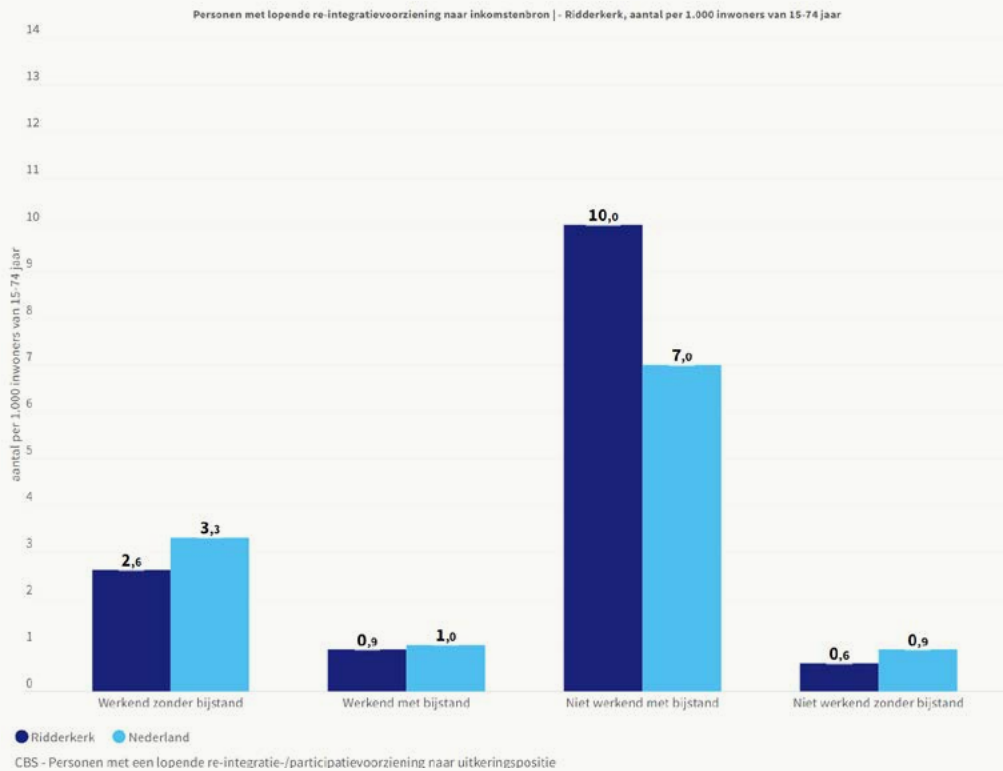
Tabel 7: werkloosheid, bron CBS

In de nota 'Integraal beleid sociaal domein' uit 2021 is bij het maatschappelijk effect "Iedereen heeft een gelijke kans om mee te kunnen doen" aangegeven dat de samenwerking met de werkgeversdienstverlening van het lokale en regionale Werkgeversservicepunt wordt versterkt, de plaatselijke werkgevers bij de ontwikkeling van leerlijnen betrokken worden die daardoor afgestemd zijn op de arbeidsmarkt en de mogelijkheden van de klant. Inwoners worden onderscheiden naar de afstand tot de arbeidsmarkt, de mate van baan gereedheid en de te verwachte duur om een inwoner naar de arbeidsmarkt te leiden. Iemand die op korte termijn kan uitstromen naar werk wordt kortdurende trajecten aangeboden die daarop zijn gericht, zoals Hallo Werk, sollicitatietrainingen, korte beroepsgerichte trainingen en dergelijke.

Daar waar uitstroom langer dan een jaar duurt (groep 'baan gereed' met perspectief) wordt ingezet op trajecten met het doel

om de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen, waaronder werkervaringstrajecten, langdurigere trainingen en cursussen. Als iemand geen startkwalificatie heeft, is een traject dat leidt tot een Praktijkverklaring belangrijk voor duurzame uitstroom. Als iemand niet werkgereed is en geen perspectief heeft op uitstroom naar de arbeidsmarkt, wordt ingezet op onbetaalde nuttige activiteiten.

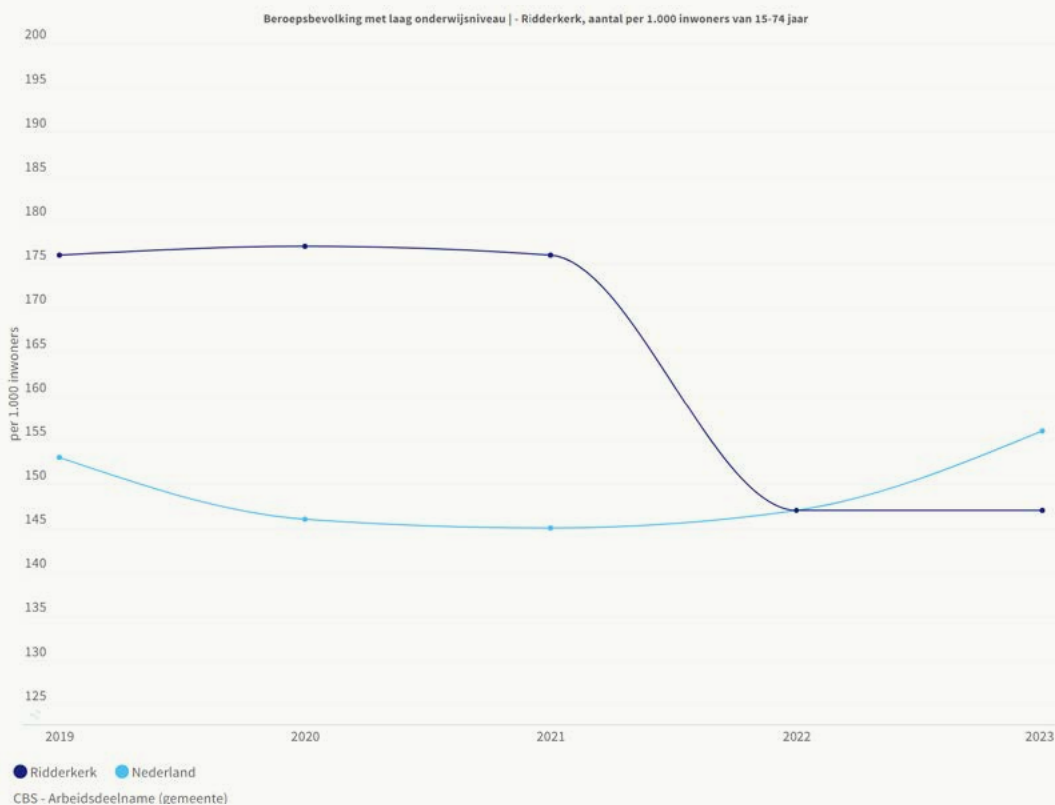
Wanneer gekeken wordt naar het aantal re-integratietrajecten (uitgedrukt in een aantal trajecten per 1000 inwoners) dan valt op dat het aantal re-integratietrajecten in Ridderkerk voor inwoners die geen werk hebben met een bijstandsuitkering aanmerkelijk hoger ligt dan het landelijk gemiddelde.

Tabel 8: personen met een lopende re-integratie-/participatievoorziening naar uitkeringspositie. Bron: CBS

Het opleidingsniveau kan, mede afhankelijk van de samenstelling van de economische sectoren in de regio, een factor zijn bij de kans op een baan op de arbeidsmarkt. Uit

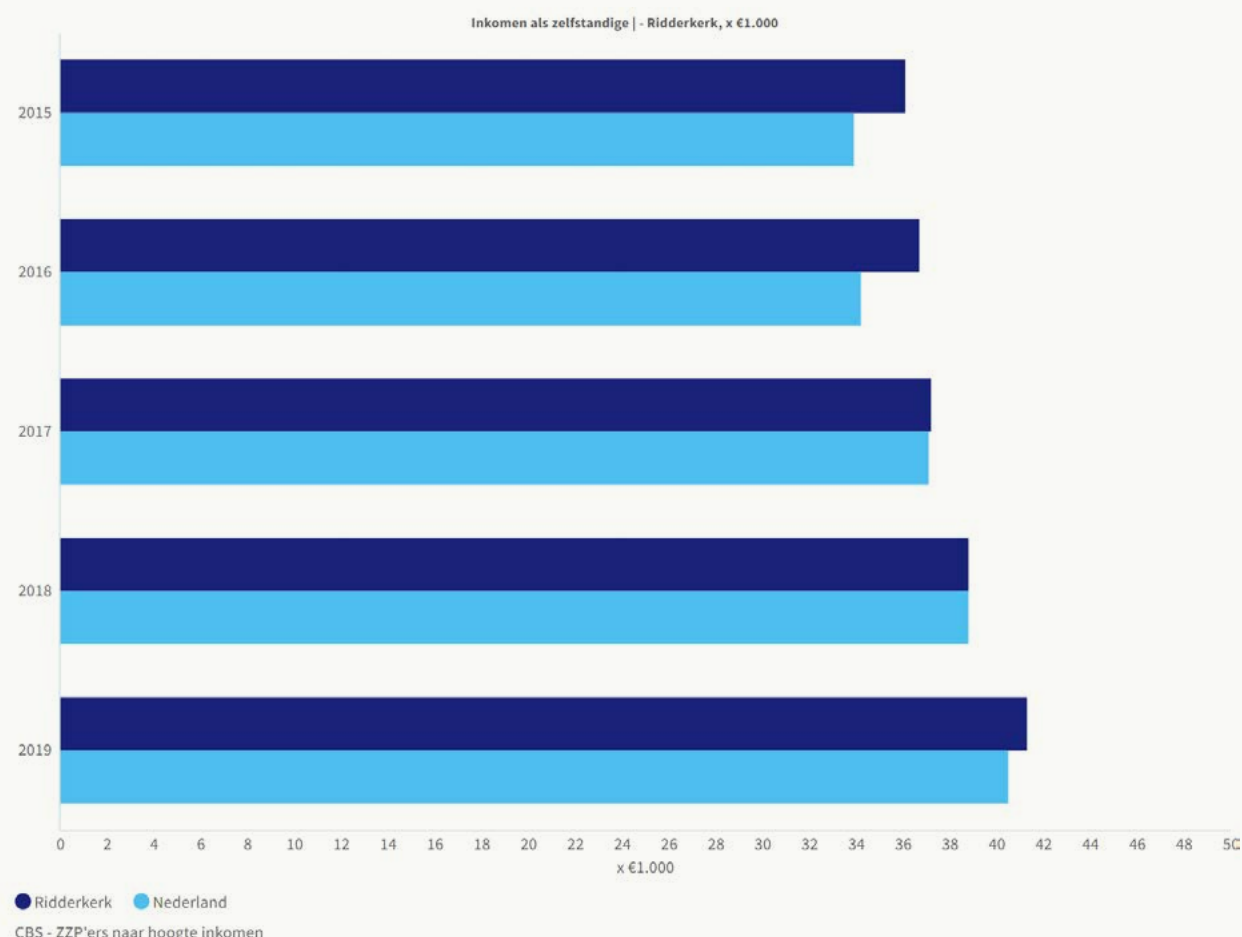
onderstaande grafiek blijkt dat het aantal inwoners met een laag opleidingsniveau zich de laatste jaren onder het landelijk gemiddelde bevindt.

Tabel 9: beroepsbevolking met laag onderwijsniveau. Bron: CBS

Het aandeel zelfstandigen onder de werkende bevolking in Ridderkerk is, evenals in andere gemeenten, de laatste jaren sterk gegroeid. In 2022 was 11% van de werkende bevolking ZZP'er. Dit is in lijn met het gemiddelde

percentage ZZP'ers in Nederland. Daarbij is het wel zo dat de toename van het gemiddelde inkomen in Ridderkerk hoger is dan het landelijk gemiddelde zoals uit onderstaande grafiek blijkt:

Tabel 10: Zzp'ers naar hoogte inkomen. Bron: CBS

Volgens de 'Duidingsrapportage dashboard Minima', bij de evaluatie van het armoedebestrijd 2022 zijn ca 12% van de huishoudens (2.517) in de gemeente Ridderkerk actief als zelfstandige zonder personeel (zzp'er). Meer dan de helft van deze groep (56 procent) betreft een huishouden met kinderen. In totaal behoren 22 zzp'er tot de minimadoelgroep met een inkomen tot 110 procent Wsm, grotendeels huishoudens met kinderen: 5 procent betreft een eenoudergezin en 55 procent betreft een paar met kinderen.

Meer dan de helft van de zelfstandigen is tussen de 27 tot 45 jaar. Verhoudingsgewijs zijn er meer zzp'er met een Nederlandse achtergrond, maar daarentegen behoren meer zzp'er met een migratieachtergrond tot de minima in de gemeente Ridderkerk.

In 2021 is in de nota 'Integraal Beleid Sociaal Domein' aangegeven dat ingezet wordt op versterking van de samenwerking met de werkgeversdienstverlening van het lokale en regionale Werkgeversservicepunt en

het betrekken van plaatselijke werkgevers bij de ontwikkeling van leerlijnen. Er wordt maatwerk geleverd door rekening te houden met de afstand van bijstandsgerechtigden tot de arbeidsmarkt met het oog op duurzame uitstroom. Waar relevant wordt integraal maatwerk aangeboden als parallel of voorafgaand aan arbeidsparticipatie ook andere vormen van hulp en ondersteuning nodig blijken. Inwoners die (nog) niet aan de slag kunnen in een betaalde baan, worden gestimuleerd vrijwilligerswerk te verrichten. Deze samenwerking met werkgevers vindt plaats. Het ontbreekt de onderzoekers echter aan informatie om vast te kunnen stellen of deze aanpak effectief is.

Aangegeven is in 2021 dat voor inwoners die door een beperking niet het minimumloon kunnen verdienen, een garantiebaan, een beschutte werkplek of participatie via dagbesteding passend moet zijn. Deze doelgroep valt onder de wet banenafspraken en de doelgroep met een indicatie beschut werk. Per jaar geeft het ministerie aan hoeveel inwoners de gemeente op de beschutte werkplek moet plaatsen. Om dit te realiseren wordt ingezet op een beter bereik van de doelgroep en het uitbreiden van plaatsen voor hen bij werkgevers, doorstroming van dagbesteding naar beschut werk of een garantiebaan. In het kader van dit onderzoek is verder geen onderzoek gedaan naar de effectiviteit van dit beleid. In 2019 heeft de Rekenkamer in het rapport “De Participatiewet in Ridderkerk” uitgebracht.¹⁸

2.6. Uitvoering armoedebeloid

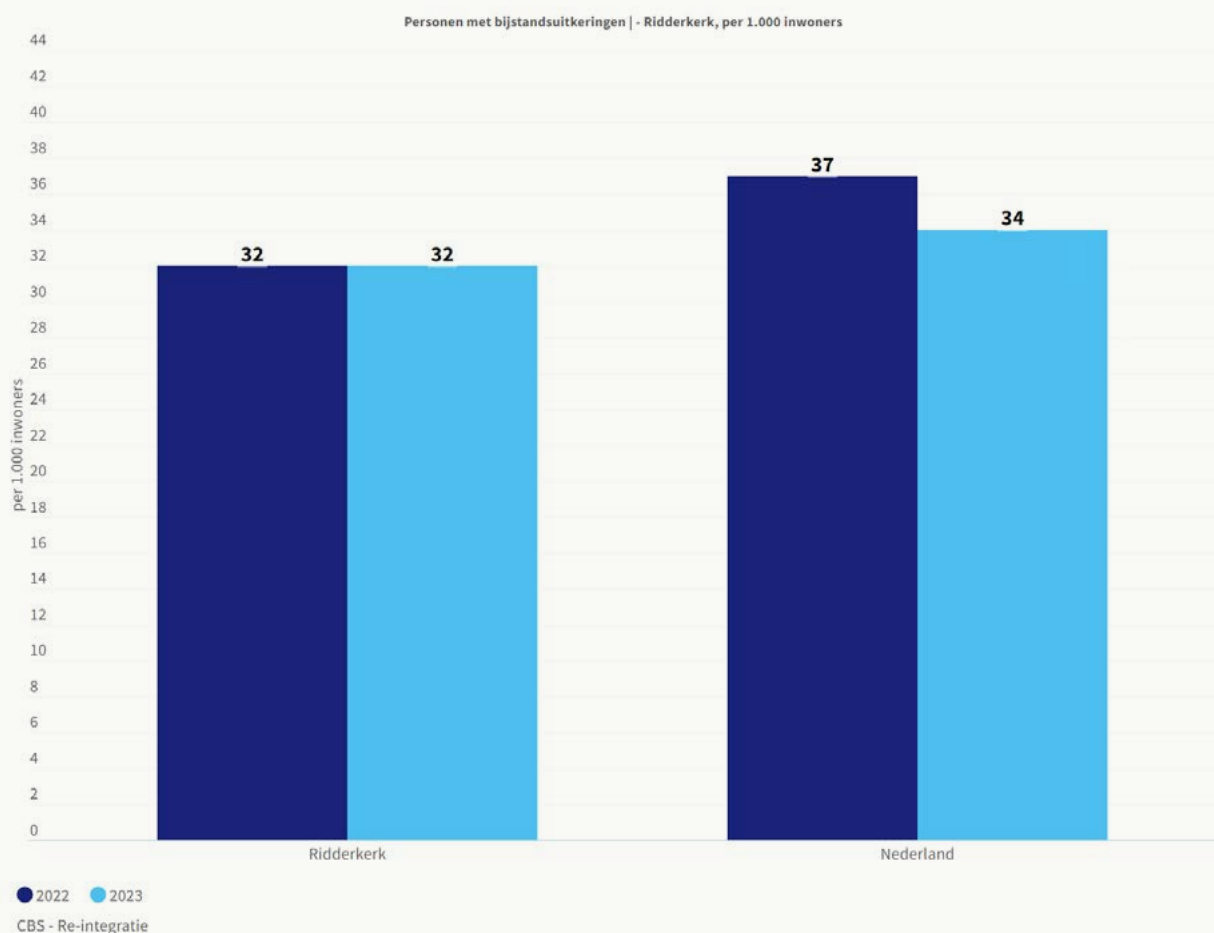
2.6.1. Minimabeleid

Het aantal minimumhuishoudens met een inkomen tot 110% van het Wsm maakt 7,1% uit van het totaal aantal huishoudens in de gemeente Ridderkerk. Het inkomen van deze 1.526 huishoudens is bij 52% van de huishoudens afkomstig vanuit de participatiewet (bijstandsuitkering), 16% vanuit de AOW-uitkering en 32% uit overige bronnen (werk of een WW uitkering).

Wanneer naar het huishoudtype wordt gekeken dan is het aandeel van alleenstaande minimahuishoudens hoger dan bij vergelijkbare gemeenten: 47% ten opzichte van 40%. Het grootste deel minimahuishoudens met een inkomen tot 110 procent Wsm woont in de wijk Bolnes. Van alle eenoudergezinnen met minderjarige kinderen (848 huishoudens), heeft 32% (274 huishoudens) een inkomen tot 110 procent Wsm. Van alle huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond (2.753 huishoudens), heeft 28% een inkomen tot 110 procent Wsm. Onder huishoudens met een Nederlandse achtergrond is dit 4 %. Eind 2022 heeft de gemeente Ridderkerk 1.082 minimakinderen in gezinnen tot 110 % Wsm in beeld (12,0 procent van alle kinderen in de gemeente). Dit zijn kinderen die op basis van het gebruik van regelingen en voorzieningen (in het gezin) in beeld zijn bij de gemeente. Naar schatting van het bureau KWIZ heeft de gemeente 64 kinderen tot 110% Wsm niet in beeld.

Het aantal inwoners met een bijstandsuitkering ligt onder het landelijk gemiddelde zoals uit onderstaande grafiek blijkt:

18 <https://raad.ridderkerk.nl/documenten/Mededelingen/Rapport-Participatiewet-in-Ridderkerk-Nota-van-Bevindingen.pdf>

Tabel 11: personen met bijstandsuitkeringen, bron CBS

In 2021 is in de nota 'Integraal Beleid Sociaal domein' aangegeven dat door inzet van diverse inkomensregelingen en Meedoen regelingen de financiële belemmeringen voor inwoners met een kleine beurs om mee te kunnen doen, zoveel mogelijk weggenomen zullen worden. Daarbij wordt bij het minimabeleid meer ingezet op vroegsignalering en preventie. Speciale aandacht is er voor laaggeletterden, verstandelijk beperkten, werkende armen en kleine zelfstandigen.

In de nota 'Minimabeleid en Plan Schuldhulpverlening 2020-2024' is aangegeven dat de inwoners geholpen gaan worden door een dienstverlenende benadering met persoonlijk contact en aandacht voor het hele gezin en de financiële situatie.

Hierbij worden de burgers geïnformeerd over financiële zaken en voorzieningen waarbij gekeken wordt of de landelijke en gemeentelijke voorzieningen worden gebruikt. De mate van hulp en bemoeienis is maatwerk. Voor een duurzame passende oplossing is het soms nodig om buiten de 'normale' paden te treden en 'niet gangbare' besluiten te nemen. Ook is aangegeven dat de groep werkende armen, die moeite heeft om rond te komen en de gemeentelijke voorzieningen niet of moeilijk weten te vinden, benaderd gaat worden via uitgebreide communicatie en voorlichting. Ook de doelgroep laaggeletterden en burgers met een lichte verstandelijke beperking worden op deze wijze benaderd. Ook wordt aangegeven dat gestreefd wordt om te komen tot minder langdurige minima (minima die 3 jaar of langer een minimum inkomen hebben).

2.6.2. Communicatie

Met betrekking tot de verbetering van de informatievoorziening in het algemeen en de aangegeven specifieke doelgroepen in het bijzonder geeft het college in deze nota aan dat de communicatie en het betrekken van partner en vrijwilligers op orde is gelet op het feit dat tot 2018 het bereik van de meeste regelingen goed is en zelfs boven het landelijk gemiddelde zit. In 2019 is de folder voor minima weer verspreid onder de minima en is een Nibudkrant beschikbaar gesteld om informatie te geven en de schuldhulpverlening vindbaar te laten zijn. De Nibud-krant en de minimafolder zijn inmiddels verdwenen in het communicatiebeleid, wellicht omdat het bereik van de regelingen nog steeds boven het landelijk gemiddelde ligt.

Of uitvoering is gegeven aan de aangegeven intensivering van de communicatie en voorlichting naar werkende armen, laaggeletterden en burgers met een lichte verstandelijk beperking hebben, hebben de onderzoekers niet kunnen vaststellen.

In de 'Duidingsrapportage Dashboard Minima' bij de evaluatie van het armoedebeleid 2022 is aangegeven dat "het aandeel minimahuishoudens dat langdurig moet rondkomen van een minimuminkomen over de periode 2020 tot 2022 stabiel is gebleven". Op 31 december 2022 moesten 1.074 huishoudens drie jaar of langer rondkomen van een inkomen tot 110 procent Wsm (71 procent van alle 1.526 minimahuishoudens). Het beleidsdoel om minder langdurige minima te krijgen is dan ook (vooralsnog) niet gehaald.

2.6.3. Schuldhulpverlening

Het beleid omtrent de schuldenaanpak in Ridderkerk is in vastgelegd in het 'Minimabeleid en Plan Schuldhulpverlening 2020 tot 2024'. In 2021 is het "Plan Extra inzet ter voorkoming

van problematische schulden gemeente Ridderkerk" daaraan toegevoegd naar aanleiding van de coronacrisis op basis van de door gemeenteraad aangenomen moties 2020-77 (extra inzet voorkomen problematische schulden) en 2020-91 (onderzoek aansluiten bij Nederlandse Schuldhulproute). Met het oog op de verwachte toename van de schulden door de coronacrisis is om extra maatregelen door de gemeenteraad gevraagd. In dit door het college van BenW opgestelde plan voor extra inzet, worden de volgende maatregelen aangekondigd:

- inzetten op vroegsignalering
- inzetten op curatieve schuldhulpverlening
- implementatie van de Nederlandse Schuldhulproute
- naast schuldbemiddeling ook schuldsanering aanbieden en vervolgens implementeren van een schuldenknooppunt en collectief schuldregelen
- voorkomen van betalingsachterstanden zorgpolis minima
- onderzoeken of maatwerk voor wat betreft de kostendelersnorm mogelijk is.

Uit de aan de raad verstuurd rapportages blijkt dat actie is ondernomen op het gebied van vroegsignalering. Of dit voldoende effect heeft, is niet inzichtelijk. Voortgangsinformatie over de uitvoering van de andere aangekondigde maatregelen is niet aan de gemeenteraad verstrekt.

De wijze waarop de schuldhulp is ingericht, is vastgelegd in de "Beleidsregels schuldhulpverlening gemeente Ridderkerk 2023 ". Hierin zijn onder meer bepalingen opgenomen ten aanzien van de wacht- en doorlooptijden van aanvragen en de gronden waarop het college een aanvraag kan weigeren. Medio 2024 waren er geen

wachttijsten bij de aanvragen voor schuldhulp. Informatie over het al dan niet behalen van de wettelijke termijnen bij besluiten op aanvraag en over het aantal afgewezen aanvragen is niet beschikbaar.

Sinds 1 juli 2023 zijn de 'Beleidsregels pilot opkopen schulden jongeren gemeente Ridderkerk 2023' van kracht. Deze pilot loopt tot 1 januari 2026. Deze pilot is de uitwerking van het in de nota 'Integraal Beleid Sociaal Domein 2021' aangekondigde initiatief voor het opkopen van schulden bij jongeren in Ridderkerk via een Saneringskrediet van de Kredietbank Nederland, gekoppeld aan een begeleidingstraject van 18 maanden met nazorg. Zoals in de jaarrekening 2023 is aangegeven, is deze pilot inmiddels gestart. De gemeenteraad heeft tot nu toe nog geen rapportage ontvangen over de voortgang en de effectiviteit van deze extra maatregel. Er zijn wel drie Raadsinformatiebrieven gestuurd aan de gemeenteraad over de inhoud van de pilot. Deze zijn gestuurd op 10 juli 2020, 15 december 2023 en 27 september 2024. In de brief van 27 september 2024 staat: "In het nieuw vast te stellen meerjarig Minima- en schuldhulpbeleid Ridderkerk 2025-2028 zal de tussentijdse evaluatie van de pilot worden opgenomen. Dit beleid wordt verwacht in het eerste kwartaal van 2025. De pilot is dan nog niet afgerond maar is wel in een fase beland waarin duidelijk is hoe het gaat en wat de ervaringen met de pilot zijn."

In 2023 heeft 8,9% van de huishoudens in de gemeente Ridderkerk geregistreerde problematische schulden. Wanneer dit vergeleken wordt met de omliggende gemeenten dan blijkt dat Ridderkerk soms boven of onder het percentage van direct aangrenzende middelgrote gemeenten ligt: Barendrecht 7,8, Zwijndrecht 10,3 %, Hendrik Ido Ambacht 6,0% en Krimpenerwaard 6,1%.

Uit de 'Duidingsrapportage dashboard Minima' bij de evaluatie van het armoedebeleid 2022 blijkt dat in totaal 195 huishoudens een vorm van schuldhulpverlening in de gemeente Ridderkerk dat jaar kregen, waarvan 145 huishoudens met een inkomen tot 110% Wsm. Dit is 0,9 procent van alle huishoudens in de gemeente. Deze 145 huishoudens vormen 10% van alle minimahuishoudens. Dit ligt in lijn met vergelijkbare gemeenten.

In 2021 is bij vaststelling van de nota 'Integraal Beleid Sociaal Domein' aangegeven dat ingezet wordt op het voorkomen, opsporen en omgaan met schulden. In deze nota is bij de maatschappelijk doelstelling 'dat iedereen gelijke kansen heeft om mee te doen' aangegeven dat ingezet gaat worden op voorlichting, bijvoorbeeld op scholen en het verspreiden van de Nibud-geldkrant onder inwoners. Als inwoners een uitkering aanvragen wordt tijdens een budgetteringsgesprek bekeken of alle voorliggende voorzieningen goed worden benut. Door samenwerking met woningbouwverenigingen, nutsbedrijven en zorgverzekeraars moeten financiële problemen vroegtijdig gesignaleerd worden. Ingeval van problematische schulden kunnen inwoners advies krijgen, ondersteuning van een schuldhulpmaatje en/of kan een minnelijk of wettelijk schuldhulpverleningstraject worden ingezet. Inmiddels heeft vroegsignalering samen met de ketenpartners de aandacht. De Nibud-geld krant is in 2021 eenmalig verspreid, in 2022 niet en in 2023 is de minimafolder afgeschaft evenals het informatiefilmpje op de website van de gemeente.

Het college geeft in de nota 'Minimabeleid en plan Schuldhulpverlening 2020-2024' aan dat bij schuldhulpverlening een integrale aanpak wordt toegepast waarbij ruimte is

voor maatwerk en de zelfredzaamheid wordt vergroot bij diegenen waar dat mogelijk is. Er wordt meer ingezet op begeleiding in samenwerking met Plangroep (inmiddels Kredietbank Nederland) en er wordt een gespecialiseerde schuldhulpverlener voor ZZP-ers ingehuurd. Ook geeft het college aan dat via vroegsignalering en het maken van afspraken met de verzekeraars ingezet wordt op het voorkomen en oplossen van betalingsachterstanden bij verzekeringen. Bij de vroegsignalering wordt ook een beroep gedaan op woningbouwverenigingen, energieleveranciers en leveranciers van water. Ook de voorlichting en begeleiding van jongeren voordat zij 18 jaar worden zal worden geïntensiveerd. Niet inzichtelijk is of de inmiddels beschikbare mogelijkheden voor maatwerk voldoende worden benut.

2.6.4. De ketenpartners

In het kader van het armoedebeleid zet de gemeente Ridderkerk in op samenwerking met maatschappelijke partners zoals sportverenigingen, scholen, kerken, vluchtelingenwerk, Facet, Voedselbank, Social Store, Kledingbank, werkgeversvereniging, werkgevers, werkgeversservicepunt (lokaal en Rijnmond, arbeidsmarktregio) en zorgaanbieders. Uit de gesprekken en uit de periodieke rapportage komt het beeld naar voren dat deze partners in toenemende mate in Ridderkerk een rol vervullen bij de vroegsignalering en de ondersteuning van de inwoners.

2.6.5. De gemeentelijke organisatie

Met het oog op de uitvoering van het in 2021 geformuleerde integrale beleid in het Sociaal Domein is door het college van BenW aangegeven dat een programmatische benadering het meest passend lijkt voor de implementatie van het beleid waarin integraliteit, samenhang en sturing

op de resultaten binnen verschillende beleidsterreinen centraal staat. Hierbij geeft het college aan dat dit integrale perspectief, gericht op de transformatie waarbij de mens centraal staat, om een aanscherping vraagt zowel op uitvoerend-, beleids- als managementniveau en zowel op het vlak van deskundigheid, houding als cultuur. De inbreng van ervaringsdeskundigheid van de doelgroepen van het beleid, vrijwilligers en mantelzorgers is eveneens een belangrijke succesfactor voor de beoogde aanpak. In 2021 is aangegeven dat deze transformatiebeweging via een voortdurende leercyclus en het (voortdurend) doorvoeren van verbeteringen en vernieuwingen zal verlopen. Structureel leren en ontwikkelen staan centraal met als doel de kwaliteit van de inzet steeds meer te verbeteren en flexibel in te kunnen spelen op ontwikkelingen en/of veranderende omstandigheden. Duidelijk is dat dit transformatieproces binnen de gemeentelijke organisatie is ingezet. Of dit proces volgens planning verloopt en inmiddels tot verbetering in de integrale aanpak heeft geleid is in het kader van dit onderzoek niet nagegaan.

De uitkeringsadministratie is ondergebracht bij het BAR samenwerkingsverband. Binnen de gemeente is de beleidsambtenaar voor de Participatiewet ook belast met het minimabeleid. Het Team Inkomen verzorgt de uitvoering van het minimabeleid.

Met betrekking tot de schuldhulpverlening is een team van een beleidsmedewerker, klantmanagers en contractmanagers samen met de wijkteams actief. De uitvoering van de schuldhulpverlening is uitbesteed waarbij de gemeente de regierol heeft. Aangegeven is dat door vacatures bij de kwaliteitsmedewerkers de caseload en daarmee de werkdruk toeneemt. Dit gaat onder meer ten koste

van het gewenst persoonlijk contact met de inwoners. Dit is overigens een landelijk veel voorkomende situatie. Wanneer gekeken wordt naar verwachte nieuwe landelijke ontwikkelingen op het gebied van het armoedebeleid zal deze druk verder toenemen.

Bij de schuldhulpverlening wordt samengewerkt met diverse ketenpartners zoals Schuldhulpmaatjes, de Formulierenbrigade en Kredietbank Nederland. Ondernemers worden door het Regionaal Bureau Zelfstandigen Rotterdam ondersteund bij de schuldhulpverlening.

De wijkteams met wijkteammedewerkers Preventie en Ondersteuning en wijkteammedewerkers Zorg en Veiligheid vervullen in toenemende mate een rol in het armoedebeleid van de gemeente Ridderkerk.

Er wordt intern periodiek aan het college van BenW gerapporteerd over de uitvoering van het sociaal domein, waaronder het armoedebeleid. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het enige tijd geleden aangeschafte systeem. Het genereren van adequate managementinformatie vanuit dit systeem blijkt lastig te zijn. Dit is mogelijk een van de redenen waarom het college niet voorziet in kwalitatieve analyses over de voortgang en de effectiviteit van het armoedebeleid richting de gemeenteraad. Het college heeft in 2020 in de “nota Minimabeleid en plan Schuldhulpverlening 2020-2024” al aangegeven dat de kwaliteit van de informatie voor het signaleren, sturen en uitvoeren van het armoedebeleid, specifiek de schuldhulpverlening, beter moet en dat mogelijk hiervoor overgegaan wordt naar een ander systeem. Een adequaat informatiesysteem is nog steeds een probleem binnen de gemeente Ridderkerk.

In 2021 is door het college aangegeven dat stapsgewijs een meer data- en informatie gedreven vorm van werken ontwikkelen zal worden die ondersteunend is aan de outcome-gerichte sturing. Deze ontwikkeling vraagt om een gestructureerde lange termijn aanpak met aandacht voor leren, monitoren, analyseren en meten. Outcome gericht werken vraagt zowel om kwantitatief als kwalitatief onderzoek. Het college constateert tevens dat om gegevens uit onder meer rapportages, data-analyses, klantervaringsonderzoeken en interviews met de doelgroep goed te kunnen interpreteren, het gesprek (vanuit meerdere perspectieven) gevoerd moet worden. Er heeft tot nu toe incidenteel een klantervaringsonderzoek plaatsgevonden. Eerder heeft het college aangegeven dat de klanttevredenheid op een meer structurele wijze gemeten gaat worden maar daar is tot nu toe nog geen uitvoering aan gegeven. Duidelijk is dat een dergelijk veranderingsproces de nodige tijd vraagt. Zolang dit nieuwe informatiesysteem nog niet operationeel is zal op een andere manier moeten worden voorzien in voortgangs- en effectrapportages richting de gemeenteraad.

2.7. Informatiepositie gemeenteraad

De gemeenteraad wordt periodiek over de uitvoering van beleid en actuele ontwikkelingen geïnformeerd via de P&C cyclus: Kaderbrief, Programmabegroting, 1e en 2e Tussenrapportage en de Jaarrekening. In Programma 7 (Sociaal domein) is informatie over onder meer het minimabeleid en schuldhulpverlening te vinden.

Het college van BenW communiceert op eigen initiatief of naar aanleiding van een aangenomen motie in de gemeenteraad, de gemeenteraad over (voorgenomen) nieuw beleid in de vorm van nota's, verordeningen en beleidsregels. Hierbij worden ook voorgenomen maatregelen aangegeven met

betrekking tot de uitvoering van dit nieuwe beleid.

Wanneer gekeken wordt naar de voortgang in de uitvoering van dit beleid dan valt op dat de gemeenteraad daar vrijwel niet over wordt geïnformeerd. Zo is in de nota 'Minimabeleid en Plan Schuldhulpverlening 2020-2024' een actiepuntenlijst met een tijdspad opgenomen. Een afzonderlijke voortgangsrapportage vanuit dit plan is niet aanwezig.

In de programmabegrotingen en jaarrekeningen is fragmentarisch informatie te vinden over de in nota's, en verordeningen geformuleerde actiepunten. Het betreft in belangrijke mate een financiële verantwoording waaruit blijkt dat de uitgaven voor het armoedebeleid binnen de begroting blijven. Bij de tussentijdse rapportages wordt de gemeenteraad uitsluitend geïnformeerd over financiële afwijkingen ten opzichte van de door de raad vastgestelde (gewijzigde) begroting. In de jaarrekening 2022 is uitsluitend informatie te vinden over de uitstroom naar arbeid door actieve bemiddeling, de stijging van het vrijwilligerswerk in het kader van op toeleiding naar werk gerichte activiteiten en het aantal via vroegsignalering in beeld gekregen betalingsachterstanden. Terloops wordt opgemerkt dat bij de re-integratietrajecten veel ziekte en verloop onder de klantmanagers is en er meer regie op de schuldhulpverleningstrajecten is door het zelf uitvoeren van de intake en beschikken op aanvraag en het monitoren van de uitvoering.

Wanneer naar de jaarrekening 2023 wordt gekeken, dan ontbreekt informatie over de eerder in de jaarrekening 2022 aangegeven items. Wel wordt aangegeven dat:

- meer inwoners zich optimaal kunnen ontwikkelen
- ingezet is om de vindbaarheid van informatie over de beschikbare voorzieningen in de gemeente te verbeteren
- een actieplan is opgesteld voor kwetsbare kinderen en kinderen die te maken krijgen met 'scheiding'
- verbeteringen zijn doorgevoerd in het proces van de uitkeringsaanvragen door het werkgevers servicepunt
- meer instrumenten zijn ingezet gericht op arbeidsparticipatie voor inwoners met een lange afstand tot de arbeidsmarkt
- samen met de buurgemeenten een leerwerkbedrijf Jong Vermogen is opgezet voor inwoners met een arbeidsbeperking
- de beweging naar betaald werk is versterkt met extra instrumenten zoals bemiddeling, beweegprogramma's, Hallo Werk, proefplaatsen, taaltrajecten, stages en werkervaringsplaatsen
- inwoners met multi problematiek die niet makkelijk kunnen deelnemen aan de reguliere arbeidsmarkt ondersteund kunnen worden door de nieuwe samenwerkingsverbanden met organisaties als Jelloo, Current Werkt en de TOM Zorggroep.
- specifieke trajecten voor doelgroepen zijn opgestart
- de pilot opkopen schulden jongeren in de tweede helft van 2023 met 15 jongeren is gestart.
- aangesloten is bij het landelijk convenant Vroegsignalering
- de preventiemedewerker schuldhulpverlening vanaf eind 2023 intensiever samenwerkt met de wijkteams en dat wijkteams actief betrokken zijn bij het signaleren van betalingsachterstanden en het aanbieden van hulp aan inwoners.
- de korte vragenlijst van de Nederlandse

- Schuldhulp route (NSR) wordt toegepast
- inwoners via de tool Geldfit informatie over regelingen kunnen vinden
- financiële educatie van jongeren via Moneyways plaatsvindt
- vrijwilligers ingezet worden bij schuldhulp
- de Kredietbank Nederland de Plangroep gaat vervangen bij de schuldhulpverlening
- de aflosperiode bij de minnelijke schuldhulpverlening is verkort
- een aantal actiepunten vanuit de Nota Minimabeleid en Plan Schuldhulpverlening 2021-2024 niet zijn opgepakt, namelijk het project laaggeletterdheid en de Nibud geldkrant.
- Niet alle aanvragen schuldhulpverlening zijn in 2023 afgehandeld.

Deze informatie geeft aan dat de gemeente actief is in de uitvoering van het armoedebeleid en dat voortdurend gewerkt wordt aan verbeteringen. Duidelijk is dat het college van BenW in het armoedebeleid specifiek aandacht geeft aan het naar werk geleiden van uitkeringsgerechtigden en het tijdig aanpakken van schulden bij minima, jongeren en ZZP-ers. Dit is ook in het nieuwe coalitieakkoord 2022-2026 aangegeven. Op basis van deze jaarrekening is echter niet duidelijk of de gemeente op koers is in de uitvoering van het armoedebeleid en of deze uitvoering effectief is. Het vermelden dat twee actiepunten uit de nota 'Minimabeleid en Plan Schuldhulpverlening 2021-2024' niet zijn opgepakt, suggereert dat de overige actiepunten wel in uitvoering zijn gebracht maar of dit zo is wordt niet duidelijk.

Ook de in het programma Sociaal Domein van de jaarrekening aangegeven indicatoren verschaffen geen inzicht in de uitvoering en de kwaliteit en effectiviteit van het armoedebeleid. In de Nota 'Integraal Beleid Sociaal Domein' zijn vijf maatschappelijke

doelen geformuleerd. In deze nota is aangegeven dat het bereiken van de aangegeven maatschappelijke doelstellingen vraagt om op outcome gerichte sturing en versterking van de informatiepositie van de gemeente. In een uitwerking van deze maatschappelijke doelen in prestatie indicatoren is niet voorzien, hoewel dat wel was aangekondigd. Dit is wellicht ook de reden waarom in de informatie van het college van Ben W richting de gemeenteraad tot nu niet gerapporteerd is over het al dan niet bereiken van deze maatschappelijke doelen.

Het ontbreken van duidelijk (SMART) geformuleerde doelstellingen en prestatie indicatoren is overigens bij alle geraadpleegde beleidsdocumenten te constateren. Dit maakt het voor de gemeenteraad dan ook niet goed mogelijk om haar controlerende bevoegdheid ten aanzien van de effectiviteit en doelmatigheid van het armoedebeleid adequaat uit te voeren.

Hoewel de gemeenteraad via de P&C cyclus zeer beperkt wordt geïnformeerd over de uitvoering van het armoedebeleid krijgt de gemeenteraad jaarlijks wel separaat een rapportage Armoedemonitor, gebaseerd op de 'Duidingsrapportage Dashboard Minima' analyse van het bureau KWIZ. In deze rapportages wordt de ontwikkeling in het gebruik van minimaregelingen en de schuldhulpverlening door inwoners van de gemeente Ridderkerk kwantitatief in beeld gebracht. Een relatie tot de in nota's en verordeningen aangegeven actiepunten ontbreekt, alsmede een kwalitatieve analyse van de uitvoering van het armoedebeleid. Ook is geen informatie over de voortgang en de doelmatigheid en doeltreffendheid van het armoedebeleid in deze rapportage aanwezig.

3. Context en indicatoren rondom veerkracht in relatie tot armoede

3.1. Inleiding

Door de financiële situatie ook in relatie tot sociale factoren te beschrijven, plaatsen de onderzoekers de armoedeproblematiek in de gemeente Ridderkerk in een breder maatschappelijk perspectief.

3.2. Gezond en Actief Leven Akkoord

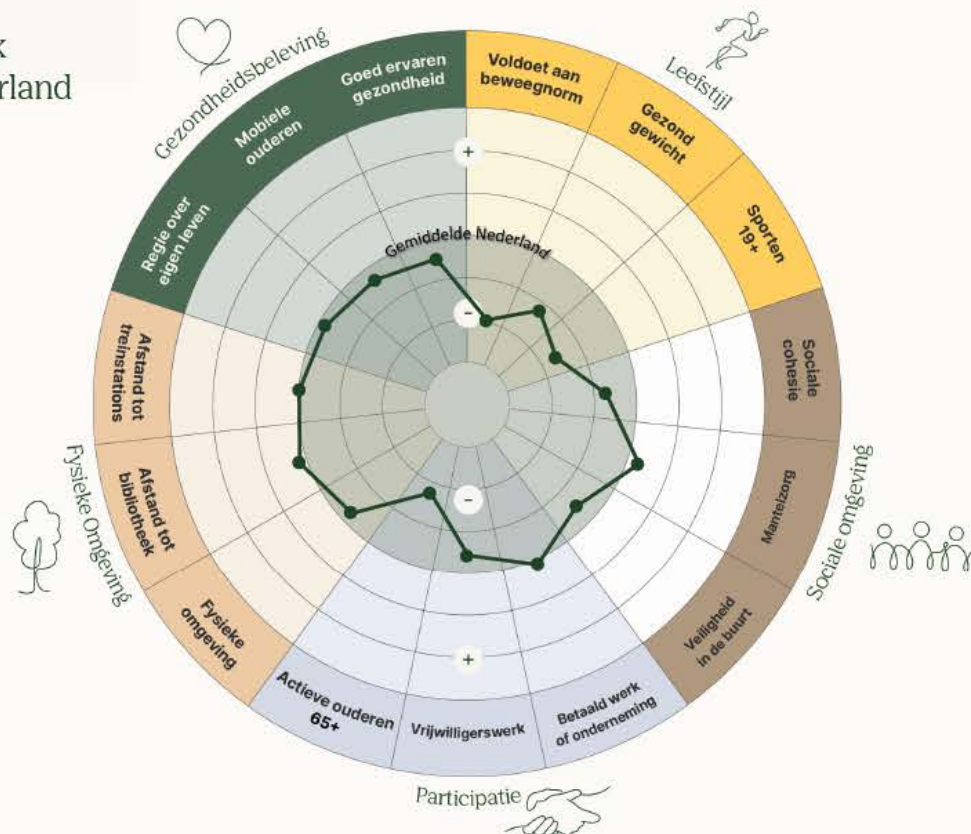
Lorenz heeft in 2024 opdracht van de zorgkantoorregio ZHE BAR een GALA monitor tot stand gebracht voor de gemeente Ridderkerk. Met behulp van wetenschappelijk gevalideerde databronnen geeft de monitor inzicht in de veerkracht van de inwoners van Ridderkerk. De indicatoren in de monitor hebben betrekking op de vijf vastgestelde thema's in het GALA (het Gezond en Actief Leven Akkoord²⁰: gezondheidsbeleving, leefstijl, sociale omgeving, participatie en fysieke omgeving. Langs deze thema's zijn veerkrachtindicatoren gevisualiseerd in een cirkeldiagram waarbij de uitkomsten op landelijk-, gemeentelijk- en wijkniveau vergeleken kunnen worden.

In de gemeente Ridderkerk wonen 47.477 mensen (1 januari 2024). De bevolking is relatief vergrijsd, er zijn minder volwassenen en meer 65+’ers en 85+’ers dan het Nederlands gemiddelde. De gemeente Ridderkerk bestaat uit een stedelijke kern en daaromheen verschillende wijken. Ten

opzichte van Nederland hebben de inwoners van Ridderkerk een iets minder goede gezondheidsbeleving; de ouderen zijn minder mobiel en de gezondheid wordt minder vaak als goed ervaren. Ouderen in Ridderkerk zijn minder vaak zelfredzaam en vaker ernstig eenzaam. Ook zijn ze aanzienlijk minder actief. Op het gebied van sporten, bewegen en gezond gewicht scoren zij aanzienlijk onder het landelijk gemiddelde. Het gebruik van Wmo-voorzieningen is relatief hoger, maar het gebruik van jeugdhulp-voorzieningen is lager. Er zijn minder jongeren met een verminderde psychische weerstand en met stress. Er is iets meer mantelzorg en iets meer overbelaste mantelzorgers.

In Ridderkerk is het hebben van betaald werk of een onderneming gelijk aan het Nederlands gemiddelde. De beroepsbevolking is minder vaak middelbaar of theoretisch opgeleid. Huishoudens hebben iets minder vaak moeite met rondkomen, hebben iets minder vaak een uitkering vanuit de Participatiewet of zijn minder vaak een minimahuishouden. Tussen de wijken van Ridderkerk bestaan grote verschillen. Zo heeft het Centrum relatief de meeste inwoners met een uitkering vanuit de Participatiewet (12% tegenover 8% in Ridderkerk) en Het Zand relatief de minste inwoners (3% ten opzichte van 8%).

²⁰ <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-e8e739b2e77bf92b7bfed78d4569ae4ecbce8dac/pdf>

Bevolkingsopbouw	Leefstijl	Gezondheid	Sociale omgeving	Participatie	Voorzieningen	Fysieke omgeving
19% 19% Jongeren (0 t/m 17 jaar)	41% 49% Sporten (18+)	27% 27% Verminderde psychische gezondheid (11-18 jaar)	11% 12% Ernstig eenzaam (18-64 jaar)	84% 86% Zelfredzame ouderen	6 7,1 Afstand tot ziekenhuis	76 65 Bewoogvriendelijke omgeving
57% 61% Volwassenen (18 t/m 64 jaar)	8% 9,1% Softdrugsgebruik ooit (11-18 jaar)	6,4% 6,7% Hoog risico op angst en depressie (19+)	11% 10% Ernstig eenzaam (65+)	13% 14% Moeite met rondkomen	0,9 1,0 Afstand tot huisarts	
21% 18% Ouderen (65 t/m 84 jaar)	17% 18% Stress	82 71 Gebruik Wmo voorzieningen Per 1000	15% 14% Overbelaste mantelzorgers	21% 24% 24% 28% Vrijwilligerswerk 18-65 en 65+	0,6 0,7 Afstand tot basisschool	
3% 2,3% Ouderen (85+)	27% 33% Wekelijkse sporters 65+	92 106 Gebruik Jeugdhulp voorzieningen Per 1000	31% 30% Sociale eenzaamheid	11% 12% Minima huishoudens	0,5 0,7 Afstand tot kinderdagverblijf	
	5,0% 6,3% Bovenmatig alcoholgebruik volwassenen	53% 50% Stress jeugdigen		8% 9% Uitkering in het kader van de participatiewet		
	16% 18% Roken 19+	7% 8% Gehoorbeperking 65+		49% 56% Opleidingsniveau (middelenbaar + theoretisch)		
		7% 8% Gezichtsbeperking 65+				

*grijs = gemiddelde Nederland

Figuur 1: GALA Monitor

3.4. Wijkscans Ridderkerk

Wijkindeling Ridderkerk

Om de veerkracht niet alleen voor de gemeente Ridderkerk maar ook voor de wijken van de gemeente te kunnen analyseren, zijn wijkscans gemaakt. In de wijkscans is informatie beschikbaar over demografie, gebruik jeugdhulp, gebruik Wmo, samenstelling huishoudens, etniciteit, burgerlijke staat, woonomstandigheden, inkomen en uitkeringen. In bijlage 4 vindt u alle wijkscans. De wijken Verenambacht, Cornelisland, Donkersloot en Oostendam hebben te weinig inwoners voor een goede analyse en zijn daarom niet meegenomen.

3.5. Integraal Zorg Akkoord

In het Integraal Zorgakkoord (IZA) is afgesproken dat regionale partijen een regiobeeld opstellen en/of actualiseren. Met dit regiobeeld kunnen de partijen plannen voor de regio maken. In 2023 heeft Lorenz voor de regio Zuid-Hollandse eilanden het regiobeeld gemaakt. Daarvoor is gebruik gemaakt van

landelijke en regionale databronnen (bijlage 2). In deze paragraaf lichten we een aantal onderdelen van het regiobeeld toe die direct of indirect een relatie hebben met armoede.

Vergrijzing

De bevolkingsgroei tot 2040 is in de hele regio minder sterk dan gemiddeld in Nederland. De regio vergrijst sterker en sneller dan het Nederlands gemiddelde; vanaf 2034 heeft de regio te maken met de demografische omstandigheden die in Nederland pas in 2040 aan de orde zijn. Er zullen zelfs relatief meer inwoners van 80+ in 2040 woonachtig zijn in de regio ten opzichte van de landelijke trend. In Ridderkerk speelt deze ontwikkeling net iets sterker dan in de regio.

Welvaartsverdeling

De regio lijkt relatief welvarend ten opzichte van Nederland maar er zijn grote verschillen tussen de individuele gemeenten. Er is een ongelijke verdeling van welvaart. Ook op het gebied van inkomen zijn de verschillen tussen gemeenten fors. In de prognoses tot 2030 zien we dat het aantal mensen dat regie heeft over het eigen leven afneemt. In combinatie met het feit dat de eenzaamheid toeneemt, betekent dit dat de veerkracht in de samenleving afneemt.

Wat opvalt, is dat er een groot verschil zitten tussen het gemiddeld inkomen per inwoner en het gemiddeld inkomen per inkomensontvanger. Dat maakt huishoudens kwetsbaar bij tegenslagen. In de gemeente Ridderkerk was het gemiddelde inkomen per inwoner in 2021²¹ € 2.760 (landelijk € 2.920) en het gemiddeld inkomen per inkomensontvanger € 3.390 (landelijk € 3.580).

²¹ Kerncijfers wijken en buurten, CBS

Het aantal huishoudens met schulden²² ligt in de gemeente Ridderkerk nét iets boven het landelijk gemiddelde: 7,7% tegenover 7,6%. In Nederland heeft 12,7% van de inwoners moeite met financieel rondkomen. In de gemeente Ridderkerk is dit 9,8%. Binnen Ridderkerk zijn er wel verschillen zichtbaar tussen de verschillende wijken. Daar komen we hieronder op terug.

3.6. CBS Armoede monitor

Op 17 oktober 2024 verschijnen er drie publicaties:

- Een gezamenlijk rapport van CBS, SCP en Nibud over de nieuwe meetmethode. In dit rapport worden de keuzes die ten grondslag liggen aan de nieuwe methode uitgelegd en verantwoord.
- Een gezamenlijke notitie met een beschrijving van de nieuwe methode en herziene uitkomsten over de verslagjaren 2018 tot en met 2022.
- Nieuwe tabellen met uitkomsten over armoede volgens de nieuwe meetmethode, inclusief 2023.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) werken gezamenlijk aan een nieuwe methode om armoede in Nederland te meten. Dit ter vervanging van de huidige, onderling

verschillende armoedegrenzen van CBS en SCP waarmee de armoede in Nederland tot nu toe wordt gemeten. CBS, SCP en Nibud publiceren hun eindrapport met de nieuwe methode en de nieuwe armoedegrenzen dit najaar.

In de nieuwe methode betekent armoede dat een huishouden niet genoeg financiële middelen heeft voor minimaal noodzakelijke uitgaven in Nederland. Hierbij wordt gekeken naar inkomen, vermogen en worden voor het eerst werkelijke individuele uitgaven aan wonen en energie meegenomen. Hierdoor is er een completer inzicht in welk bedrag huishoudens – naast de uitgaven aan de vaste lasten – overhouden voor de minimaal noodzakelijke uitgaven aan voeding, kleding, etc. en of ze daarmee boven of onder de armoedegrenzen vallen.

Hierdoor is te bepalen hoeveel mensen arm zijn en om welk aandeel van de bevolking het gaat. Daarbij wordt gekeken naar de totale bevolking, maar ook naar bevolkingsgroepen, zoals mensen met een uitkering of mensen in een bepaalde gemeente. Verder meet de methode hoeveel inkomen arme mensen tekortkomen, hoeveel eigen bezit ze achter de hand hebben en hoeveel mensen langdurig (de afgelopen drie jaar) arm zijn.

In een apart addendum wordt een duiding gegeven door de onderzoekers.

²² Tenminste één persoon in het huishouden heeft een geregistreerde schuld, betalingsachterstand of betalingsregeling.

4. Ervaringen van inwoners

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk lichten we het narratief ervaringsonderzoek in het kader van dit onderzoek toe. De uitkomsten van het narratief onderzoek zijn illustratief, maar waardevol vanwege het inzicht dat zij geven over de beleving van inwoners van Ridderkerk die te maken hebben met armoede.

Bij het interpreteren van narratief onderzoek is het belangrijk om te bedenken dat het gaat om ervaringen van inwoners. Dat is niet neutraal. Verwachtingspatronen en persoonlijke voorkeuren spelen een rol. Als een inwoner een ervaring duidt als 'positief' of 'negatief', is dat geen objectief oordeel over de kwaliteit van de geboden hulp, maar een waardering over hoe die hulp is ervaren.

Dat neemt niet weg dat het om serieuze signalen van inwoners gaat. Juist bij een onderwerp als armoede, dat (diep) ingrijpt in de persoonlijke levenssfeer, zijn de ervaringen van inwoner en de mate van tevredenheid een belangrijk onderdeel van het resultaat en het effect van gemeentelijk beleid. Van zowel positieve als negatieve ervaringen kan veel worden geleerd. Wat gaat er goed en wat kan beter?

Het ervaringsonderzoek heeft zich gericht op ervaringen van inwoners die gebruik maken of hebben gemaakt van voorzieningen uit het armoedebelief. De resultaten geven aanknopingspunten voor verbeteringen. De ervaringen van de inwoners hebben we

samengevat in dit hoofdstuk. Verspreid in de rapportage citeren we ervaringen die zijn gedeeld.

4.2. Methode narratief onderzoek

De verhalen zijn in eerste instantie opgehaald door middel van een digitale vragenlijst via www.ridderkerkvertelt.nl. Inwoners van de gemeente Ridderkerk zijn via organisaties die zich bezighouden met armoedebestrijding in Ridderkerk uitgenodigd om digitaal hun verhaal te delen. Daarnaast is een opgeleide verhalenophaler een aantal keer op locatie geweest zodat ook minder digitaal vaardige inwoners hun verhaal letterlijk konden vertellen. Tot slot bestond er de mogelijkheid om een papieren vragenlijst in te vullen. Deze papieren vragenlijsten zijn op drie locaties beschikbaar gesteld.

Figuur: flyer deelname narratief onderzoek

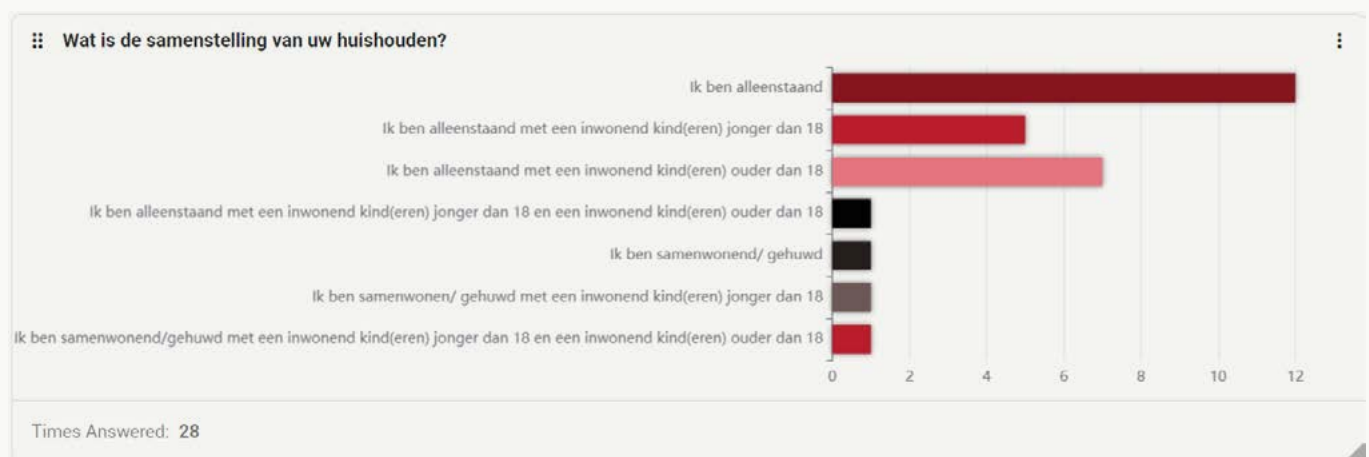
4.3. Kwantitatieve analyse

Over de respondenten

In totaal hebben 28 inwoners van de gemeente Ridderkerk hun ervaring met armoede gedeeld. Opvallend is dat het merendeel van de respondenten, 22 van de 28, vrouwelijk is. De leeftijd van de respondenten varieert. De meeste respondenten zijn tussen de 60 en 69 jaar. De op één na grootste groep respondenten is tussen de 40 en de 49 jaar. Daarna volgt de groep mensen tussen de 50 en 59 jaar oud. De meeste respondenten wonen in het centrum van Ridderkerk, West, Oost, Drievliet, Slikkerveer en Bolnes. De onderzoekers hebben ingezet op een representatieve vertegenwoordiging van respondenten door te kijken naar de groepen

mensen in een kwetsbare situatie en die actief op te zoeken (ZZP'ers, alleenstaande ouders met kinderen, ouderen). De verhalen zijn opgehaald bij de Kledingbank en op andere vindplekken, om specifiek op zoek te gaan naar ZZP'ers. Het gaat hierbij om ervaringen van inwoners ter illustratie, niet om een objectief oordeel.

In de antwoorden is te zien dat een deel van de respondenten alleenstaand is (12 van de 28). Zeven respondenten zijn alleenstaand met een inwonend kind ouder dan 18 jaar oud, terwijl vijf respondenten hebben aangegeven alleenstaand te zijn met een inwonend kind jonger dan 18.

Grafiek 1. Wat is de samenstelling van uw huishouden?

4.4. Wat gaat goed en wat kan beter?

De onderzoekers identificeren een aantal terugkerende thema's (wat gaat goed?) en verbeterpunten (wat kan beter?) op basis van de ervaringsverhalen. We analyseren de terugkerende thema's door middel van de methodiek van waarderend onderzoeken. Waarderend onderzoeken of Appreciative Inquiry is een kwalitatieve onderzoeksmethode die verschilt van traditioneel onderzoeken, doordat zij meer de focus legt op het

vergroten van krachten (leren van het verleden en ontwikkelen op successen), dan op wat er niet goed gaat (het corrigeren van fouten, en het oefenen op zwaktes). Waarderend onderzoek gaat uit van het principe 'leren van het verleden, ontwikkelen op successen, krachten en gedeelde waardes'. Het gaat uit van het resultaat, waar willen we naartoe, en van de krachten in de organisatie in plaats van de tekortkomingen. Wat willen we WEL? Dat wil niet zeggen dat het onderzoek

en de bevindingen niet kritisch zijn, of niet benoemen wat er niet goed gaat; de focus is echter bewust ontwikkelings- en oplossingsgericht.

4.4.1. Wat gaat goed?

4.4.1.1. Vindbaarheid informatie is in de basis goed

Uit de ervaringsverhalen blijkt dat de vindbaarheid van informatie over ondersteuning in zijn algemeenheid en in de basis goed is. Er zijn daarmee voldoende aanknopingspunten om op doelgroepenniveau de communicatie te verbeteren waardoor het bereik beter wordt.

4.4.1.2. Ondersteuning heeft blijvend en positief invloed op het leven van respondenten

De positieve invloed van de geboden ondersteuning is groot; het merendeel van de respondenten ervaart blijvende invloed op het leven en een fijner leven. De impact van de geboden ondersteuning op de kwaliteit van leven is daarmee groot, concluderen de onderzoekers.

4.4.1.3. De geboden ondersteuning helpt

Voor de meeste respondenten heeft de geboden ondersteuning ook geholpen bij het oplossen van problemen, ook al heeft het merendeel van deze respondenten wel blijvend ondersteuning nodig.

4.4.2 Wat kan beter?

4.4.2.4. Terugdringen van bureaucratie en hoge bewijslast zorgt voor vergroten van effectiviteit van ondersteuning

Veel verhalen wijzen op bureaucratische hindernissen en inefficiënte processen binnen de gemeente. Een groot deel van de respondenten beschrijft hun ervaringen

met gemeentelijke diensten als frustrerend en inefficiënt. Wanneer ingezet wordt op het terugdringen van bureaucratie en het voorkomen van herhaald vragen naar bewijslast, kan er een grote verbetering gemaakt worden.

Lange wachttijden (zoals de zes weken voor schuldhulpverlening en andere aanvragen) en de noodzaak om herhaaldelijk bewijsstukken te leveren, zorgen voor veel frustratie en voelen als onnodige obstakels.²³

“Ik ben al 5 maanden bezig met het terug krijgen, ze blijven brieven sturen dat ik dingen opnieuw moet sturen en dingen moet bewijzen.”

“Zelfs als je voor de honderdste keer te zelfde moet vertellen of inleveren bij weer iemand die de ballen van je stress begrijpt moet je aardig blijven want anders doen ze niks en je hebt ze nodig”

Veel respondenten klagen over de complexiteit en de administratieve processen die ze moeten doorlopen om hulp te krijgen. Deze procedures worden als ontmoedigend en verwarrend ervaren, wat leidt tot extra stress en, in sommige gevallen, het mislopen van noodzakelijke steun.²⁴

“Vond t mensonterend, hoef toch als volwassen vent niet op m.n. knieën bij de gemeente of willen ze dat graag? Had het ook nog gedaan, zoveel pijn”

²³ Dit wordt expliciet beschreven in verhalen 4, 7, 9 en 11

²⁴ Dit wordt expliciet beschreven in verhalen 13, 14, 15, 18, 19

“Het is nu al jaren geleden en nog steeds als ik langs het gemeentehuis rij krijg ik de kriebels. Droom er zelfs soms nog over”

4.4.2.5. Een vast aanspreekpunt is belangrijk voor respondenten en vergroot doelmatigheid van ondersteuning

Een aantal van de respondenten geeft aan dat zij te maken hebben met veel wisselingen van klantmanagers, zodat zij steeds opnieuw hun verhaal moeten doen en hun situatie moeten uitleggen. Deze wisselingen zorgen voor extra stress en een gevoel van onbegrip, omdat er geen continuïteit is in de hulpverlening. Hoewel respondenten aangeven dat ze uiteindelijk wel goed geholpen zijn, benadrukken de meesten dat dit vaak te laat kwam, met alle gevolgen van dien²⁵. Een vast aanspreekpunt en zoveel mogelijk continuïteit organiseren, is een belangrijk aanknopingspunt om de kwaliteit van dienstverlening sterk te vergroten.

“Steeds een andere klantmanager, die ervaring was niet positief”

4.4.2.6. Bejegening, een mensgerichte benadering en aansluiting bij de leefwereld zijn belangrijk voor een gevoel van waardigheid en veerkracht en gezondheid van respondenten en voorkomt ziektelast

Een menselijke benadering en een goede bejegening is belangrijk voor mensen die zich in een situatie bevinden waarin zij zichzelf vaak niet als waardevol ervaren. Door aan te sluiten bij de leefwereld van een inwoner met een hulpvraag rondom inkomen en armoede, kunnen zelfs gezondheidsproblemen, en dan met name ook mentale problemen, voorkomen worden.

Een gebrek aan empathie en begrip van de gemeente, leidt tot gevoelens van vernedering en hulpeloosheid²⁶.

“Je stuurt alles op om het te bewijzen maar het wordt als crimineel gezien.”

“...i work from 5-8 and i told my case manager i got a job but she keeps pushing on more hours but i have 3 children.”

Voor mensen met een migratieachtergrond vormt de taal een extra obstakel, wat hun afhankelijkheid van anderen vergroot en hun autonomie verder beperkt (verhalen 19 & 24).

“Ik heb vaak ondersteuning nodig omdat ik de taal niet goed begrijp.”

Meerdere personen melden gezondheidsproblemen die verergerd worden door de stress van hun situatie. Dit komt naar voren in verhalen 2 en 4, waar de druk om meer te werken of om voortdurend bureaucratische procedures te doorlopen leidt tot verhoogde stressniveaus en gezondheidsproblemen.

“...my health is bad too, high blood pressure etc. it gives me stress.”

De ervaringen van de respondenten wijzen op emotionele en psychologische impact door hun situatie. Gevoelens van schaamte, stress en vermoeidheid komen vaak naar

²⁵ Dit wordt expliciet beschreven in verhalen 13, 14, 22

²⁶ Dit wordt expliciet beschreven in verhalen 1, 5 en 10

voren in de ervaringsverhalen, vooral als gevolg van afhankelijkheid van hulpverlening en de bejegening. Er is een sterke wens om onafhankelijk te zijn van gemeentelijke hulp en het leven op eigen kracht te leiden, maar de bestaande barrières maken dit vaak moeilijk.²⁷

“(…) wil verder maar ben dagen kwijt met deze stress en geregeld.”

“Leven zonder financiële buffer is te spannend.”

“Ben zo moe en voel mij opgejaagd. En door de stress kan ik dan nog minder met dat lijf van mij. Het duurde allemaal zo lang.”

4.4.3. Snellere opvolging bij financiële problemen voorkomt erger

Veel inwoners bevinden zich in een kwetsbare financiële situatie, waarbij zelfs kleine tegenslagen ernstige gevolgen hebben. Er ontstaat dan het gevoel dat de gemeente onvoldoende hulp biedt, ondanks vele verzoeken. Dat veroorzaakt een gevoel van wanhoop en frustratie²⁸.

Een ander belangrijk thema is de problematiek rondom schulden. Verscheidene respondenten geven aan dat hun financiële situatie verslechterde door een gebrek aan adequate en tijdige hulp. Wat begon als een overzichtelijke schuld, groeide uit tot een problematische situatie. De respondenten wijten dat aan trage en inefficiënte

schuldhulpverlening. De bureaucratische rompslomp en het niet of onvoldoende opvolgen van signalen hebben in gevallen bijgedragen aan het verergeren van de situatie. Dit heeft niet alleen financiële, maar ook emotionele gevolgen gehad, zoals verhoogde stress en gevoelens van vernedering²⁹.

“Medewerkers van de gemeente wilden niet luisteren naar alarmbellen van de schuld hebbende maar na 3 maanden kregen we dan toch een brief met de mededeling dat het helemaal fout ging bij deze persoon maar toen was het leed al geschiedt en de toen zittende gemeenteraad keek al die tijd maar weg.”

4.4.4. Vertrouwen in de overheid moet hersteld worden, non-profit organisaties worden hoog gewaardeerd

De hulp van non-profit organisaties zoals de Food Company en de Kledingbank worden hoog gewaardeerd. Deze organisaties worden genoemd voor hun praktische hulp die snel wordt ingezet. Ze bieden niet alleen essentiële goederen zoals voedsel en kleding, maar ook een luisterend oor en begrip voor de persoonlijke omstandigheden van de mensen die zij helpen. Voor veel respondenten zijn deze organisaties een reddingsboei geweest in tijden van nood, en ze hebben vaak meer vertrouwen in deze instanties dan in de formele gemeentelijke hulp³⁰. Het ontbreken van vertrouwen in de overheid hangt overigens samen met de toeslagenaffaire en rigide opstellingen van publieke instellingen (in het verleden).

²⁷ Dit wordt expliciet beschreven in verhalen 14, 15, 16

²⁸ Dit komt sterk naar voren in verhalen 3 en 8.

²⁹ Dit komt naar voren in verhalen 12 en 15.

³⁰ Dit komt naar voren in verhalen 13, 14, 15, 16, 20, 26 en 27

“Gelukkig kreeg ik wel meteen hulp van de Food Company, kon meteen eten halen en kleding en zo uit de problemen blijven en geen huisuitzetting. En ze hielpen met zoeken naar de goede mensen die ik moest hebben voor hulp en met uitzoeken wat mogelijk was.”

“En ook die van de Food Company en Kledingbank die mij helpen met werkwijzen en zo nodig bellen.”

4.4.5. (Vrijwilligers)werk geeft zin aan het leven, maar er is (te) weinig maatwerk

Vrijwilligerswerk speelt voor veel respondenten een belangrijke rol in hun leven. Het biedt niet alleen een bezigheid, maar ook een gevoel van eigenwaarde en zingeving. Voor sommige respondenten is het vrijwilligerswerk een manier om sociaal betrokken te blijven en iets terug te geven aan de gemeenschap. Toch zouden sommige respondenten graag meer willen doen, zoals betaald werk. Zij zeggen te stuiten zij op barrières zoals gezondheidsproblemen of de complexe eisen van de gemeente .

“Mn uitje was het vrijwilligerswerk en via daar kreeg ik dan spullen zodat ik rond kon komen. Zij hielpen ook met de gesprekken met de gemeente.”

4.5. Samenvattend

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat hoewel de meeste respondenten enige vorm van ondersteuning hebben ontvangen en de invloed op hun leven groot was, de ervaring vaak niet aan de behoeften voldeed die de respondenten hadden als het ging om de inhoud van de ondersteuning. De feedback van de respondenten biedt veel waardevolle inzichten en aanknopingspunten voor de gemeente en andere betrokken organisaties om de (uitvoering van) dienstverlening beter af te stemmen op de behoeften van de inwoners.

Bijlage 1 Literatuurlijst

1. Commissie sociaal minimum. (2023). Een zeker bestaan - Rapport I Commissie sociaal minimum. Geraadpleegd op Divosa.
2. Commissie sociaal minimum. (2023). Een zeker bestaan: Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum - Rapport II. Geraadpleegd op Rijksoverheid.
3. Sociaal en Cultureel Planbureau. (2019). Armoede in kaart 2019. Geraadpleegd op SCP.
4. Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022). Bovenaan welvaarts ladder bijna 25 jaar langer in goede gezondheid. Geraadpleegd op CBS.
5. Ecorys. (2024). Economische visie Ridderkerk 2030. Geraadpleegd via Gemeente Ridderkerk.
6. KWIZ. (2023). Inkomens Effectrapportage Gemeente Ridderkerk 2023. Geraadpleegd via Gemeente Ridderkerk.
7. Gemeente Ridderkerk. (2024). Plan ondersteuning kinderen en jongeren in armoede en bij (v) echtscheidingen. Geraadpleegd via Gemeente Ridderkerk.
8. Gemeente Ridderkerk. (2021). Plan Extra inzet ter voorkoming van problematische schulden. College van B&W, mei 2021.
9. VNG. (n.d.). Waarstaatjegemeente.nl. Geraadpleegd op Waarstaatjegemeente.
10. Gemeente Ridderkerk. (2022). Evaluatie minimabeleid over het jaar 2022. Geraadpleegd via Gemeente Ridderkerk.
11. KWIZ. (2023). Duidingsrapportage dashboard Minima Ridderkerk. Bureau KWIZ, juli 2023.
12. Gemeente Ridderkerk. (2022). Coalitieakkoord 2022-2025: Hart voor een toekomstbestendig Ridderkerk. Geraadpleegd via Gemeente Ridderkerk.
13. Gemeente Ridderkerk. (n.d.). Rapport Participatiewet in Ridderkerk: Nota van bevindingen. Geraadpleegd op Raad Ridderkerk.
14. Open Overheid. (n.d.). Toegang tot overheidsdocumenten. Geraadpleegd op Open Overheid.

Bijlage 2 Ervaringsverhalen inwoners Ridderkerk

Verhaal 1

Mijn ervaringen zijn niet goed en niet slecht met de gemeente. Ik sta niet op de lijst dat ik verplicht ben om te werken. soms moet ik op controle en binnen 5 minuten sta ik weer buiten. de klant manager die ik heb is zeer sympathiek. ik ben ziek en ben dus niet verplicht om te werken. voedselbank er zijn een aantal mensen die alles gedaan krijgen maar ik wil ook is een brood meenemen en dat mag niet want ik heb geen gezin. ik kom op maandag dinsdag en vrijdag. dat zie ik in het personeel terug dus als iemand er is die leuker is ofzo dan krijgt die gene voorgang. Mensen die statushouders zijn krijgen vaak voorrang en dat is niet netjes.

Verhaal 2

i lived here for like 9 years in Ridderkerk i have 3 children, 13,11, and 6. when i came here i had to go to inburgering. When my last child was 11 months they asked me to walk. after a year ive been going to the kledingbank and then i come to the foodcompany. Ridderkerk is very good they offer a lot of help. They give bicycles birthday bags etc. ive been looking for work but when i tell them i work at the foodcompany they don't recognize vrijwilligerswork. i applied at a school. i work from 5-8 and i told my case manager i got a job but she keeps pushing on more hours but i have 3 children and i spend time with them. one of them plays soccer and one does swimming sports. i don't have a car i have to

walk so more hours work is impossible for me. ive been working everywhere for 5/6 years. even when they don't pay me i still work. and now they threaten me to stop my uitkering. my health is bad too, high blood pressure etc. it gives me stress. she isn't a nice person. 2 weeks ago i was coming back from work. it was raining.... she was also walking she said hi. said hi back. she asked me if i was coming back from work i told her yes, and she asked me or actually told me my kids need bso. but i can't afford. she got angry at me. it makes me cry. i told her give me the time to build my tempo. I'm trying my best. i really am.

Verhaal 3

ik ben sinds een jaar in Ridderkerk daarvoor heb ik in een vrouwenopvang gekomen en met urgentie in een 55+ woning terecht gekomen. Ik heb uitkering. vroeger was ik verzekerd vanwege mijn werk als verpleger. Ik raakte gescheiden. aan dat huwelijk zaten hoge schulden verbonden. van 2000 euro bijvoorbeeld hou ik 50 euro in de maand over om te kunnen leven. en op alle verzoeken naar de gemeente toe is het enige wat ik heb gekregen administratie is administratieve hulp van de Wmo. ik blijf lenen omdat ik geld nodig heb. ik raak in een cirkel en ik kom er niet uit. Hij krijgt het huis en ik de schuld... ik heb afgezien van alimentatie en pensioen van. Je komt nergens binnen. de gemeente wijst alle aanvragen af.

Verhaal 4

ik heb sinds januari aanvraag gedaan op eigen risico vanwege chronische ziekte en ik heb een tegemoetkoming nodig. het is niet normaal om 2 verzekeringen te hebben om dit te coveren. ik ben al 5 maanden bezig met het terug krijgen, ze blijven brieven sturen dat ik dingen opnieuw moet sturen en dingen moet bewijzen. Je stuurt alles op om het te bewijzen maar het wordt als crimineel gezien. Mensen zijn al depressief door een laag inkomen en dan krijg je dit ook nog over je heen. Ik ben het echt zat die gemeente.

Verhaal 5

Er werken wat mensen bij de voedselbank maar soms behandelen ze ons niet goed. ze praten brutaal tegen ons. sommige mensen praten moeilijker en de mensen die daar werken weten wie makkelijk of moeilijk. ik heb nooit problemen maar soms werken daar vrouwen en dan krijg ik een grote mond. daardoor voel ik me gekleineerd. de meeste zijn lief maar sommige heel slecht.

Verhaal 6

Ik krijg 1x per jaar bijzondere bijstand en ik heb daar geen problemen. Ik krijg een formulier van de balie ik ga naar huis om het in te vullen en ik geef het formulier terug en binnen 2 weken krijg ik de steun. +- 400 euro per jaar. daarmee kan ik weer een beetje door. Het is ook een heel makkelijk formulier om in te vullen.

Verhaal 7

Aangemeld voor schuldhulpverlening en het duurde ongeveer 6 weken voor ik überhaupt iets hoorde. Ik kon mij wel vast aanmelden bij een van de vrijwilligersorganisaties, dan gebeurde er tenminste nog iets...

Verhaal 8

de Voedselbank regelde een afspraak met een tandarts. bellen met de gemeente was een drama. Eerst iemand die mn vraag niet begreep, toen iemand die zie dat ik op een ander moment moest bellen. toen iemand die zie dat ik als t zo nodig was eerder had moeten bellen. toen iemand die zei dat ze niet konden helpen want voor kiespijn geven ze geen geld.

Verhaal 9

Wordt moe van hersteltermijnen

Verhaal 10

De toon en de intonatie van de medewerker die mij te woord stond. Weinig empatisch...dit is nu eenmaal het beleid...en wij voeren het beleid uit.

Verhaal 11

Aanvraag duurt soms 6 weken, zeker problematisch indien er geen inkomen is.

Verhaal 12

Zeer slecht beginnende bij het door de gemeente ingehuurd schuldhulp X die van een te overziene schuld het door wanbeleid heeft geleid tot problematisch schuld met WSNP. Medewerkers van de gemeente wilden niet luisteren naar alarmbellen van de schuld hebbende maar na 3 maanden kregen we dan toch een brief met de mededeling dat het helemaal foutging bij deze maar toen was het leed al geschiedt en de toen zittende gemeenteraad keek al die tijd maar weg. Gebeurde toch niets mee is mijn ervaring.

Verhaal 13

Toen ik in de schulden kwam duurde het lang voor ik naar de gemeente ging en voor die het geregeld hadden. Gelukkig kreeg ik wel meteen hulp van de FoodCompany, kom meteen eten halen en kleding en zo uit

dd problemen blijven en geen huisuitzetting
En ze hielpen met zoeken naar de goede mensen die ik moest hebben voor hulp en met uitzoeken wat mogelijk was Facet hielp ook en de Formulierenbrigade en nu gaat het stukken beter. Kreeg snel hulp van de FoodCompany en ook een fiets en zo. Daar was ik blij mee... De hulp van de gemeente was heel hard nodig maar duurde erg lang en veel vragen en papieren. Steeds een andere klantmanager, die ervaring was niet positief maar ja je moet wel Zelfs als je voor de honderdste keer t zelfde moet vertellen of inleveren bij weer iemand die de ballen van je stress begrijpt moet je aardig blijven want anders doen ze niks en je hebt ze nodig. Zou willen dat ze allemaal het zelf eens meemaken.

Verhaal 14

Kastje naar de muur...elke week lijkt het wel een andere klantmanager. Heb je een goede is ze na 6 maanden weer weg. Weer alles vertellen. Ik kan goed praten maar ik kan niet veel... geeft zoveel stress die papieren en weer vertellen wat er niet goed ging. Help mij gewoon om alles stabiel te krijgen en dan kan ik zelf zoeken naar wat ik nog wel kan. Maar dat is niet veel maar ik wil graag en stop met mij duwen naar plekken waar ik het niet kan volhouden Steeds weer een nieuwe frustratie... En een nieuwe klantmanager die het beter weet...zucht. Waarom niet 1 aanspreekpunt die je leert kennen en weet wat je wel en niet kan en wat je het meegemaakt. Ben zo moe en voel mij opgejaagd. En door de stress kan ik dan nog minder met dat lijf van mij Het duurde allemaal zo lang. Was erg blij met snelle hulp van FoodCompany. Zorgde. Ook voor een fiets zodat ik op m n goede dagen naar de winkel kan. Alle aanvragen zijn zo lang en ingewikkeld. Deze enquête is ook lastig, was niet blij met trage hulp gemeente wel met FoodCompany. Waarom is er geen echte kwijschelding van gemeentebelasting in

Ridderkerk? Zelfs als je niks hebt moet je nog betalen!

Verhaal 15

Heb geen geld en kreeg kiespijn. Tandarts kon m redden maar kostte geld. Had zo'n pijn. Gemeente zei nee op aanvraag bijzonder bijstand. Had ik maar eerder moeten verzekeren. Via FoodCompany naar tandarts, tand eruit is goedkoopst maar pijn is weg. Nu heb ik alleen een gat dat je ziet als ik praat en lach. Daar schaam ik mij voor. Hoezo was dit niet bijzondere bijstand? Waarom moet in Ridderkerk altijd alles zo moeilijk, ik wil werken en wil verder maar ben dagen kwijt met deze stress en geregeld. Gelukkig morgen weer een sollicitatie gesprek. Ik had zo'n pijn maar niemand die hielp. FoodCompany regelde een afspraak bij de tandarts en zorgde voor de aangepaste rekening. Vond t mensonterend, hoef toch als volwassen vent niet op m.n. knieën bij de gemeente of willen ze dat graag? Had t ook nog gedaan ook, zoveel pijn. Nu willen ze alleen maar niets geven of geld. Zelfs als je niets hebt betaal je belasting. Wil graag diploma voor vorkheftruck maar daar helpen ze niet mee. Wil vooral van de gemeente af en niet mee gekleineerd worden.

Verhaal 16

Alles was moeilijk en toen kreeg ik hulp De brieven van de gemeente zijn moeilijk. FoodCompany en formulierenbrigade helpen maar dan moet je alles weer opzoeken en verzamelen en als je wat vergeet dan krijg je minder uitkering en kom je in de problemen want woonkompas wil wel gewoon op tijd zijn geld en anders moet je daar boete betalen. Ik wil graag werken maar heb ook reuma en kan niet schoonmaken maar gemeente wil dat ik ga schoonmaken maar dat heb ik geprobeerd en dat hou ik niet vol. Zou zo graag werken bijvoorbeeld op kinderdagverblijf of op een school. Kan ook achter de balie bij een bedrijf

als ik maar kan zitten op slechte dagen. Waarom moet ik in de schoonmaak? Ben zo blij met de lieve mensen van de formulieren brigade die mij steeds door de alle papieren en regelingen werken. En ook die van de FoodCompany en Kledingbank die mij helpen met werkwijzen en zo nodig bellen. En voor alle spullen die ik krijg en waardoor ik t financieel steeds net red. Medicijnen en alles is duur. Heb nu ook een fiets gekregen beter voor mijn conditie en portemonnee. Gemeente behandelt mij als lastig omdat ik niet kan schoonmaken en zo ben ik niet. Snap niet waarom alle aanvragen zo lastig zijn en waarom ik niet zelf ook mag zeggen wat ik wil. En waarom betalen wij in de bijstand wel belasting en in andere gemeenten niet? Elk jaar geeft dat problemen, spaargeld heb ik niet of het is dan weer op. Leven zonder financiële buffer is te spannend, blij dat ik zoveel krijg van de FoodCompany en Kledingbank maar er moet niet veel gebeuren of t gaat weer mis.

Verhaal 17

Ik ben iemand die een uitkering heb, dankzij de hulp van Mw. X en Mw. X is t leven iets makkelijker geworden. Ik kan bij de FCR eten halen en ik kan naar de kledingbank. Ook heb ik een fiets via de fietsenbank gekregen. Dankbaar mens hier! Ik ben zo blij met deze mensen. Ze snappen de problemen en ze helpen met liefde!

Verhaal 18

mijn man overleed en toen kreeg ik een nabestaanden uitkering maar die was niet hoog en daar kon ik niet mee rondkomen. Kinderen zeiden vraag dan geld aan de gemeente maar dat was zo erg. Mijn man en ik hebben nooit wat hoeven vragen en nu wil zo'n ventje alles van je weten en weet alles beter en doet net alsof jij minder bent omdat jij daar zit. Het voelde alsof ik Mn hand op moest houden en dankjewel zeggen. Alsof

wij niet al die jaren belasting hebben betaald en zo. Waarom mag ik dan niet als ik er niet uitkom. Heb altijd zuinig geleefd en dan dit... maar ik kon niet meer bezuinigen thuis. Had alles al weggedaan en ging al niet meer ergens heen. Mn uitje was het vrijwilligerswerk en via daar kreeg ik dan spullen zodat ik rond kon komen. Zij hielpen ook met de gesprekken met de gemeente anders had ik t gewoon laten gaan en dat zie ik wel hoe het loopt maar dat vonden zijn geen goed plan omdat je sneller schulden hebt dan er weer vanaf bent en ik heb nooit schulden gehad... aanvragen heeft maanden en tranen geduurd. Wat was ik blij dat Mn AOW kwam en ik de gemeente en hun duizend vragen en afspraken en bemoei klaar was. Heb te doen met die meiden met kinderen die dat niet kunnen. Het is nu al jaren geleden en nog steeds als ik langs het gemeentehuis rij krijg ik de kriebels Droom er zelfs soms nog over, zouden ze dat beseffen?

Verhaal 19

Waarom niet werken? Ik kan rijden en ik kan werken maar ik spreek de taal niet goed. Heb school gedaan maar spreken leer je door spreken met Nederlanders. Ik heb een mooi gezin mijn kinderen doen het goed. Hebben eigen bedrijf en huis. Mijn vrouw is nu ziek maar gaat beter. Ik heb ook dingen(pijn) maar eerst niet. Toen wilde ik graag werken ik kan alles maken ne werk hard. Had een heel groot bedrijf voor de oorlog met veel personeel. Nu niet, geen baan, wel vrijwilligerswerk al 7 jaar. Nu hoeft niet meer, nu opa maar paar jaar terug waarom geen heftruck diploma of andere? Ik kan dat dan geen uitkering maar gewoon werk. Kan ook geld school terugbetalen. Nu steeds geen geld , tand weg , oud opa... met de kinderen gaat het goed, vrouw geen Chemo meer maar wel altijd moe en bed. Vrijwilligerswerk is goed, moskee ook. Iedereen moet elkaar helpen dat is beter. Vrijwilligerswerk is goed. En zij helpen mij.

Goede collega's Wij helpen mensen snel met eten en alles. Mensen moeten ook dingen zelf doen niet alles vragen. Hulp gemeente voor werk niet goed. Hoor ook nu mensen die niet naar school mogen voor diploma maar zonder diploma geen werk. En belangrijk diploma ook voor kinderen, laten zien dat diploma belangrijk is. Wil geen schulden maar zonder hulp bank moeilijk.

Verhaal 20

Het gaat niet goed met mij. Ik heb kinderen en we hebben weinig geld en m.n. man of partner heeft een kort lontje. En dat is lastig omdat we niet altijd eens zijn over geld. En hij verdient maar ik niet maar ik krijg ook niet zoveel van hem. Hij vindt dat ik geld weggooi maar ik ben heel zuinig maar hij wordt kwaad als ik iets voor de kleine koop en nog maar als ik iets voor mezelf koop dus dat doe ik niet meer. Ik haal nu spullen zo goedkoop mogelijk bij de kringloop en de Kledingbank en voedselbank maar als hij dat weet wordt hij daar ook boos over. Hij is zo vaak boos maar wel de vader van de jongste en hij zegt dat hij niet weggaat. Heb wel eens gevraagd naar een ander huis maar die zijn er niet en hoe kom ik aan geld. De gemeente kon niets voor me doen zei ze aan de balie Hebben geen huizen. Krijg hulp van de voedselbank en Kledingbank en zo, zijn lieverds, en dan geef ik minder geld uit en minder ruzie en slaan. Maar zo gaat niet lang, is niet goed voor de kinderen die worden ook ouder, zien meer Ben bang dat ie ook de kinderen wat doet... ze weggen dat ik naar wijkagent moet en wijkteam maar wat moet ik daar di3 gaan toch ook niets doen. School weet t wel omdat de oudste een keer zei dat papa zo boos kon worden en hard schelden toen heb ik maar en beetje verteld.

Verhaal 21

Ik woon sinds 4 jaar in Ridderkerk na een scheiding met 2 kinderen ben ik hier komen

wonen zonder inkomen. ik had eerst iets van ik red het wel met mijn toeslagen. Het wijkteam heeft mij hier gebracht met bijstandsuitkering. uiteindelijk ben ik ook bij schuldhulpmaatje terecht gekomen binnen de Kerk. Het wijkteam verwatert een beetje de rest blijft. Ik heb ontzegging van sollicitatie plicht vanwege persoonlijke problemen met jeugdbescherming en de rugzakjes van de kinderen. Ik ben zeer tevreden, ik heb voedselbank en ik ervaar het zo als je zelf netjes bent en doet wat er van je verwacht wordt dan is de hulp altijd goed. Hetzelfde met schuld hulp maatje. zo krijg ik ook hulp met de belasting aangifte. ik vind het jammer dat bij de bijstand de kinderalimentatie wordt gekort want dat geld heb je ook nodig om een keer wat extra voor je kinderen te doen.

Verhaal 22

Ik vind het op zich wel goed, alleen duurt allemaal heel lang. Ik zit ook in de Wmo maar dan ben je weer een half jaar verder. Zelf werk ik in de fietsenbank in ambacht dat moet via deze gemeente geregeld worden. Ik vind de voedselbank heel fijn maar soms zijn er dagen dat er niet veel is. Als het assortiment ruim is dan loopt het wel hard met alle producten. Ik wordt verder wel goed geholpen.

Verhaal 23

Mijn laatste ervaring was mijn aanvraag voor een bijzondere bijstand. Ik hoopte dat ik het zou krijgen maar dat was niet het geval en dat vind ik heel jammer.

Verhaal 24

Ik heb vaak ondersteuning nodig omdat ik de taal niet goed begrijp, daarvoor heb ik extra hulp nodig ook bij het invullen van deze vragenlijst heb ik hulp nodig. Ik heb wel voor sommige dingen ondersteuning gehad. ik vind dit onderzoek en de vragen moeilijk.

Verhaal 25

Ik ben zeker blij met de ondersteuning van de voedselbank. Het wordt nu gebracht maar ik blijf hopen dat ik er op een dag zelf naartoe kan gaan.

Verhaal 26

Soms komt er onverwachts een engeltje op je pad zoals mevr. X die ons enorm geholpen heeft met meer dan 1 probleem. daar zijn we haar enorm dankbaar voor. tevens de vrijwilligers die de voedselpakketten komen brengen toch altijd vriendelijk en netjes. we zaten voor eigenlijk kwaad aan de balie van de gemeente stonden uiteindelijk buiten in de regen en werden we gestuurd naar de voedselbank daar begon in het donker weer licht te komen voor ons, dikke knuffels en enorm bedankt. Door het leven met kanker en pijn is het leven voor mij zwaar. de verlichting van de hulp van de dame in kwestie

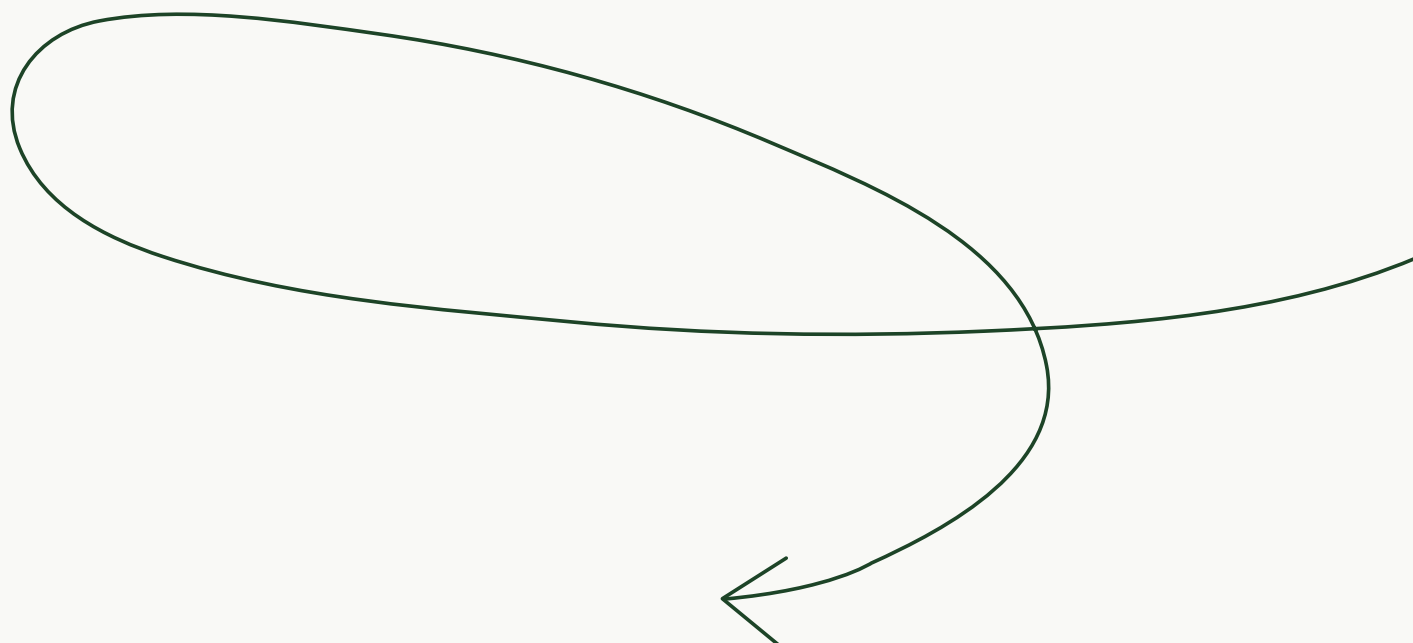
ons gegeven heeft is met geen worden te omschrijven je bent een engel, en de mannen die 2x per week voedselpakketten komen brengen zijn schatten een dolletje of lachen of vriendelijk woord doet altijd goed voor ieder mens, dankjewel.

Verhaal 27

Ik heb jaren de voedselbank gehad daar was ik zo blij en dankbaar voor. zonder dat had ik die tip niet gekregen en hadden mijn schulden heel veel erger geworden. dankbaar ben ik. nu heb ik de FoodCompany al jaren ik ben zeer dankbaar. ik ben heel dankbaar voor alles tot nu toe. daardoor ben ik niet op straat terecht gekomen. maar door mijn AOW krijg ik niks extra's meer daarom blijft het soms moeilijk.

Verhaal 28

de ene keer beter dan de andere

Bijlage 3 Databronnen regiobeeld Zuid-Hollandse eilanden

Landelijke databronnen met regionale cijfers:

- CBS
- RIVM (Volksgezondheid Toekomstverkenning)
- Primosprognoses
- GGD gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen
- GGD gezondheidsmonitor Jeugd
- Prognosemodel zorg en welzijn
- Vektis
- NZA
- Mulierinstituut
- Kankeratlas
- Zorginstituut
- Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein Wmo

Regionale databronnen:

- Data van organisaties uit de regio
- Data van gemeenten uit de regio
- Eerdere onderzoeken uit de regio
- ROAZ regiobeeld
- Interviews met stakeholders in de regio

Bijlage 4 Wijkscans gemeente Ridderkerk

Op deze pagina's vindt u de volgende wijkscans:

- Bolnes
- Centrum
- Drievliet
- Het Zand
- Oost
- Rijsoord
- Slikkerveer
- West

Bolnes

Bolnes is een wijk met relatief veel ouderen. De grijze druk³² is met 52% de een na hoogste van de hele gemeente (43%). Het is logisch dat het aantal Wmo cliënten per 1.000 volwassenen in Bolnes hoger ligt dan in Ridderkerk. Het aandeel jongeren is vergelijkbaar met Ridderkerk. Opvallend is dat het aantal jeugdhulpcliënten per 1.000 jeugdigen met 123 wel hoger is dan in Ridderkerk (119).

Ruim de helft van het aantal woningen in Bolnes zijn koopwoningen. Daarnaast is 44% van de woningen in bezit van een corporatie. De gemiddelde woningwaarde ligt met € 262.000 onder de gemiddelde woningwaarde in Ridderkerk (€ 285.000).

Het aantal inkomensontvangers per 1.000 inwoners is hoog, 824 ten opzichte van 807 in Ridderkerk en 805 in Nederland. Het gemiddelde inkomen per inkomensontvanger ligt echter bijna € 2.000 onder het gemiddelde van Ridderkerk. Het aandeel huishoudens met een laag inkomen is vergelijkbaar met Ridderkerk, het aandeel huishoudens met een inkomen op of rond het sociaal minimum ligt met 7% boven het gemiddelde van Ridderkerk (5%).

In de nota 'Integraal beleid Sociaal Domein' uit 2021 is aangegeven dat in de wijk Bolnes in vergelijking met de andere wijken de meeste aandacht vraagt op meerdere gebieden zoals het rondkomen met het inkomen, het risico op angst of depressie, regie over het eigen leven en ervaren gezondheid. Of dat nog steeds het geval is, is in het kader van dit onderzoek niet nagegaan.

Centrum

In de wijk Centrum wonen net iets meer kinderen en jongeren dan gemiddeld in Ridderkerk. Er wonen veel volwassenen (63% tegenover 57%) en weinig ouderen. Opvallend is dat het aantal jongeren met jeugdhulp fors lager ligt dan in de hele gemeente. Het aandeel eenpersoonshuishoudens is, samen met de

³² De verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder en het aantal personen van 20 tot 65 jaar.

wijk West, het hoogst voor heel de gemeente. Het aandeel gescheiden huishoudens ligt iets hoger (10% tegenover 8%).

De gemiddelde woningwaarde in Centrum is het laagst van alle wijken: € 229.000. Van de woningvoorraad is 45% een koopwoning en 48% in bezit van de corporatie.

Het aantal inkomensontvangers per 1.000 inwoners is in Centrum het laagst van alle wijken. Dat geldt niet voor het inkomen per inkomensontvanger: € 33.7000 tegenover € 35.700 voor de gemeente Ridderkerk. Het aantal bijstandsuitkeringen per 1.000 inwoners (33) is het hoogst van alle wijken. 7% van de huishoudens moet rondkomen van een inkomen op of rond het sociaal minimum, dat is boven het gemiddelde.

Drievliet

Drievliet lijkt een hele gemiddelde wijk te zijn wanneer we kijken naar de wijkscan. Wel heeft Drievliet een opvallend groot aandeel 'jonge ouderen' tussen de 65 en 74 jaar. Het aandeel kinderen en volwassenen is iets lager in vergelijking met de hele gemeente.

Het aandeel eenpersoonshuishoudens is laag (29%). Zowel het aandeel huishoudens met als zonder kinderen ligt boven het gemiddelde van de gemeente.

De helft van de woningen in Drievliet is een koopwoning, daarnaast is 49% van de woningen in bezit van een corporatie. De gemiddelde woningwaarde is vergelijkbaar met heel de gemeente en ligt daarmee onder het landelijk gemiddelde (€ 284.000 tegenover € 317.000 in heel Nederland).

Het aantal inkomensontvangers per 1.000 inwoners ligt in Drievliet iets lager dan in Ridderkerk. Het inkomen per

inkomensontvanger is vergelijkbaar met de hele gemeente en daarmee ongeveer € 2.000 lager dan in Nederland (€ 35.300 tegenover € 37.400 in Nederland). Het aandeel huishoudens met een laag inkomen is vergelijkbaar met Ridderkerk. Het aantal bijstandsuitkeringen is nét iets hoger dan in de hele gemeente en nét iets lager dan in Nederland. Het aantal AO uitkeringen is hoger.

Het Zand

Qua bevolkingsopbouw wijkt Het Zand niet af van de gemeente Ridderkerk. Het Zand lijkt een veerkrachtige wijk te zijn want het aantal Wmo cliënten en het aantal jeugdhulp cliënten is ondanks dezelfde bevolkingsopbouw fors lager dan in heel Ridderkerk.

Het aandeel eenpersoonshuishoudens is heel laag. Het aandeel huishoudens met kinderen is veel hoger dan in Ridderkerk (43% tegenover 34%). Dat betekent dat er veel kleine gezinnen wonen in Het Zand. Het aandeel gescheiden huishoudens is de helft van het aandeel gescheiden huishoudens in Ridderkerk.

Het aandeel koopwoningen het hoogst van alle wijken: 90%. De gemiddelde woningwaarde is met € 367.000 hoger dan in Ridderkerk (€ 285.000) en ook hoger dan in Nederland (€ 317.000).

Het aantal inkomensontvangers per 1.000 inwoners is vergelijkbaar met Ridderkerk. Het gemiddelde inkomen per inkomensontvanger € 6.500 hoger dan in Ridderkerk en daarmee ook hoger dan in Nederland. Het aandeel huishoudens met een laag inkomen (1%) en het aandeel huishoudens dat rondkomt met een inkomen op of rond het sociaal minimum (1%) zijn heel laag. Dat geldt ook voor het aantal bijstandsuitkeringen per 1.000 inwoners (3 tegenover 21 in Ridderkerk).

Oost

Oost is voor een groot aantal criteria vergelijkbaar met de gemeente Ridderkerk. Dat geldt als eerste voor de bevolkingsopbouw. Het aantal Wmo cliënten is ook vergelijkbaar, het aantal jeugdhulp cliënten is lager (100 per 1.000 jeugdigen ten opzichte van 119 per 1.000 jeugdigen in Ridderkerk).

Het aandeel eenpersoonshuishoudens ligt iets boven het gemiddelde, het aandeel huishoudens zonder kinderen ligt onder het gemiddelde. Qua gezinssamenstelling is Oost vergelijkbaar met Ridderkerk.

Het aandeel koopwoningen in Oost ligt met 52% iets onder het gemeentelijke gemiddelde. Het aandeel huurwoningen ligt er juist iets boven. De gemiddelde woningwaarde in Oost is wel bijna € 20.000 lager dan in Ridderkerk.

Het aantal inkomensontvangers per 1.000 inwoners is hoger dan in Ridderkerk en hoger dan in Nederland. Het inkomen per inkomensontvanger is ruim € 3.500 lager dan in Ridderkerk. Het aandeel huishoudens met een laag inkomen of een inkomen op of rond het sociaal minimum liggen beide net boven het gemiddelde in Ridderkerk. Het aantal bijstandsuitkeringen per 1.000 inwoners is hoger dan in Ridderkerk (27 tegenover 21).

Rijsoord

Rijsoord lijkt een vrij welvarende wijk, met een relatief jonge bevolking met hoge inkomens en weinig hulpbehoevenden (zowel in de Wmo als de Jeugdzorg). Er zijn weinig ouderen en er is een lage grijze druk (36%, tegenover 43% in de gemeente).

In vergelijking met Ridderkerk zijn er aanzienlijk minder Wmo-clieënten (40 tegenover 82), het laagst van de hele

gemeente. Ook is het aantal jongeren dat jeugdhulp ontvangt laag, namelijk 90 ten opzichte van 119 in Ridderkerk.

De wijk heeft iets meer gezinnen met kinderen en er zijn relatief weinig gescheiden huishoudens en eenpersoonshuishoudens ten opzichte van Ridderkerk. Een opvallend kenmerk is het hoge percentage koopwoningen: met 79% na Het Zand (90%) het hoogste aandeel van alle wijken. Slechts 16% van de woningen behoort tot een woningcorporatie. De gemiddelde woningwaarde is aanzienlijk hoger dan in Ridderkerk en tegenover Nederland, namelijk €393.000 tegenover €285.000 in Ridderkerk en 317.000 in Nederland. Een verschil van ongeveer een ton.

Verder ligt het aantal inkomensontvangers in deze wijk hoger dan Ridderkerk en is het gemiddelde inkomen met € 34.500 per jaar ook hoger dan het gemiddelde in Ridderkerk (€ 29.200), wat een verschil van € 5.300 oplevert. Bovendien zijn er opvallend veel minder uitkeringen per 1.000 inwoners.

Slikkeveer

Slikkeveer is een jonge wijk met een lage grijze druk, 33% tegenover 43% in de gemeente. Verder is de wijk vrij gemiddeld in vergelijking met de rest van de gemeente. Het aantal Wmo-clieënten vanwege de jonge inwoners lager, met 54 per 1.000 inwoners, vergeleken met 82 per 1.000 in de gemeente. Deels te verklaren door de relatief jonge bevolkingsopbouw.

Hoewel Slikkeveer een relatief jonge wijk is in vergelijking met de gemeente, liggen het aantal eenpersoonshuishoudens en huishoudens zonder kinderen bijna op hetzelfde niveau als in de gemeente. Ook de burgerlijke staat (gehuwd, ongehuwd,

gescheiden of verweduwd) komt grotendeels overeen met de gemeentelijke gemiddelden. Dit wijst erop dat er wat meer ongehuwde en eenpersoonshuishoudens zijn.

Het inkomen per inkomensontvanger in Slikkerveer is hoger dan in de rest van de gemeente (€ 37.800 tegenover € 35.700 in Ridderkerk). Het aantal koopwoningen in Slikkerveer is iets hoger dan het gemiddelde in Ridderkerk, met 65% ten opzichte van 57%. De gemiddelde woningwaarde in de wijk bedraagt € 295.000, wat iets boven het gemiddelde van Ridderkerk (€ 285.000) ligt, maar iets onder het landelijke gemiddelde (€ 317.000).

West

In de wijk West wonen de meeste ouderen van alle wijken in Ridderkerk. De grijze druk is met 84% extreem hoog, ruim twee keer zo hoog als in Nederland. Het is daarom niet vreemd dat het aantal Wmo cliënten ruim twee keer zo hoog is als in Ridderkerk. Het aandeel kinderen en volwassenen ligt onder het gemiddelde van Ridderkerk. Toch is het aantal jongeren met jeugdhulp gelijk aan Ridderkerk.

In samenhang met het aantal ouderen is het aandeel eenpersoonshuishoudens hoog. Samen met de wijk Centrum is dit aandeel het hoogste van alle wijken (44%). Het aandeel huishoudens zonder kinderen is met 24% laag te noemen. Het aandeel weduwen is het hoogst van heel Ridderkerk (12% tegenover 6%).

Bijna 40% van de woningen in West zijn koopwoningen. In West staat het grootste aandeel huurwoningen dat in bezit is van een corporatie: 56%. De gemiddelde woningwaarde ligt onder de gemiddelde woningwaarde in Ridderkerk: € 263.000.

Ondanks het hoge aandeel ouderen ligt het aantal inkomensontvangers per 1.000 inwoners in West boven het gemiddelde van Ridderkerk. Het gemiddelde inkomen per inkomensontvanger is € 4.000 lager dan in Ridderkerk (€ 31.700 tegenover € 35.700). Het aandeel huishoudens dat moet rondkomen van een inkomen op of rond het sociaal minimum is 7%. Dat is hoger dan in Ridderkerk.

Wijkscan

Bolnes

	Wijk	Gemeente	Nederland
Demografie			
Inwoners totaal	7.890	47.099	17.590.672
Kind (0 t/m 17)	18%	19%	19%
Volwassene (18 t/m 64)	54%	57%	61%
Ouderen (65 t/m 74)	14%	12%	11%
Ouderen (75 t/m 84)	11%	9%	7%
Ouderen (85+)	3%	3%	2%
Grijze druk	52%	43%	33%
Jeugdhulpcliënten per 1.000 jeugdigen			
Jongeren met jeugdhulp	123	119	142
Jeugdhulp zonder verblijf	112	109	134
Jeugdhulp met verblijf	14	12	13
Jongeren met jeugdbescherming	11	11	12
Jongeren met jeugdreclassering	0	3	2
WMO cliënten per 1.000 volwassenen			
Totaal aantal cliënten	96	82	71
Waarvan hulpmiddelen en diensten	68	58	
Waarvan hulp bij huishouden	58	41	
Huishoudens			
Totaal aantal huishoudens	3.770	21.169	8.138.591
Eenpersoonshuishoudens	37%	34%	39%
Huishoudens zonder kinderen	32%	31%	29%
Huishoudens met kinderen	31%	34%	32%
Waarvan eenoudergezinnen		8%	7%
Etniciteit			
Westerse allochtoon	9%	8%	11%
Niet westerse allochtoon	19%	14%	14%
Autochtoon	72%	78%	75%
Burgelijke staat			
Ongehuwd	41%	43%	49%
Gehuwd	42%	43%	38%
Gescheiden	9%	8%	8%
Verweduwd	8%	6%	5%
Woonomstandigheden			
Koopwoningen	52%	57%	57%
Huurwoningen woningcorporatie	44%	39%	29%
Huurwoningen particulier	3%	4%	14%
Gemiddelde woningwaarde	€262.000	€285.000	€317.000
Inkomen			
Aantal inkomensontvangers per 1.000 inwoners	824	807	805
Inkomen per inkomensontvanger	€33.800	€35.700	€37.400
Gemiddeld inkomen per inwoner	€27.900	€29.200	€30.800
Huishoudens met een laag inkomen	5%	4%	4%
Huishoudens onder of rond sociaal minimum	7%	5%	6%
Uitkeringen per 1.000 inw			
Bijstandsuitkeringen	30	21	23
AO-uitkeringen	35	34	43
WW-uitkeringen	5	7	7

Wijkscan Centrum

	2022		
	Wijk	Gemeente	Nederland
Demografie			
Inwoners totaal	4.830	47.099	17.590.672
Kind (0 t/m 17)	20%	19%	19%
Volwassene (18 t/m 64)	63%	57%	61%
Ouderen (65 t/m 74)	10%	12%	11%
Ouderen (75 t/m 84)	5%	9%	7%
Ouderen (85+)	1%	3%	2%
Grijze druk	26%	43%	33%
Jeugdhulpcliënten per 1.000 jeugdigen			
Jongeren met jeugdhulp	101	119	142
Jeugdhulp zonder verblijf	86	109	134
Jeugdhulp met verblijf	15	12	13
Jongeren met jeugdbescherming	25	11	12
Jongeren met jeugdreclassering	0	3	2
WMO cliënten per 1.000 volwassenen			
Totaal aantal cliënten	63	82	71
Waarvan hulpmiddelen en diensten	39	58	
Waarvan hulp bij huishouden	29	41	
Huishoudens			
Totaal aantal huishoudens	2.395	21.169	8.138.591
Eenpersoonshuishoudens	44%	34%	39%
Huishoudens zonder kinderen	25%	31%	29%
Huishoudens met kinderen	31%	34%	32%
Waarvan eenoudergezinnen		8%	7%
Etniciteit			
Westerse allochtoon	10%	8%	11%
Niet westerse allochtoon	22%	14%	14%
Autochtoon	68%	78%	75%
Burgelijke staat			
Ongehuwd	53%	43%	49%
Gehuwd	33%	43%	38%
Gescheiden	10%	8%	8%
Verweduwd	4%	6%	5%
Woonomstandigheden			
Koopwoningen	45%	57%	57%
Huurwoningen woningcorporatie	48%	39%	29%
Huurwoningen particulier	7%	4%	14%
Gemiddelde woningwaarde	€229.000	€285.000	€317.000
Inkomen			
Aantal inkomensontvangers per 1.000 inwoners	787	807	805
Inkomen per inkomensontvanger	€33.700	€35.700	€37.400
Gemiddeld inkomen per inwoner	€26.900	€29.200	€30.800
Huishoudens met een laag inkomen	4%	4%	4%
Huishoudens onder of rond sociaal minimum	7%	5%	6%
Uitkeringen per 1.000 inw			
Bijstandsuitkeringen	33	21	23
AO-uitkeringen	46	34	43
WW-uitkeringen	8	7	7

Wijkscan Drievliet

	2022		
	Wijk	Gemeente	Nederland
Demografie			
Inwoners totaal	8.005	47.099	17.590.672
Kind (0 t/m 17)	18%	19%	19%
Volwassene (18 t/m 64)	55%	57%	61%
Ouderen (65 t/m 74)	16%	12%	11%
Ouderen (75 t/m 84)	8%	9%	7%
Ouderen (85+)	3%	3%	2%
Grijze druk	50%	43%	33%
Jeugdhulpcliënten per 1.000 jeugdigen			
Jongeren met jeugdhulp	102	119	142
Jeugdhulp zonder verblijf	99	109	134
Jeugdhulp met verblijf		12	13
Jongeren met jeugdbescherming		11	12
Jongeren met jeugdreclassering	0	3	2
WMO cliënten per 1.000 volwassenen			
Totaal aantal cliënten	86	82	71
Waarvan hulpmiddelen en diensten	62	58	
Waarvan hulp bij huishouden	39	41	
Huishoudens			
Totaal aantal huishoudens	3.420	21.169	8.138.591
Eenpersoonshuishoudens	29%	34%	39%
Huishoudens zonder kinderen	34%	31%	29%
Huishoudens met kinderen	37%	34%	32%
Waarvan eenoudergezinnen		8%	7%
Etniciteit			
Westerse allochtoon	9%	8%	11%
Niet westerse allochtoon	12%	14%	14%
Autochtoon	80%	78%	75%
Burgelijke staat			
Ongehuwd	39%	43%	49%
Gehuwd	46%	43%	38%
Gescheiden	7%	8%	8%
Verweduwd	7%	6%	5%
Woonomstandigheden			
Koopwoningen	50%	57%	57%
Huurwoningen woningcorporatie	49%	39%	29%
Huurwoningen particulier	1%	4%	14%
Gemiddelde woningwaarde	€284.000	€285.000	€317.000
Inkomen			
Aantal inkomensontvangers per 1.000 inwoners	800	807	805
Inkomen per inkomensontvanger	€35.300	€35.700	€37.400
Gemiddeld inkomen per inwoner	€29.000	€29.200	€30.800
Huishoudens met een laag inkomen	4%	4%	4%
Huishoudens onder of rond sociaal minimum	5%	5%	6%
Uitkeringen per 1.000 inw			
Bijstandsuitkeringen	22	21	23
AO-uitkeringen	40	34	43
WW-uitkeringen	6	7	7

Wijkscan Het Zand

	2022		
	Wijk	Gemeente	Nederland
Demografie			
Inwoners totaal	3.465	47.099	17.590.672
Kind (0 t/m 17)	19%	19%	19%
Volwassene (18 t/m 64)	59%	57%	61%
Ouderen (65 t/m 74)	11%	12%	11%
Ouderen (75 t/m 84)	8%	9%	7%
Ouderen (85+)	3%	3%	2%
Grijze druk	39%	43%	33%
Jeugdhulpcliënten per 1.000 jeugdigen			
Jongeren met jeugdhulp	84	119	142
Jeugdhulp zonder verblijf	76	109	134
Jeugdhulp met verblijf		12	13
Jongeren met jeugdbescherming		11	12
Jongeren met jeugdreclassering	0	3	2
WMO cliënten per 1.000 volwassenen			
Totaal aantal cliënten	66	82	71
Waarvan hulpmiddelen en diensten	53	58	
Waarvan hulp bij huishouden	26	41	
Huishoudens			
Totaal aantal huishoudens	1.350	21.169	8.138.591
Eenpersoonshuishoudens	20%	34%	39%
Huishoudens zonder kinderen	36%	31%	29%
Huishoudens met kinderen	43%	34%	32%
Waarvan eenoudergezinnen		8%	7%
Etniciteit			
Westerse allochtoon	7%	8%	11%
Niet westerse allochtoon	7%	14%	14%
Autochtoon	86%	78%	75%
Burgelijke staat			
Ongehuwd	39%	43%	49%
Gehuwd	51%	43%	38%
Gescheiden	4%	8%	8%
Verweduwd	6%	6%	5%
Woonomstandigheden			
Koopwoningen	90%	57%	57%
Huurwoningen woningcorporatie	9%	39%	29%
Huurwoningen particulier	1%	4%	14%
Gemiddelde woningwaarde	€367.000	€285.000	€317.000
Inkomen			
Aantal inkomensontvangers per 1.000 inwoners	808	807	805
Inkomen per inkomensontvanger	€42.100	€35.700	€37.400
Gemiddeld inkomen per inwoner	€34.600	€29.200	€30.800
Huishoudens met een laag inkomen	1%	4%	4%
Huishoudens onder of rond sociaal minimum	1%	5%	6%
Uitkeringen per 1.000 inw			
Bijstandsuitkeringen	3	21	23
AO-uitkeringen	23	34	43
WW-uitkeringen	6	7	7

Wijkscan

Oost

	2022		
	Wijk	Gemeente	Nederland
Demografie			
Inwoners totaal	6.265	47.099	17.590.672
Kind (0 t/m 17)	20%	19%	19%
Volwassene (18 t/m 64)	56%	57%	61%
Ouderen (65 t/m 74)	12%	12%	11%
Ouderen (75 t/m 84)	9%	9%	7%
Ouderen (85+)	3%	3%	2%
Grijze druk	43%	43%	33%
Jeugdhulpcliënten per 1.000 jeugdigen			
Jongeren met jeugdhulp	100	119	142
Jeugdhulp zonder verblijf	92	109	134
Jeugdhulp met verblijf	12	12	13
Jongeren met jeugdbescherming		11	12
Jongeren met jeugdreclassering	0	3	2
WMO cliënten per 1.000 volwassenen			
Totaal aantal cliënten	83	82	71
Waarvan hulpmiddelen en diensten	57	58	
Waarvan hulp bij huishouden	42	41	
Huishoudens			
Totaal aantal huishoudens	2.815	21.169	8.138.591
Eenpersoonshuishoudens	38%	34%	39%
Huishoudens zonder kinderen	28%	31%	29%
Huishoudens met kinderen	34%	34%	32%
Waarvan eenoudergezinnen		8%	7%
Etniciteit			
Westerse allochtoon	8%	8%	11%
Niet westerse allochtoon	19%	14%	14%
Autochtoon	74%	78%	75%
Burgelijke staat			
Ongehuwd	46%	43%	49%
Gehuwd	40%	43%	38%
Gescheiden	8%	8%	8%
Verweduwd	7%	6%	5%
Woonomstandigheden			
Koopwoningen	52%	57%	57%
Huurwoningen woningcorporatie	43%	39%	29%
Huurwoningen particulier	5%	4%	14%
Gemiddelde woningwaarde	€266.000	€285.000	€317.000
Inkomen			
Aantal inkomensontvangers per 1.000 inwoners	814	807	805
Inkomen per inkomensontvanger	€32.000	€35.700	€37.400
Gemiddeld inkomen per inwoner	€26.100	€29.200	€30.800
Huishoudens met een laag inkomen	5%	4%	4%
Huishoudens onder of rond sociaal minimum	6%	5%	6%
Uitkeringen per 1.000 inw			
Bijstandsuitkeringen	27	21	23
AO-uitkeringen	37	34	43
WW-uitkeringen	6	7	7

Wijkscan Rijsoord

	Wijk	Gemeente	Nederland
Demografie			
Inwoners totaal	3.005	47.099	17.590.672
Kind (0 t/m 17)	20%	19%	19%
Volwassene (18 t/m 64)	59%	57%	61%
Ouderen (65 t/m 74)	12%	12%	11%
Ouderen (75 t/m 84)	7%	9%	7%
Ouderen (85+)	2%	3%	2%
Grijze druk	36%	43%	33%
Jeugdhulpcliënten per 1.000 jeugdigen			
Jongeren met jeugdhulp	90	119	142
Jeugdhulp zonder verblijf	82	109	134
Jeugdhulp met verblijf		12	13
Jongeren met jeugdbescherming		11	12
Jongeren met jeugdreclassering	0	3	2
WMO cliënten per 1.000 volwassenen			
Totaal aantal cliënten	40	82	71
Waarvan hulpmiddelen en diensten	25	58	
Waarvan hulp bij huishouden	18	41	
Huishoudens			
Totaal aantal huishoudens	1.235	21.169	8.138.591
Eenpersoonshuishoudens	26%	34%	39%
Huishoudens zonder kinderen	34%	31%	29%
Huishoudens met kinderen	40%	34%	32%
Waarvan eenoudergezinnen		8%	7%
Etniciteit			
Westerse allochtoon	6%	8%	11%
Niet westerse allochtoon	4%	14%	14%
Autochtoon	90%	78%	75%
Burgelijke staat			
Ongehuwd	43%	43%	49%
Gehuwd	46%	43%	38%
Gescheiden	5%	8%	8%
Verweduwd	5%	6%	5%
Woonomstandigheden			
Koopwoningen	79%	57%	57%
Huurwoningen woningcorporatie	16%	39%	29%
Huurwoningen particulier	5%	4%	14%
Gemiddelde woningwaarde	€396.000	€285.000	€317.000
Inkomen			
Aantal inkomensontvangers per 1.000 inwoners	832	807	805
Inkomen per inkomensontvanger		€35.700	€37.400
Gemiddeld inkomen per inwoner	€34.500	€29.200	€30.800
Huishoudens met een laag inkomen	2%	4%	4%
Huishoudens onder of rond sociaal minimum	2%	5%	6%
Uitkeringen per 1.000 inw			
Bijstandsuitkeringen	3	21	23
AO-uitkeringen	20	34	43
WW-uitkeringen	10	7	7

Wijkscan Slikkerveer

	2022		
	Wijk	Gemeente	Nederland
Demografie			
Inwoners totaal	9.335	47.099	17.590.672
Kind (0 t/m 17)	20%	19%	19%
Volwassene (18 t/m 64)	60%	57%	61%
Ouderen (65 t/m 74)	11%	12%	11%
Ouderen (75 t/m 84)	7%	9%	7%
Ouderen (85+)	2%	3%	2%
Grijze druk	33%	43%	33%
Jeugdhulpcliënten per 1.000 jeugdigen			
Jongeren met jeugdhulp	119	119	142
Jeugdhulp zonder verblijf	108	109	134
Jeugdhulp met verblijf	14	12	13
Jongeren met jeugdbescherming	11	11	12
Jongeren met jeugdreclassering	0	3	2
WMO cliënten per 1.000 volwassenen			
Totaal aantal cliënten	54	82	71
Waarvan hulpmiddelen en diensten	36	58	
Waarvan hulp bij huishouden	28	41	
Huishoudens			
Totaal aantal huishoudens	4.130	21.169	8.138.591
Eenpersoonshuishoudens	32%	34%	39%
Huishoudens zonder kinderen	32%	31%	29%
Huishoudens met kinderen	36%	34%	32%
Waarvan eenoudergezinnen		8%	7%
Etniciteit			
Westerse allochtoon	7%	8%	11%
Niet westerse allochtoon	11%	14%	14%
Autochtoon	82%	78%	75%
Burgelijke staat			
Ongehuwd	45%	43%	49%
Gehuwd	43%	43%	38%
Gescheiden	7%	8%	8%
Verweduwd	5%	6%	5%
Woonomstandigheden			
Koopwoningen	65%	57%	57%
Huurwoningen woningcorporatie	28%	39%	29%
Huurwoningen particulier	7%	4%	14%
Gemiddelde woningwaarde	€295.000	€285.000	€317.000
Inkomen			
Aantal inkomensontvangers per 1.000 inwoners	803	807	805
Inkomen per inkomensontvanger	€37.800	€35.700	€37.400
Gemiddeld inkomen per inwoner	€30.600	€29.200	€30.800
Huishoudens met een laag inkomen	3%	4%	4%
Huishoudens onder of rond sociaal minimum	4%	5%	6%
Uitkeringen per 1.000 inw			
Bijstandsuitkeringen	16	21	23
AO-uitkeringen	31	34	43
WW-uitkeringen	7	7	7

	Wijk	Gemeente	Nederland
Demografie			
Inwoners totaal	3.525	47.099	17.590.672
Kind (0 t/m 17)	14%	19%	19%
Volwassene (18 t/m 64)	46%	57%	61%
Ouderen (65 t/m 74)	13%	12%	11%
Ouderen (75 t/m 84)	18%	9%	7%
Ouderen (85+)	9%	3%	2%
Grijze druk	84%	43%	33%
Jeugdhulpcliënten per 1.000 jeugdigen			
Jongeren met jeugdhulp	119	119	142
Jeugdhulp zonder verblijf	99	109	134
Jeugdhulp met verblijf		12	13
Jongeren met jeugdbescherming		11	12
Jongeren met jeugdreclassering	0	3	2
WMO cliënten per 1.000 volwassenen			
Totaal aantal cliënten	165	82	71
Waarvan hulpmiddelen en diensten	126	58	
Waarvan hulp bij huishouden	85	41	
Huishoudens			
Totaal aantal huishoudens	1.740	21.169	8.138.591
Eenpersoonshuishoudens	44%	34%	39%
Huishoudens zonder kinderen	32%	31%	29%
Huishoudens met kinderen	24%	34%	32%
Waarvan eenoudergezinnen		8%	7%
Etniciteit			
Westerse allochtoon	8%	8%	11%
Niet westerse allochtoon	17%	14%	14%
Autochtoon	74%	78%	75%
Burgelijke staat			
Ongehuwd	36%	43%	49%
Gehuwd	42%	43%	38%
Gescheiden	9%	8%	8%
Verweduwd	12%	6%	5%
Woonomstandigheden			
Koopwoningen	39%	57%	57%
Huurwoningen woningcorporatie	56%	39%	29%
Huurwoningen particulier	4%	4%	14%
Gemiddelde woningwaarde	€263.000	€285.000	€317.000
Inkomen			
Aantal inkomensontvangers per 1.000 inwoners	823	807	805
Inkomen per inkomensontvanger	€31.700	€35.700	€37.400
Gemiddeld inkomen per inwoner	€27.100	€29.200	€30.800
Huishoudens met een laag inkomen	4%	4%	4%
Huishoudens onder of rond sociaal minimum	7%	5%	6%
Uitkeringen per 1.000 inw			
Bijstandsuitkeringen	26	21	23
AO-uitkeringen	31	34	43
WW-uitkeringen	6	7	7

Samen vleugels geven
aan verandering

Addendum

Addendum

Armoedebeleid gemeente Ridderkerk
Rekenkameronderzoek

1. Inleiding

Lorenz heeft een onderzoek uitgevoerd naar het armoedebeluid van de gemeente Ridderkerk. Hierbij is de lage-inkomensgrens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gebruikt als maatstaf voor armoede, omdat dit ook in het gemeentebeluid wordt gehanteerd. Daarnaast bestaan er andere methoden om armoede te meten, zoals de budgetbenadering van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

In september 2023 is een nieuwe meetmethode geïntroduceerd die tot een uniforme definitie van armoede moet leiden. In oktober 2024, tijdens de afronding van het rekenkameronderzoek, verschenen de armoede-uitkomsten bij CBS, gebaseerd op de nieuwe meetmethode. Dit addendum wordt toegevoegd aan de rapportage en beschrijft deze nieuwe methode. Het was niet meer mogelijk de effecten van de nieuwe meetmethode mee te nemen in de rapportage. Dit addendum wordt toegevoegd aan het rekenkameronderzoek en bevat alleen feitelijke informatie.

2. Leeswijzer

Dit addendum omvat verschillende onderdelen, waaronder:

1. Achtergrond
2. Oude meetmethode
3. Nieuwe meetmethode
4. Verschillen tussen de oude en nieuwe meetmethode
5. Cijfers gemeente Ridderkerk

3. Achtergrond

Op verzoek van de Tweede Kamer heeft het kabinet in 2022 de Commissie Sociaal Minimum ingesteld. Deze commissie bestaand uit het SCP en het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud), onderzoekt de hoogte en systematiek van het sociaal minimum, dus de basis die nodig is voor mensen om rond te komen. Onafhankelijk van de Commissie Sociaal Minimum hebben de drie instituten, het CBS, het SCP en het Nibud, binnen het project 'uniformering armoedeafbakening' aan een uniforme definitie van armoede en de armoedegrens gewerkt (CBS, 2023).

Eerder gebruikten deze organisaties verschillende definities:

- Het CBS gebruikte de lage-inkomensgrens.
- Het SCP werkte met de gegeneraliseerde budgetbenadering.

Een uniforme armoedegrens zorgt voor meer duidelijkheid in zowel beleid als statistieken. De Commissie Sociaal Minimum heeft op 30 juni 2023 een eerste advies uitgebracht, waarin ook de nieuwe armoedegrens is besproken.

4. Oude meetmethodes

De oude meetmethoden van het CBS en SCP verschillen in aanpak, maar hebben hetzelfde doel: inzicht geven in wat huishoudens minimaal nodig hebben (CBS, 2023).

4.1. De lage-inkomensgrens van het CBS

Het CBS gebruikte de lage-inkomensgrens om te bepalen wie risico liep op armoede. Deze grens is gebaseerd op een vast bedrag dat rekening houdt met de prijsstijgingen, zodat het bedrag in de loop der tijd vergelijkbaar blijft. Voor gezinnen werden deze bedragen aangepast aan de grootte en samenstelling van het huishouden, zodat het inkomen van verschillende huishoudens goed met elkaar konden worden vergeleken (Commissie Sociaal Minimum, 2023).

De lage-inkomensgrens richtte zich vooral op besteedbaar inkomen, dus het geld dat huishoudens overhouden na belastingen en premies. Zaken zoals huurtoeslag werden niet meegerekend, omdat dit een eerlijkere vergelijking tussen huishoudens mogelijk maakte. Niet alle groepen werden meegenomen in deze methode. Mensen in instellingen, studentenhuishoudens en huishoudens zonder volledig jaarinkomen vielen buiten de berekeningen. Voor hen zijn de inkomensgegevens vaak onvolledig of niet representatief voor hun werkelijke situatie (Commissie Sociaal Minimum, 2023).

4.2. De gegeneraliseerde budgetbenadering van het SCP

Het SCP gebruikte sinds 2007 de gegeneraliseerde budgetbenadering. Hierbij wordt gekeken naar wat mensen minimaal nodig hebben om rond te komen en wat hun werkelijke inkomen is (Commissie Sociaal Minimum, 2023).

Deze methode maakt gebruik van twee budgetten:

1. Het basisbehoeftebudget: Dit is het minimale bedrag dat nodig is voor basiszaken zoals eten, kleding en wonen.
2. Het niet-veel-maar-toereikend budget: Dit is een iets ruimer budget, waarin ook kosten voor ontspanning en sociale activiteiten worden meegenomen.

De doelgroep van deze methode is breder dan die van het CBS, omdat ook huishoudens met een onvolledig jaarinkomen worden meegenomen. Studentenhuishoudens blijven wel buiten beschouwing (Commissie Sociaal Minimum, 2023).

5. De nieuwe meetmethode voor armoede

In Nederland is in 2023 een nieuwe methode gepresenteerd om armoede te meten. Deze methode is ontwikkeld door het CBS, het Nibud en het SCP. De vernieuwde aanpak biedt een duidelijker en completer beeld van armoede door niet alleen inkomensgegevens, maar ook werkelijke uitgaven en financiële buffers mee te nemen (CBS, 2024).

Traditioneel werd armoede gemeten aan de hand van vaste normen, zoals de lage-inkomensgrens, of budgetten die zijn gebaseerd op minimale levensbehoeften (CBS, 2023). Deze benaderingen gingen vaak uit van gemiddelden en hielden geen rekening met verschillen in werkelijke uitgaven of persoonlijke situaties (Commissie Sociaal Minimum, 2023).

De nieuwe methode heeft 3 belangrijke elementen betrokken om te komen tot vaststelling of iemand in armoede leeft:

1. In plaats van gemiddelden, wordt nu gekeken naar de werkelijke uitgaven aan huur, hypotheek, energiekosten en zorg (basisverzekering en verplicht eigen risico).
2. Naast de inkomenssituatie heeft men ook naar 35 verschillende typen huishoudens en hun daadwerkelijke uitgaven gekeken om vast te stellen welke bedragen voor welke uitgavenposten nodig zijn om volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving (de zogeheten minimumvoorbeeldbegrotingen).
3. Daarnaast wordt er beoordeeld of een huishouden voldoende spaargeld of andere directe financiële middelen heeft om onverwachte kosten op te vangen.

Toelichting op punt 1:

In de oude methode werden armoedegrenzen vastgesteld op basis van gemiddelden voor uitgaven, zoals wonen en energie. De nieuwe methode kijkt echter naar de werkelijke kosten die een huishouden maakt. Dit betekent dat huishoudens met hoge woonlasten nu sneller onder de armoedegrens kunnen vallen, omdat zij minder geld overhouden voor andere noodzakelijke uitgaven zoals voedsel, verzekeringen en sociale activiteiten (Commissie Sociaal Minimum, 2023). Voor de meeste huishoudens zijn de maandelijkse uitgaven die genoemd worden onder punt 1 de grootste vaste lasten. Bovendien kunnen ze op deze lasten niet of nauwelijks besparen. Als er na het betalen van deze vaste lasten te weinig geld overblijft voor de andere basisbehoeften, dan is een huishouden (en de mensen die er deel van uitmaken) arm (CBS, 2023).

Toelichting op punt 2:

De minimumvoorbeeldbegrotingen zijn in te delen in vier hoofdgroepen: vaste lasten, reserveringsuitgaven, huishoudelijke uitgaven en uitgaven voor sociale participatie. Tot de vaste lasten behoren uitgaven aan onder meer huur, energie, communicatie (telefoon, internet) en verzekeringen. Uitgaven aan kleding, inboedel, en onderhoud van huis of tuin zijn reserveringsuitgaven. Huishoudelijke uitgaven zijn de boodschappen voor onder andere voeding, was- en schoonmaakartikelen en persoonlijke verzorging. Uitgaven aan sociale participatie omvatten de kosten voor het sociaal meedoen in de samenleving.

Hierbij valt te denken aan een lidmaatschap van een sport-, hobby- of muziekvereniging of de bibliotheek, kosten van op bezoek gaan en bezoek ontvangen en een beperkte vorm van ontspanning (zie Nibud, 2023)

Toelichting op punt 3:

In de nieuwe methode wordt niet alleen het inkomen wordt meegenomen, maar ook het financiële vermogen van een huishouden. Dit betekent dat huishoudens met een laag inkomen, maar een grote financiële buffer (zoals spaargeld), niet als arm worden gezien (Commissie Sociaal Minimum, 2023). Een huishouden is niet arm als de vermogensbuffer groter is dan de jaarlijkse armoedegrens. Dat betekent dat het huishouden minimaal een jaar buiten de armoede kan blijven.

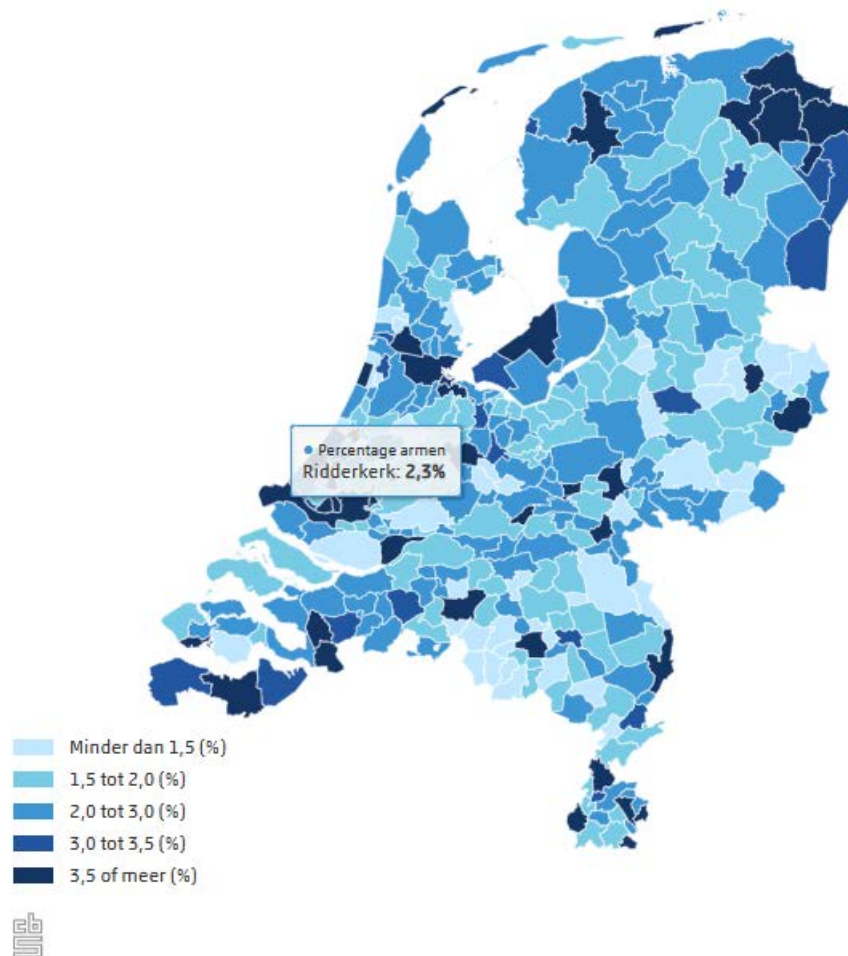
Een alleenstaande met in 2023 een vermogensbuffer van afgerond 18.145 euro, wordt niet als arm beschouwd, ook niet als het besteedbaar inkomen onder de armoedegrens ligt. Voor een paar met twee kinderen tot 13 jaar was een buffer van afgerond 30.405 euro voldoende om niet in armoede te leven. Bij de vermogensbuffer telt alleen het direct te besteden vermogen, alle financiële bezittingen (zoals spaargeld en aandelen) De eigen woning is dus geen onderdeel van het vermogen dat meegenomen wordt bij de berekening van armoede.

Op basis van de nieuwe meetmethode woonden er in 2023 ongeveer 540.000 mensen in Nederland die als arm werden beschouwd; ongeveer 3,1% van de bevolking. Dit percentage is weliswaar lager dan in eerdere jaren, maar de situatie is soms wel ernstiger geworden.

6. Cijfers nieuwe meetmethode

Gemeente	2022: arm (%)	2022: niet arm (%)	2022: lid van studentenhuishouden (%)	2023: arm (%)	2023: niet arm (%)	2023: lid van studentenhuishouden (%)
Ridderkerk	2,7	97,2	0,2	2,3	97,5	0,2

CBS (2023). Armoede in Nederland, 2018-2023 *volgens nieuwe meetmethode

CBS (2023). Armoede in gemeenten 2023 *volgens nieuwe meetmethode

Volgens de nieuwe meetmethode is er in Ridderkerk een daling van 4% in armoede geweest tussen 2022 en 2023. De cijfers voor studentenhuishoudens bleven stabiel op 0,2%.

7. Conclusie

De nieuw geïntroduceerde meetmethode biedt een uniforme definitie van armoede. Deze methode, ontwikkeld door het CBS, SCP en Nibud, houdt rekening met zowel inkomensgegevens als werkelijke uitgaven en financiële buffers. Hierdoor ontstaat een completer beeld van de financiële situatie van huishoudens.

De armoedegrens zal ook in de toekomst worden aangepast aan ontwikkelingen die van invloed zijn op de kosten van levensonderhoud. Zo zal het Nibud ieder jaar de minimumvoorbeeldbegrotingen aanpassen op basis van prijsveranderingen voor noodzakelijke producten, eventuele volumeveranderingen (zoals bij veranderde voedselrichtlijnen) en op basis van de uitgaven aan wonen en energie. Daarnaast zal om de vier jaar bekeken worden of het pakket van noodzakelijke goederen en diensten aangepast moet worden aan veranderde opvattingen in de Nederlandse samenleving.

Toekomstige fiscale ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op inkomens- en vermogensbegrip dat nu gehanteerd wordt en nieuwe samenwerkingen en onderzoek kunnen leiden tot grotere beschikbaarheid van data over uitgaven, bijvoorbeeld over kosten die mensen betalen voor extra zorg.

8. Referenties

- CBS. (2023) Armoede in Nederland, 2018-2023. Geraadpleegd op <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2024/42/armoede-in-nederland-2018-2023>
- CBS. (2023). *Armoede Ridderkerk 2022-2023*. Geraadpleegd op <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/42/nieuwe-armoedemeting-540-duizend-mensen-arm-in-2023>
- CBS (2023). *Nieuwe meetmethode CBS, SCP en Nibud brengt armoede scherper in beeld*. Geraadpleegd op <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/42/nieuwe-meetmethode-cbs-scp-en-nibud-brengt-armoede-scherper-in-beeld>
- Commissie Sociaal Minimum. (2023). *Tussenrapport commissie sociaal minimum*. Den Haag.